

30662

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK RESMİNDE D GRUBU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESİN ÇITAK

SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI
SANAT TARİHİ BİLİM DALI

TEZİN ENSTİTÜYE VERİLİŞ TARİHİ:	24 OCAK 1994
TEZİN SAVUNULDUĞU TARİH :	08 ŞUBAT 1994
TEZ DANIŞMANI :	Prof.Dr. Semra ÖGEL
Diğer JÜRİ ÜYELERİ :	Prof.Dr. Ayla ÖDEKAN Prof.Dr. Afife BATUR

ŞUBAT 1994

İÇİNDEKİLER

Önsöz	II
Kısaltmalar	III
Resim Listesi	IV
Özet	VII
Summary	VIII

BÖLÜM 1 Giriş

1.1	D Grubu'na Genel Bakış	1
1.2	D Grubu Sanatçılarının Tanıtılması	8
1.2.1	Nurullah Berk	9
1.2.2	Abidin Dino	13
1.2.3	Zeki Faik İzer	15
1.2.4	Zühtü Müritoglu	19
1.2.5	Elif Naci	25
1.2.6	Cemal Tollu	28

BÖLÜM 2 D GRUBU SANATÇILARI İLE İLİŞKİLİ SANATÇILAR

2.1	Hakkı ANLI	38
2.2	Sabri BERKEL	42
2.3	Halil DİKMEN	48
2.4	Eren EYÜBOĞLU	52
2.5	B.Rahmi EYÜBOĞLU	56
2.6	Arif KAPTAN	63
2.7	Zeki KOCAMEMİ	66
2.8	Nusret SUMAN	70
2.9	Salih URALLI	74
2.10	Eşref ÜREN	77
2.11	Turgut ZAIM	82
2.12	Fahriünisa ZEİT	86
2.13	Cemal NADİR	89

BÖLÜM 3	D GRUBU HAKKINDAKİ YAZILARDAN SEÇMELER	90
---------	---	----

BÖLÜM 4	DEĞERLENDİRME ve SONUÇ	103
Dipnotlar		109
Kaynakçalar		112
özgeçmiş		118

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Osmanlı minyatürü sonrası, Türk Resmi'nde ilk batılı gerçek adımlardan biri olan, D Grubu'nu incelemeye çalıştım. 1908'de kurulan "Ressamlar Cemiyeti" ile başlayan Türk Resminde gruplaşma, 1921'de kurulan "Türk Ressamlar Cemiyeti", 1928'de kurulan "Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği"nden sonra esas adım olan ve 1933'de kurulan "D Grubu" ile devam eder.

Çağdaş Türk Sanatı ile ilgili olarak yazılı metinlerin azlığından dolayı, bu kaynakların yanısıra çalışmamda, dergilerden ve sanatçıların görüşlerinden de yararlandım.

Çalışmalarım sırasında ve konuyu seçmemde bana yardımcı olan danışmanım Prof. Dr. Semra Ögel'e, Prof. Dr. Devrim Erbil'e, Prof. Dr. Adnan Çoker'e, Prof. Dr. Zühtü Müritioğlu'na, Resim ve Heykel Müzesi çalışanlarına ve yardımlarını esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

Esin ÇITAK

KISALTMALAR

Başl. Bug. Çağ. Türk Res. San. Tar.	:Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi
DRHS	: Devlet Resim Heykel Sergisi
GSA	: Güzel Sanatlar Akademisi
iRHM	: İstanbul Resim Heykel Müzesi
Müs. Res. ve Hey. Bir.	: Müstakil Ressamlar ve Heykeltaşlar Birliği
T. iş Ban. Yay.	: Türkiye iş Bankası Yayınları
Tuv. Üz. Yağ.	: Tuval üzerine yağlıboya
Ykb	: Yapı ve Kredi Bankası A.Ş
YLT.	: Yayınlanmamış Lisans Tezi

RESİM LİSTESİ

1. Cansız Doğa , N.Berk , 54x65cm , Tuv.Üz.Yağ. IRHM
2. Portre , N.Berk , 60x70cm , " " 1950, "
3. Kompozisyon , A.Dino , 65x46cm , Tuv.Üz.Yağ. IRHM
4. Cansız Doğa , Z.F.izer , 51x60cm , " " "
5. Kendi portresi , " , 42x52cm , " " "
6. Genç Kız , " , 90x70cm , " " "
7. Kadın Torsu , Z.Müritoğlu , 72cm yük., Ahşap , 1944-45 , "
8. Harp , " , Boyu 2m., eni 52cm Ahşap/Rölyef 1933 IRHM
9. Kadın Başı , " , 21cm yük., Bronz 1932-33 IRHM
10. Hürriyet , " , 84cm yük., Bakır Dövme/Rölyef 1954 IRHM
11. Kompozisyon , E.Naci , 38x46cm , Tuv.Üz.yağ. "
12. Bir Göçmen Ailesi , E.Naci , 28x34cm , " " "
13. Yatan Çıplak, C.Tollu , 46x33cm , Tuv.Üz.yağ. "
14. Çıplak , C.Tollu , 35x50cm , " " "
15. Manzara , " " , 38x46cm , " " "
16. Erkek Portresi " " , 34x50cm , " " 1933 "
17. Köylü Kadınlar " " , 60x72cm , " " 1956 "
18. Manzara , " " , 34x50cm , " " 1933 "
19. Kadın Portresi " " , 53x35cm , " " 1933 "
20. Ana ve Çocuk, " " , 116x89cm , " " IRHM

21.Cansız Doğa ,	H.Anlı	, 37x47cm ,	Karton Üz.yağ. IRHM
22.Peyzaj ,	" "	, 33x41.5cm,	Tuv.üz.yağ. Şehir Mz
23.Kompozisyon ,	S.Berkel	, 92x120cm ,	" " IRHM
24.Cansız Doğa ,	" "	, 30x40cm ,	" " IRHM
25.Kompozisyon ,	" "	, 50x70cm ,	Karton " IRHM
26.Kompozisyon ,	H.Dikmen	, 50x70cm ,	" " "
27.Çıplak ,	" "	, 40x60 ,	" " "
28 Kübik Kompozisyon,	H.Dikmen,	122x87cm,	Tuv.Üz. Yağ. IRHM
29.Sazlı Kadın ,	E.Eyüboğlu ,	140x102cm,	" " "
30.Saz Çalan Kadın,	E.Eyüboğlu,	22x32cm ,	Ağaç Üz.Yağ. 1944
31.Manzara ,	B. R.Eyüboğlu,	50x70cm ,	Tuv.Üz. Yağ. IRHM
32.Sokak ,	" "	, 46x39cm ,	" " "
33.Köylüler ,	" "	, 70x90cm ,	" " "
34.Manzara ,	" "	, 43x52cm ,	" " 1933 "
35.Beyazıt Meydanı,	" "	, 50x70cm ,	" " Öz.Koll.
36.Manzara ,	A.Kaptan	, 32x37cm ,	Karton Üz.Yağ. IRHM
37.Kompozisyon ,	" "	, 53x68cm ,	Kontrplak Üz.Yağ "
38.Peyzaj ,	Z.Kocamemi	, 31x39cm ,	Tuv.Üz. Yağ. "
39.Peyzaj ,	" "	, 27x41cm ,	" " "
40.Çıplak ,	" "	, 48x53cm ,	" " "
41.Köylü Kadın ,	N.Suman	, 73cm Yük.,	Alçı "
42.Şair Orhan Veli'nin Başı	" "	, 38cm Yük.,	" "

- 43.Mimar Sinan , N. Suman , 70cm Yük., IRHM
- 44.Geometrik , S.Uralıı , 92x56cm , Tuv.Üz.Yağ. "
- Soyutlama
- 45.Kompozisyon , " " , 75x64cm , " " 1959 "
- 46.Kompozisyon , E.Üren , 40x51cm , " " "
- 47.incesu'dan , " " , 37x48cm , Kontrplak Üz.Yağ. IRHM
- 48.Karadenizli , " " , 124x100cm , Duralit Üz.Yağ.
- Kadınlar
- 49.Doğu ve Batı Halkının T.Zaim 190x120cm,Tuv.Üz.Yağ. "
- ATATURK'e Arzı , Şükranı
- 50.Yörük Kadın , T.Zaim , , Tuv.Üz.Yağ. özel Koll.
- 51.Kardeşi Aliye , F.zeit
- Berger,in Portresi
- 52.Enteriyör , F.Zeit , 64x59cm , Tuv.Üz.Yağ. IRHM

ÖZET

Çağdaş Türk Resmi ve gelişmesi çok uzun yılları kapsamaktadır. Minyatür sonrası Türk Resmi, hemen büyük gelişme gösterememiş, Batı'dan ve yöntemlerinden çok uzak kalmıştır.

Türkiye'de Cumhuriyet Dönemiyle birlikte gelişmeye başlayan Türk Resmi'nde ilk dört grubun dördüncüsü olan ve bu nedenle alfabenin dördüncü harfini, kendine grup ismi olarak alan D Grubu, önceki üç grubun daha değişmiş olanı ve batıdan daha çok etkileneni olarak ortaya çıkmıştır. Yavaş yavaş da olsa D Grubu ve sonrasında, artık çağdaşlaşan bir Türk Resmi'nden bahsedebiliriz.

Bu çalışmada, yazılı kaynaklar üzerinde durulmakla birlikte, sanatçı görüşlerinden de yararlanılmıştır. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'ndeki D Grubu sanatçılarının tablolarının fotoğrafları bu çalışmaya konmuştur. Ancak D Grubu belirgin bir akım olmaktan çok, bir "resim hareketi" olduğundan, farklı tutum görüşteki ve daldaki sanatçıların, hatta aynı sanatçının farklı dönemlerdeki resimleri de D Grubu sergilerinde yer alabildiğinden, bu çalışmadaki resimler bir akım bütünlüğü göstermeyebilir.

Tez konusu, tek tek sanatçıları incelemekten çok D Grubu'nun anlatımını, sanatçıların birlikteliğini içerdiğinden, sanatçıların yaşamlarına çok geniş yer verilmemiş, hayatından çok sanatı üzerinde durulmuş katalog anlayışında çalışılmıştır.

SUMMARY

As there is no doubt that all the different schools of painting have influenced Turkish painting, the D group which received a lot of both positive and negative criticism has also had an undeniable influence on Turkish painting. The D group took serious steps in westernization through the way which was opened previously and within fifteen years progressed in this respect with the eighteen painters of the group. Despite all criticism, the group was quite successful.

The D Group which was active in the years 1933 - 1947, believed that the painting and sculpture understanding in Turkey was 50 years behind its time. According to them, this delay had started with the oil painting artists in the mid 19th century, continued with the education given at the Fine Arts School and Şeker Ahmet Paşa, Hüseyin Zekai Paşa, Süleyman Seyyit and finally ended with the academic impressionism of Çallı İbrahim and his friends.

In fact Çallı İbrahim and his friends were those who opened the way to modern Turkish Art and made innovations in Turkish Painting. However, the reason for Turkish Painting to tread behind was the fact that these artists did not show much interest in the new trends developing in the world of painting despite the fact that with the start of the century Europe became the homeland of trends involving new outlooks, new feelings and new technics in plastic arts. Abstract art was born in Europe, Russia and Germany at the beginning of the century, Cubism, Constructivism, Surrealism and various forms of abstract trends spread throughout the world. Turkish painting stayed out of this development from the middle of the 19th century until 1928 - 30. After the declaration of the Republic, a group of artists was sent abroad to put an end to this estrangement. When they returned, this same group of artists who had been educated abroad left aside Impressionism that had been used repeatedly for years and started to introduce the new trends.

These artists brought back Fauvism which developed in France in 1905, Cubism which developed in 1907 and an impressionism which developed in Germany in 1906. A group of these artists formed the D Group. The D Group was an important innovative attempt of the Republic period. The ideas of this group were by no means similar to the familiar academic understanding dominant in Istanbul. The artists who established the D Group were first of all Post - impressionists who had gone beyond impressionism.

Even though the artists who formed the D group and the critics in general stress that the D Group was not a school, this thesis claims that the D Group has in fact shown a unity, an integrity which makes it possible to call it a " school" .

The characteristics of the D Group can be summarized as :

1. It was made up of Post _impresssionist artists who had reacted against impressionism.

2. The influence of Cezanne, Dufy, Matisse can be detected in their works.

3. Cubism, Fauvism and Abstract can be observed as a common characteristic in their paintings.

4. The members of the group tried to combine the colour understanding of the impressionist with an importance given to forms. As the structure of forms lost its importance with impressionism, it became necessary to refer renaissance to the Renaissance artists to revive form structure and mass. They particularly adopted Leonardo Da Vinci's understanding of, " Painting is a product of the mind ".

5. Although they had different understandings, member of the D Group were in unision in a common sense of aesthetics and ideology such as bringing an intellectual approach to Turkish painting and combining mastery and technic, idea and though in the work of art.

6. The first exhibition of 1933 consisted of drawings. These drawings showed the extent to which the D Group identified with classisism and tried to combine classisism and the trends of modern art influenced by such great Renaissance artists as Holbein, Durer, Leonardo Da Vinci.

The desire for unity by a group made up of a limited number of friends who understood and loved each other was the reason behind the formation of the D Group. Another reason was the desire to spread contemporary, living art throughout the country and to get people interested in art.

All six of the painters who formed the D Group, Z. Faik izer, Abidin Dino, Cemal Tollu, Nurullah Berk, Eif Naci , Zühtü Müridoğlu, were longing for a revolution in art and their main aim was to have frequent exhibitions. Therefore,they needed to have a unity among the artists to incite a liveliness in arts. As a result, they tried to introduce some of the contemporary art trends which had been in existence in the west for nearly half a century and which had become almost classics.

However in their pursuit to introduce new art trends, they received both positive and negative critisism. The reason for the negative critisisms was the fact that the public who had just got used to impressionism could not rapidly adapt to this new, different and highly intellectual search.

The main criticism that can be brought to the D Group is the fact that they always remained in line with the art trends in Europe rather than find something that was original. Despite this, these artists were able to accomplish original interpretations within the framework of the trends they followed.

The answer to the question of how this group was evaluated within the fifteen years between 1933 - 1947 might be the following. Interestingly enough, the intellectual circles, the press and the daily papers gave a highly surprising importance to the exhibitions of the Group. However, the exhibitions met quite a variety of reactions and well known philosophers, writers, poets, university students of the time showed a serious interest in them. Along those who observed these new trends with suspicion and uncertainty, there were also those who found them praise - worthy.

Some of the well known writers, poets, and art historians of the time supported or at least were tolerant of the ideas and works of the Group. Among this group were Fikret Adil, ismail Hakkı Baltacıoğlu, Ahmet Eşref Fehim, M.Şevket ipşiroğlu, N.Fazıl Kısakürek, Hikmet Ünir, Peyami Safa, Sabri Esat Siyavuşgil, Ercüment Ekrem Talu, A.H.Tanpınar, B.Toprak, Vedat Nedin Tör, Mustafa Şekip Tunç, Suut Kemal Yetkin. However, those who did not like the works of the D Group made up the majority and the number of the sarcastic cartoons published was quite high. Malik Aksel tried to remain impartial by bring up both positive and negative crititism .

The Artists in the D Group and the trends they followed can be categorized as follows :

1. D Group artists influenced by Cezanne;

Hakkı Anlı reflects the influence of Cezanne with the depth in this landscapes, colour and form unity.

Sabri Berkel's works reflect the influence of Cezanne with the colours and light in his landscapes between 1935 -1947. Berkel is more of an expressionist and leans towards classical culture.

2. D group artists influenced by Cubism - Constructivism;

Hakkı Anlı used Cubism in his portraits and still lifes.

Halil Dikmen has some cubist works in the 1960s. Infact, his works reflect the influence of the classical Italian artists.

In her early works Eren Eyüboğlu used lot of colours and produced some constructivist works.

In his later works Zeki Kocamemi used Constructivism.

3. D Group artists influenced by Fauvism (Matisse, Dufy);

Bedri Rahmi Eyüboğlu was influenced by Matisse and Dufy who are real representatives of fauvism. Moreover, some of his works between 1933 - 1936 reflect the influence of Picasso and Van Gogh and to some extent Cezanne. His paintings depict Anatolia, they are very colourful, lively and naive.

Nurullah Berk was influenced by Matisse. He also produced some constructivist works.

4. D Group artists influenced by abstract trends

After the 1960s Eren Eyüboğlu produced abstract works.

B.Rahmi Eyüboğlu also produced some abstract works.

S.N. Urallı was influenced by Picasso in his abstract works.

Turgut Zaim made use of the abstract in a very limited way.

5. Post - impressionist artists or those who made partial use of impressionism.

Arif Kaptan and Eşref Üren can be classified in this group.

Sabri Berkel's answer to the question on the different phases that Turkish painting went through in the process of abstraction up to the present is as follows;

" During my education in Italy I studied the powerful structurism of the Renaissance masters. Construction has always been an area of interest for me. This is also the main aspect of Cubism which has attracted me. In the 50s Berk and I decided to create a " Turkish Painting ". We based ourselves on Cubism and tried to project Turkish Culture through the subjects.

I have some paintings called " Simitçi " The Simit Seller ", Yoğurtçu" (The Yoghurt Seller) and " Cami " (The Mosque) which date from this period. But I could only achieve this through this kind of subjects and I did not want to limit myself. A trend is born, develops and then slips away from the artists hands. What remains is the spirit of the trends " .

BÖLÜM 1 Giriş

1.1 D GRUBUNA GENEL BAKIŞ

1.2 D GRUBU SANATÇILARININ TANITILMASI

1.1 D GRUBUNA GENEL BAKIŞ

Biz burada D Grubu sanatçılarının eserleri arasında seçim yapmak zorunda kaldık. Çünkü sergilerde sergilenen eserlerin bugün nerede bulunduklarını çıkarmak, çok uzun zaman alacaktı. Ayrıca ortaya çıkan bir diğer zorluk bu resimlerin hiçbirinin tarihleri olmamasıdır. Bu bizi mecburen kendi yorumumuza göre bir seçime götürdü.

Ayrıca bu sanatçıların D Grubu devrinden sonraki çalışmalarını da dahil etmedik. Çünkü D Grubu devrinin bütünlüğünü korumasını istedik. Eşref Üren, Turgut Zaim gibi sanatçılar da ancak bu grubun çizgisine uygun düşen eserleri ile anıldı.

D Grubu'nu incelemeye başlamadan önce, D Grubu öncesinde Türkiye'deki genel durumdan, kurulan sanat gruplarından bahsetmek gerekir.

Kısaca 1923'de Atatürk'ün Cumhuriyeti ilan etmesiyle birlikte, tüm yenilikçi hareketler, Atatürk önderliğinde başladı. Bu ortamda oluşan sanat, yeni Türkiye'nin yepyeni ürünü oldu.

Türkiye 20.yüzyıla, yeni sanat anlayışı ile girmiş denebilir. Atatürk 1923'de, Cumhuriyet dönemi ile yurtdışına öğrenciler, sanatçılar yolladı, bunlar 1927'de yurtdışından döndü. Yenilikçi hareketler de böylece Atatürk ile başladı ve sonraları da devam etti.

Artık batıya açık bir Türkiye vardır. Fikirler açık, ileriye dönük ve yenidir. Resim alanında, Osmanlı Minyatür Resmi sonrasında "Türk Resmi" denebilecek bir resim anlayışı, yeni yeni oluşmaya başlamıştır.

1933 Yılında, yani Cumhuriyet'in kuruluşunun 10. yılında yeni bir grup kurulur. Bu genç gruba Atatürk'ün Cumhuriyet Kuşağı diyebiliriz, Bu kuşak Yenilikçi anlayışlarını Türk Resmi'ne katkılarıyla göstermişlerdir. Atatürk'ün önderliğiyle batılılaşmaya giden Türkiye, fikir ve sanat dünyasında gecikmeye son vermeye, çağa ayak uydurmaya kararlıydı.

1933 Eylülünde, Zeki Faik izer'in Cihangir'deki Yavuz Apartmanının beşinci katındaki evinde, Nurullah Berk'in önerisiyle biri heykeltraş altı kişi, yeni bir sanat grubu kurdular. Alfabenin dördüncü harfini alarak gruplarına " D GRUBU " dediler. Grubun bu harfi seğmesinin sebebi, kendilerini Türkiye'deki resim gruplarının dördüncüsü saymalarındandır.

Resim Grubu olarak sırasıyla, 1908 de Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, 1921 de Türk Ressamlar Cemiyeti, 1928 de Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliğı ve 1933 de D Grubu kurulmuştur.

Önceleri Nurullah Berk, Abidin Dino, Zeki Faik izer, Elif Naci, Cemal Tollu ve Heykeltraş Zühtü Muridoğılu'ndan oluşan D Grubu, Türkiye'deki resim ve heykel anlayışının, en azından elli yıllık bir geçikme gösterdiğine inanıyordu. Geçikme 19. yüzyıl ortası yağılıboya ressamaları ile başlamış, Sanayi-i Nefise Okulu'nun uyguladığı eğitim ve Şeker Ahmet Paşa, Hüseyin Zekai Paşa, Süleyman Seyyit ile sürmüş, son olarak  all  İbrahim ve arkadaşlarının Akademik Empresyonizmiyle sonuçlanmıştır. Gerçi bu son ressamlar modern sanatımızın hazırlıyacaları olmuş, sanata yenilik katmışlardır. Ancak dünya resim akımlarına yeterince ilgi göstermemekle, resmimizin gelişmesinde geri kalmışlar, gücünü kaybetmiş bir çeşit romantizmin dışına  ıkamamışlardır.

Oysa Avrupa'da yüzyılın başından beri plastik sanatlar alanında yeni yeni görüş ve duyulur, yeni teknikler getiren değışik eğılimler ortaya çıkmış, gelişmiştir. Soyut sanat yüzyılımızın başında Avrupa, Rusya ve Almanya'da doğımuş, Kübizm, Konstrüktivizm, Sürrealizm, Abstre görüşlerin çeşidi dünyaya yayılmıştır. Türk Resmi, 19. yüzyıl ortalarından 1928-1930 yıllarına kadar bütün bu akımlara yabancı kalmıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra, ülkemizi  ağıdaş uygarlık seviyesine çıkarmak amacıyla 1926' dan itibaren Batı' ya yeniden bir sanatçı kuşağı gönderilmişti. Bu sanatçılar ilk kez, yıllardır tekrarlanan empresyonizm dışına çıkmış bir sanat anlayışı ile yurda döndüler. 1905'de Fransa'da ortaya çıkan bir Fovizm'i ( iğ renkçilik), 1908 de doğımuş Kübizm'i, 1906' da Almanya'da ortaya çıkmış bir Empresyonizmi yurda getirdiler. Bu kuşaktan bir grup, D Grubu'nu kurdu ve bizde yıllardır süren istanbul'da alışılmış akademik bir anlayışın karşısına, yeni görüşlerle  ıktı.

Bu yeni gelenler, kısa süre sonra istanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ne öğretmen olarak atandılar. Böylece resim sanatı, doğanın renkli bir yansıması anlamında olan, bundan önceki kuşağın anlayışını aştı. D Grubunun sanatçıları Türkiye'de Cumhuriyet döneminin önemli şahsiyetleri olarak görüldüler. Ayrıca çağdaş sanat problemlerinin anlaşılmasına yardımcı bulundular. Empresyonistler ya da Çallı Kuşağı, getirdikleri görüşler ile Türkiye'de modern sanatın hazırlayıcıları olmalarına karşın, dünya resim akımlarına ilgisizliklerinden, gücü bitmiş bir çeşit romantizm içinde idiler. Oysa 20. yüzyıl başından itibaren Avrupa'da, plastik sanatlar alanında yeni görüş,duyuş ve teknikleri içeren Kübizm, Konstrüktivizm, Sürrealizm ve Soyut eğilimler yaygınlaşmıştır. Artık Cumhuriyetten sonra her alanda yerleştirilmeye çalışılan Batılılaşma anlayışına uygun olarak, yeni Türkiye'de sanat dünyasında da gecikmelere son verilmeli, çağa uygun görevler yüklenilmeliydi. Bu anlayışa önem veren D Grubu'nun, kuruluş nedenleri Nurullah Berk'e göre, ruhi ve ideolojiktir. Ruhi nedenleri, birbirini anlayan ve seven birkaç arkadaşın çok sınırlı bir kadro ile grup kurarak, birliğidir. ideolojik neden ise, çağdaş yaşayan sanatı yurda yaymaktır. Halkın sanata karşı ilgisini çekmektir. D Grubuna göre sanatta birinci yön fikir - entellekt yönü, ikincisi işçilik - teknik yönüdür, teknik ve fikir birlikte kullanılmalıdır.

Resimde yeni gelişmeler sağlamak isteyen kişilerden oluşan D Grubu, çalışmalarını sık sık sergilemeyi amaç edinmiştir. D Grubu en azından otuz kırk yıldan beri Batı'da yaygın kimi eğilimleri yurda getirmekle, çağdaş sanatın neredeyse klasikleşmeye yüz tutmuş bir yüzünü aydınlatıyor, tanıtıyordu. Ancak plastik sanatların oldukça yabancı olan toplumumuz, önceki ressamların yapıtlarına yeni yeni alışmış, sevmeye başlamışken, birden yorum bakımından fazla fikirsel, aşırı derecede entellektüel gelen araştırmalar karşısında tedirgindi.

Grubun resimde yapmak istediği, "Türk Empresyonist Kuşağı" denilen ressamların Galatasaray sergilerindeki resimlerine yansıyan renk anlayışına, desenin sağlamlığını katarak, biçimsel yetkinliğe ulaşmaktır. Biçimler empresyonistlerdeki gibi atmosferin mavi ve morları içinde erimeyecek, kendi yapı ve bütünlüklerine erişeceklerdir. Empresyonizm'in yok ettiği desen yapısını ve küteselliğini yeniden kurmak için de Rönesans ustalarına dönmek gerekecektir. Bu noktada Leonardo de Vinci'nin " resim aklın ürünüdür " anlayışını benimseyeceklerdir. Gerçi Müstakiller' de de empresyonizme tepki olarak Kübizme ve Konstrüktivizme

yönelenler ve resme hacim, plan, kütle anlayışını getirenler olacaktır, ancak D Grubu'na göre teknik ve işçilik açısından görülen bu devinime bir entellektüel yenilenme ve yönlendirme de gerekecektir.

D Grubu üyeleri, farklı anlayışlara sahip olsalar da Türk resmine yeni bir entellektüel yaklaşım getirmek, sanat yapıtında ustalıklı tekniği, düşünce ve fikirle birleştirmek gibi bir ortak ideoloji ve estetikle birbirlerine bağlıydılar.

Bu anlayışlarla grup, İstanbul'da 1933 yılından başlayarak 1947'ye dek her yıl olmak üzere, onbeş grup sergisi açar. Elif Naci bu sergilerin önceden planlı olarak düzenlenmediğini, gazetelerde grubun sergi açacağı hakkında çıkan haberden sonra onbeş gün içinde açılışların planlanıp uygulandığını belirtir. D Grubu ile ilgili devamlı makaleler yazılıp, dergiler yayınlanmış, konferanslar verilmiştir.(1)

D grubu ilk sergisini, 1933 yılında Beyoğlu'nda Narmanlı Hanı'nın altındaki Mağazada açtı. Sergide sadece yüz parça desen bulunmaktaydı. Türkiye'de resim sergilerinin artık parasız gezilmesi bu sergiden itibaren başlar. Bu ilk sergilerde altı D Grubu üyesi klasisizmi çok benimsiyordu, sergide bir çok Rönesans ustasından kopyalar bulunmaktaydı. Kopya edilen Holbein, Dürer, Leonardo da Vinci gibi büyük ustaların klasisizmi, modern sanatın eğilimleriyle yakınlık taşıyordu. İlk sergiden sonra grup yavaş yavaş katılan yeni elemanlarla genişleyerek sanat gösterilerini sıklaştırmış, birkaç yıl içinde toplumda ilgi uyandırmayı başarmıştı.

D Grubu ikinci sergisini 1934 yılında Beyoğlu Halkevi'nde, yine aynı kadro ile 48 parça yağlı ve suluboya eserle açtı.

Üçüncü sergi, 1934 yılında Taksim Belediye Gazinosu'nun köşesinde bulunup bugün yıkılmış olan eski Dağcılık Klübünde açılmıştır. Sergide yine, Zeki Faik İzer, Nurullah Berk, Cemal Tollu, Elif Naci, Abidin Dino, Zühtü Müridoğlu'nun eserleri görülmekteydi. Açılış töreninde şair Necip Fazıl Kısakürek ile grup üyelerinden Nurullah Berk birer konuşma yaptılar. Aynı sergide üye olmadığı halde gruba karşı sevgi ve yakınlık gösteren Cemal Nadir Güler de seçilmiş karikatürleri ile bir köşe yapmış ve sergiye diğerlerinden farklı bir hareket katmış bulunuyordu.

Dördüncü sergi, 1934 yılında Beyoğlu Galatasaraylılar Klübü'nde 110 eserle açılmıştır. Bu sergide grup üye

sayısı Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Turgut Zaim ile altıdan sekize çıkar. Bu sergide Peyami Safa yeni resim hakkında konferans vermiştir. Sergi kataloğunun kapak sayfasını B.R.Eyüboğlu'nun 1932 tarihli bir deseni süslüyordu.

Beşinci sergi 1935 yılında, zamanın Şehir Tiyatrosunun komedi temsillerinin sahneye konduğu Halep Çarşısındaki eski Fransız Tiyatrosu salonlarında açıldı. O gün çok ilgi gören sergide açılış konuşmasını, konferans olarak Necip Fazıl Kısakürek yapmıştır.

Altıncı sergi Ankara'da Sergi Evi'nde 1935 yılında 200 parça eserle açılmıştır. Necip Fazıl Kısakürek konferansını tekrar etmiş, ressam Nurullah Berk D Grubu'nun amaç ve yaptıklarını anlatmıştır.

Yedinci sergi, İstanbul'da 1939'da Güzel Sanatlar Akademisi'nde, Akademi Müdürü Burhan Toprak'ın takdimi ile açılmıştır. Grup üye sayısı bu sergiyle onüçe yükselmiştir. Yeni katılan sanatçılar, Halil Dikmen, Eşref Üren, Eren Eyüboğlu, Arif Kaptan ve Salih Urallı'dır.

Sekizinci sergi, 1940 yılında Beyoğlu Halkevi'nde açılmıştır. Ancak yer yetersizliğinden eser sayısı azdır.

Dokuzuncu sergi, 1941 yılında Akademi'de açılmıştır. Bu sergide gruba, ressam Hakkı Anlı, Sabri Berkel, Fahrünnisa Zeid ve Heykeltraş Nusret Suman katılmıştır. Böylece grup üye sayısı onyediye yükselmiştir.

1942 yılında Dünya Savaşı'ndan dolayı bir kısım grup üyeleri askere alındı. Toplu sergi yapılamadı. Sanatçılar bireysel olarak faaliyetlerine devam ettiler.

1943 yılında onuncu sergi Güzel Sanatlar Akademisinde açıldı. Sergide Akademi Müdürü Burhan Toprak "Türk Resmi ve D Grubu " isimli bir konferans verdi. Sergi açıldıktan bir hafta sonra Bedri Rahmi Eyüboğlu " Şiir ve Resim ", Nurullah Berk " Resim Zevki " isimli Lirer konferans daha verdiler. Böylece Türkiye' de yeni bir adım atılmıştı. Aynı yılda grup, Londra'da bir sergi açmak istemişse de, bu gerçekleşmemiştir.

10 Mayıs 1944 de açılan onbirinci sergi, D Grubu'nun en parlak sergilerinden biri oluyordu. Çünkü bu sergiye dünyanın tanınmış sanatçılarından Fransız ressam Bonnard katılmıştı. Sergide resimleri görülen sanatçılar, Arif Kaptan, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cemal Tollu, Eren Eyüboğlu, Eşref Üren, Fahrünnisa Zeid, Hakkı Anlı, Elif Naci, Nurullah

Berk, Nusret Suman, Salih Urallı, Sabri Berkel, Z. Faik izer, Zühtü Müritoglu'dur.

Onikinci sergi, 1945 Şubat ayında Beyoğlu ismail Oygar Galerisi'nde açıldı.

Onüçüncü sergi aynı yılın temmuz ayında, Güzel Sanatlar Akedemisi'nde Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in konuşmasıyla açılmıştır.

Öndördüncü sergi " en klasik sergi " ünvanını alarak 1946 yılında açılmıştır. Grup bu sergisiyle hakkında konuşulan söylentilerden kurtulmuştur. Bu olay Türk Resim tarihinde bir dönüm noktası olmuştur.

1947 yılında Onbeşinci sergide, grup üyelerine Zeki Kocamemi'nin katılmasıyla üye sayısı onsekize yükselir ve grup bu sergiden sonra dağılır.

Adnan Çoker, " Elli Yılın Türk Resim ve Heykeli yapıtında 1933 yılında kurulan D Grubu üyelerinin Kübizm ve inşacı, kurucu - Konstrüksiyon eğiliminde toplandıklarını açıklar. Müstakil'lerin pek belirlenmeyen sanat eğilimlerine karşın, D Grubu ne getireceğini baştan saptamıştır." (2)

D Grubu üyelerinin hangi koşullarda, hangi hocalarla çalıştığını bilmek, onların eğilimlerinin kökünü anlamak açısından faydalıdır. Dünyanın dört bir köşesinden gelen genç sanatçıları Fransa'ya, özellikle Paris'e iten neden, devletin Akademisi değil, çoğu Montparnasse'da toplanan özel atölyelerinde ders veren ünlü hocalardı. Bunların başında resimde Andre Lhote, Fernand Leger, Marcel Gromaire, Othon Friesz, heykelde Marcel Gromaire, Kübizm yolunda yürümüş, resim tekniğini yapısal temellerle sağlamlaştırmışlardı. Desen gücü, biçimsel araştırma, tablonun arktitektürel yapısı, ayrıntılardan arınmış pürüzsüz formlar, plastik bir "inşaacılık " her üçünde görülmüyordu. Ayrıca grup üyeleri, Almanyalı Hoffmann'ın anlayışlarını da yurda getirmişlerdi. Böyle hocaları seçen gençlerin Empresyonist estetikten ayrılmalari, üsluplaşmış biçim özlemiyle çalışmaya başlamaları doğaldı. Kısa zaman sonra Empresyonist sanatçılar yerlerini bu nesle bıraktılar. Empresyonistlerin turuncular, morlar ve yeşiller içindeki " Boğaziçi Manzaraları", yerlerini griler ve kahverengiler içindeki sağlam inşaatlı bir resme bıraktı. Bu ortamda batıya gidenlerimiz çoğaldıkça, Paris sanatının yansıdığı istanbul' da resim hayatı hareketlendi. Anadolu kentleriyle kasaba ve köylerinden bazı izlenimlerin istanbul'a taşındığı görüldü.

ilk izlenimcilerimiz gibi, 1905 - 1910 arasında Batı'da ortaya çıkıp 1930'larda ülkemize gelen yukarıda belirtilen akımlar da, bizde 1950 yıllarında akademikleşmeye başlamıştı. Yine 1910'larda Münih'te ortaya çıkan soyut akım, ilk kez 1955'lerden sonra yurdumuzda ilgi kazanmaya başlıyordu.

D Grubu, Batı'da izlenimcilik karşısına çıkarılan Konstrüktivizm eğilimli akımları yurttan tanıtmıştı. Sanat çalışmaları her zaman Batı'daki görüşlere bağımlı da olsa D Grubu, Batı'nın öğrenilip bitirilmesinde hırslı idi. Bu nedenle birçok sanat sorununu ortaya atan birlik olmuştur.

D Grubu Sanatçılarının tanıtımına geçerseniz, kurucu altı sanatçıyı ele almamız gerekir. Daha sonraları bu altı kişiye oniki sanatçı katılmışsa da, bu kişilerin ancak dışarıdan katkıları söz konusudur.

Bu altı D Grubu Sanatçıları

- Nurullah BERK
- Abidin DİNO
- Zeki Faik İZER
- Zühtü MURİTOĞLU (Heykeltıraş)
- Elif NACİ
- Cemal TOLLU dur.

1933 - 1947 yılları arasında onbeş yıl boyunca grup nasıl değerlendiriliyordu sorusuna bir cevap ararsak ; O yıllar İstanbul'un ilginç bir yönü, aydın çevrelerin, basının günlük gazetelerin Grup gösterilerine verdikleri önemdi. Ünlü düşünürler, yazarlar, şairler, yüksek okul gençliği, sergileri değişik tepkilerle karşılamakla beraber, ilgilerini de gösteriyorlardı. Yeni sanatı kuşku ya da kararsızlıkla karşılayanlar yanında, övgüde bulunanlar da vardı.

Zamanın tanınmış yazar, şair ve kimi sanat tarihçileri grubun savunduğu fikirleri ve yaptığı resimleri desteklemekte, yada en azından hoş görüşle karşılamaktaydılar. Fikret Adil, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Ahmet Eşref Fehim, M. Şevket İpşiroğlu, N. Fazıl Kısakürek, Hikmet Ünir, Peyami Safa Sabri Esat Siyavuşgil, Ercüment Ekrem Talu, A.H. Tanpınar, B.Toprak, Vedat Nedim Tör, Mustafa Şekip Tunç, Suut Kemal Yetkin bu grubu oluşturmaktaydılar. Bunun yanında grubun çalışmalarını beyenmeyenler de çoğunlukta idi. Özellikle grup hakkında çıkan alaycı karikatürler de az sayıda değildi. Malik Aksel ise olumlu ve olumsuz görüşler üzerinde durarak daha tarafsız kalmaya çalışmıştı.

1.2 D Grubu Sanatçılarının Tanıtılması

- Kısa Sanat Yaşamları
- Katıldıkları Bazı Önemli Sergiler
- Başlıca Eserleri ve Sanatı
- D Grubu Çerçevesinde 1933 - 1947
ve Bu Anlayışı Devam Ettiren bazı
Eserlerinin tanımı

1.2.1 Nurullah Berk (1906 - 1981)

Türkiye'de geometrik - figüratif bir yapımcılığın ilk temsilcilerinden olan N.Berk, Galatasaray Lisesinde öğrenimini tamamladıktan sonra 1920 -24 yılları arası Güzel Sanatlar Akademisi'nde Hikmet Onat ve Çallı İbrahim Atölyelerinde çalışmıştır. 1924 - 28 yılları arası Paris Güzel Sanatlar Okulunda, Ernest Laurent Atölyesi'nde çalışmalarını sürdürmüş, aynı yıl dönüşünde de arkadaşlarıyla " Müstakil Ressam ve Heykeltıraşlar Birliği " ni kurmuştur. 1932'de tekrar Paris'e giderek önce Andre Lhote, sonra Fernand Leger atölyelerinde bir yıl kadar çalışmıştır. N.Berk'in resimlerindeki ışıklılık ve çok renklilik Andre Lhote'a olan ilgisinden kaynaklanır.

N.Berk, 1933'de yurda dönüp beş arkadaşıyla D Grubu'nu kurmuştur. Bu grup girişte belirttiği gibi, empresyonist ressamların estetiğine ve özellikle tekniğine karşı kurulan 1914 kuşağı, ileri eğilimli bir topluluktur ve kübist, konstrüktivist bir teknikle ilk denemeleri sergilemiştir.

N.Berk, D Grubu sergilerine paralel olarak, sanat yazarlığını ilk kitapları, günlük gazete ve dergilerdeki yazıları ile sürdürmüştür. Leopold Levy'nin çağrısıyla Çağaloğlu Orta Okulu resim öğretmenliğinden, 1939' da Güzel Sanatlar Akademisi asistanlığına atanmış, 29 yıl öğretim üyesi olarak bu akedemide hizmet vermiştir. 1962 - 1969 yılları arasında, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Müdürlüğü de yapan Berk, katıldığı Strasbourg Avrupa Konseyi Sanat Ekspertleri toplantısında başarılı bir Doğu - Batı Raporu sunmuştur.

Yurt içinde özel ve toplu sergilere katılımı dışında, yurt dışında Sao Paulo, Venedik Bienalleri, Bükreş, Sofya, Budapeşte, Prag, Helsinki, Leningrad, Moskova, Bakü, Karachi, Tahran, Tunus, Cezayir Çağdaş Türk Gravür Sergileri, Paris ve Brüksel Çağdaş Türk Resmi Sergilerine (1964) katılmıştır. Bu sergilerin bir kısmında komiser olarak memleketimizi temsil etmiştir (1962- 1965).

Kendi kişiliğini düşüncede, kültür birikiminde bulan ve güçlü bir fırçası olan Nurullah Berk, D grubu isim babasıydı. D Grubu'nun kuruluşunu izleyen yıllarda teşhir ettiği ilk denemelerinde Kübist araştırmalarda bulunmuş, geometrik düzenin egemen olduğu düzenlemelerde yavaş yavaş yerel bir anlatıma yönelmiştir. Daha sonra Doğulu bir üslup yaratma yolunda yeni denemelere girmiş, yazma motiflerini ya da minyatürleri önemseyerek " Bulutlar ", bozkırda göğermiş "Çakır Dikenleri" resim dizisini oluşturmuştur. 1933'lerde "İskambil Kağıtları" ile Kübizmin, 1946 da " Utu Yapan Kadın " adlı yapıtı ile geometrik-figüratif bir konstrüktivizmin ilk öncülerinden birisi olmuştur. Son onbeş yılında Doğu ile Batı anlayışlarını kaynaştırarak çalışmalarına devam etmiştir.

Nurullah Berk, gizgi, düz-gölgesiz renk araştırmaları, tabloyu geometrik ve müzikal bir düzene vardırarak kaygısı bakımından, kübist ve konstrüktif görüşe her zaman bağlı kalmıştır. Türk resmine Avrupa havasını getirmiştir. Yeni akımların Türkiye temsilcilerindendir.

Gençlik Yapıtlarında kübist, geometrik, konstrüktivist anlayışları görürüz. Bu erken dönem niteliği daha sonraları da bir kent soylu inceliği görünümünde sürüp giderek sanatçının halk sanatlarına, islam minyatürlerine, dayanarak, Doğulu bir dil bulma çabalarının yoğunlaştığı 1960 sonrası yapıtlarında da yok olmaz, belirgin bir düzeyde kalır.

Batı anlayışında yaptığı çalışmalar ona yetmeyince Doğu ile ve kendi kaynaklarımızla ilgilenmiştir. Geleneksel Minyatür ve Hat sanatlarının gizlerini, zenginliklerini araştırmaya yönelerek Batı ile Doğuyu kaynaştırıp bir sentez yapmak istemiştir. 1951'lerden sonra iki boyutlu gizgisel bir konstrüktivizme bağlanmış, giderek 1970'lerde yöresel motifler tüm çalışmalarında egemen olmuştur. Doğa gözlemin-den uzaklaşıp yüzeysel düzenlemeler haline dönüşen çalışmalarında geometrik sağlam konturlu, nesneler görülmektedir.

" Çanakçılı " ve Devlet Resim ödülü yanında Paris Biennali onur madalyası almıştır.(3)

Resim 1 Nurullah Berk " Cansız Doğa"
Tuv.Üz.Yağ. 54x65 cm IRHM

Hemen hemen tüm resmi kaplayan, sandalyenin üst kısmından alt kısmına kadar devam eden, yeşil renk kumaşın üzerinde dört elma resmedilmiştir. Resimde sanki belirgin renkler kütlelerle kullanılmıştır. Kırmızı sandalyenin üzerinde yeşil kumaş kıvrımın dışında bir elma, diğer elmaların yanında da yeşil bir kap görülmektedir. Elmalar kübik sanatın etkisiyle tam yuvarlak değil, köşeli olarak verilmiştir. Kumaş kıvrımları sert düşmektedir.

Resim 1 Nurullah Berk
" Cansız Doğa "
Tuv.Üz.Yağ. 54x65 cm
IRHM

Resim 2 Nurullah Berk " Portre " 1950
Tuv.Üz.Yağ. 50x70 cm IRHM

Kübik bir portre çalışmasıdır. Düşünceli bir şekilde oturan adam, elini alnına dayayıp, kendisi masaya yaslanmıştır. Konturlar çok belirgindir. En önde kocaman eli görülmektedir. Figürün mavi süterinde, beyaz gömleğinde, kollarında, pantolonunda, masanın kırışık kırmızı örtüsünde, yüzünde gölge yerine geçen işaretler gibi, çizgiler oluşturulmuştur. Sağdaki masanın tek bacağı ve kögesi görülmekte, üzerinde de tüm " kübikliğiyle " çay dolu, kaşığıyla tabağıyla bir bardak durmaktadır. Bardağın çizim şekli, üstten içinin görülmesi tam bir kübist anlayışı yansıtmaktadır. Arkadaki duvarda da çizgilerle desen oluşturulmuş, hareket sağlanmıştır. Figürün oturduğu hasır koltuk detaylarıyla kısmen gösterilmiş olup, çizgileri geometrik kuruluşa katılmaktadır.

Resim 2 Nurullah Berk
" Portre "
Tuv. Üz.Yağ. 60x70 cm
IRHM

1.2.2 Abidin Dino (1913 - 1993)

İstanbul'da Robert Koleji'ni bitirmiştir.

1927'den itibaren çeşitli gazete ve dergilerde karikatür ve illüstrasyonlar yapmıştır. D Grubu sergilerine özellikle desenleriyle katılmıştır. D Grubu 'nun kurucularından olmasına rağmen daha sonra " Yeniler " grubuna katılmıştır. 1934'de desenleri İstanbul'da bulunan Rus sineması rejisörlerinden Yutkiyeviç'in dikkatini çekerek sinema dekoratörlüğü tahsil etmek üzere Rusya'ya götürülmüştür. 1937'de Londra ve Paris'e gitmiş, 1938'de yurda dönmüş, 1939 Newyork Sergisi'ndeki Türk Pavilyonunun iç süslemelerini düzenlemiştir. Dino, 1979'da Fransa'daki Görsel Sanatlar Ulusal Birliği'nin (U.N.A.P.) onur başkanlığına seçilmiştir.

İlk çalışmalarını daha çok gizgiseldi, desenleri dikkat çekiyordu. Gölgesiz, kalınca konturlarla yapılmış olan bu desenler Picasso'nun, Cocteau'nunkileri düşündürüyordu. Yarı yarıya illüstratif, karikatüre benzer bu desenlerde biçimlerinin düzeninde plastik bir duygu vardı. 1938'de yurda döndüğünde Liman Grubun'u kurmuştur. 1939'da Yeniler Grubuyla Liman Sergisini düzenlemiştir. 1942'de ilk heykel çalışmalarına başlamıştır. 1951'de Anadolu kökenli seramik, heykel çalışmaları yapmıştır. 1952'de Paris'e yerleşmiş, Roma, Edinburg ve Paris resim sergilerine katılmıştır. Resimleri A.B.D'den Rusya'ya kadar çeşitli ülkelerdeki resmi ve özel koleksiyonlarda, müzelerde bulunmaktadır. Türkiye'de de ilk kişisel sergisini 1969'da açmıştır.

Önceleri Anadolu halkının yaşamını dile getirir, 1947'lerde Paris'e yerleştikten sonra resim anlayışı sürekli olarak değişmiştir. Son çalışmalarında soyut-somut tartışması dışında yeni bir öz bulma çabası içindedir. Çiçek konulu Ankara İstanbul sergilerinde, ideolojik eğilimli resimleri yanında erotik havayı da görüyoruz. Eserleri arasında en tanınmışları " Esrarkeşler ", " Kompozisyon " ve " Ünlü Adamlar " dır. (4)

Resim 3 Abidin Dino " Kompozisyon "
Tuv.Uz.Yağ. 65X46 cm. IRHM

Üç renk bölgesi ile enine dar ve geniş şeritlerden oluşan kompozisyonda sarı, kahverengi ve lacivert renk görülmektedir. En alttaki dar enine şerit, kumsalı çağrıştırmaktadır. Onun üzerindeki daha geniş ve dirsekli şerit, sanki erozyon sonrasını hatırlatan, toprak taşıyan bir nehir gibidir. Üstteki, resmin yarından çoğunu kaplayan lacivert renk de, dağlar, deniz ve gökyüzü olmalı. Resme bakıldığında toprak, kumsal, deniz izlenimi yaratılmıştır.

Resim 3 Abidin Dino
" Kompozisyon "
Tuv.Üz.Yağ. 65x46 cm

1.2.3 Zeki Faik izer (1909 - 1988)

Vefa lisesini bitirdikten sonra istanbul Güzel Sanatlar Akademisi, Çallı Atölyesinde eğitim görmüştür. 1928'de Avrupa yarışmasında birinci olarak devlet tarafından Paris'e gönderilmiş, Andre Lhote, Othon Friesz ve Krayzer atölyelerinde resim eğitimi görmüştür. 1932'de yurda döndüğünde Ankara Gazi Enstitüsü resim hocalığına atanmış, beş arkadaşıyla 1933'de D Grubu kurucularından olmuş, 1934 yılında eğitim amacıyla Paris'e tekrar gitmiştir. 1937 yılından sonra mezun olduğu G.S.A.'ne öğretmen olarak tayin olmuştur.

ilk resim ve fotoğraf sergisini 1945 yılında açmıştır. Uluslararası Modern Sanat Sergisindeki (Unesco, Paris 1946) Türk Resmine ait bölümü, Ceunuschy Sergisini (Paris'te Nurullah Berk ile 1947) düzenlemiştir. 1951'de Türk Sanat Tarihi Enstitü'sünü kurmuş, Uluslararası Modern Resim Sergisinde (Brüksel) Cevat Dereli ile birlikte Türkiye'yi temsil etmiştir. Gaugenheim Uluslararası Sergisine Türkiye birincisi olarak katılmıştır.

San Paolo, Viyana, Berlin, New York, Tahran, karma sergilerine katılmıştır. Eserleri, istanbul Resim ve Heykel Müzesinde, Philadelphia Müzesinde ve Linz Stadt Galerisindedir.

Sanatçı resimlerdeki formları abstre olarak görmeye çalışmış ve bunu tamamen kendisine has bir şekilde yorumlamıştır. Onun resimlerine bakanların, bunların kendi algıladıkları, yakıştırdıkları biçimde yorumlamaları gerekir. Her zaman bir eserin düşünülerek hazırlanması gerektiğini savunmuştur. Spontane resim yapmaz. Resimleri, renkten çok çizgiler, desenler ve ritimler üzerine kurulmuştur.

Başlangıçta Kübizm'den geçmekle beraber bu ekolün geometrikleştirilmiş içgiliğine, fazla entellektüel ve ölçülü tekniğine uyum sağlayamamıştır. D Grubu'nun ilk sergilerinde görülen desen, yağlı ve suluboyalarında izer dinamik, bir bakıma romantik bir karakter göstermiştir. O da grubun öteki temsilcileri gibi desen tutkunu olarak, durmadan desen çizmiş, eserlerini suluboya ya da guaşla renklendirmişti.

Yeni bir resim anlayışını yayabilmek için çalışmıştır. Son çalışmalarının ortak çizgisi lirik soyutlama çevresinde gelişmiştir. Dış dünyadan seçtiği çıkış noktalarının biçimsel özüne inerek kişisel düzenlemeler yapmıştır. Türk Resim Sanatı'nı batılı bir düzeye ulaştırması sanatçılardandır. (5)

Resim 4 Zeki Faik İzer " Cansız Doğa "
Tuv.Üz.Yağ. 51x60cm iRHM

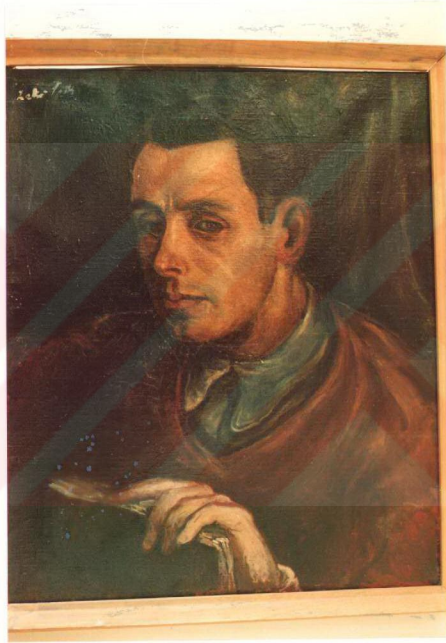
Sade bir masada ortada çiçek saksısı, içinde çiçekler bulunmaktadır. Saksı cam önünde betimlenmiştir. Açık pencere ve kımıldayan perde ile nötrmorta canlılık getirilmeye çalışılmıştır. Sanatçı önceleri Kübizm çalışsa da sonraları farklı resim anlayışı oluşturmuştur. Resme sadelik hakimdir, koyu renkler kullanılmış, konturlar çok belirgin verilmeyip renk içinde kalmıştır.

Resim 4 Z.F.İzer
" Cansız Döğä "
Tuv.Üz.Yağ. 51x60cm
IRHM

Resim 5 Zeki Faik İzer " Kendi Portresi "
Tuv.Üz.Yağ. 42x52cm İRHM

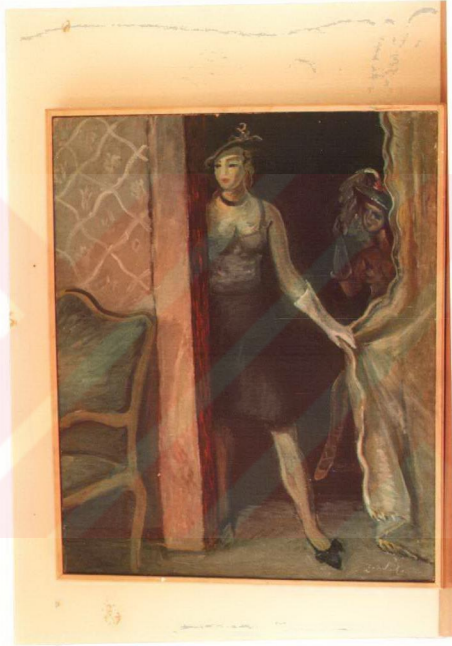
Koyu bir fonda, koyu renklerle kendi portresini görmekteyiz. Figür ne profilden ne de tam cepheden verilmiş, 3/4 denilen şekilde resmedilmiştir. Parmaklarıyla sandalyeyi kavraması çok güzel verilmiş, el havada kalmayıp sandalyeyi iyice kavramıştır. Bir Rönesans resmi kadar dengeli, düzgün, gerçekçi bir el betimlenmiştir. Bakışlar sakin, duruş sakin ve duyguludur. Resimde sarı, kahverengi, yeşil renk hakimdir. Arka fon oldukça koyu, Z.F.İzer'in saçları ile fonun rengi birbirine karışmıştır.

Resim 5 Z.F.İzer
" Kendi Portresi "
Tuv.Üz.Yağ. 42x52 cm
IRHM

Resim 6 Zeki Faik İzer " Genç Kız "
Tuv.Üz.Yağ. 90x70cm iRHM

iki figür, arka planda ikinci oda verilmişse de ,
öndeki figürün adım atışıyla hareketlilik ve derinlik sağlanmaya
çalışılmıştır. Yine genelde koyu renk hakimdir. Sakin bir resim,
figür ayakta ve adım atıyor olsa da resimde hareketlilik fazla
görülüyor. Figür bir eliyle de perdeyi çekiyor, ortadaki figürün
dekoltesi, kıyafeti, eldiven ve şapkası resmin yapıldığı 1950
yılları öncesi genel modasını yansıtmaktadır.

Resim 6 Zeki F.İzer
" Genç Kız "
Tuv.Üz.Yağ. 90x70 cm
IRHM

1.2.4 Zühtü Mürtoğlu (1906 - 1992)

Sanatçı Kabataş Lisesinde okuduktan sonra 1924'de Güzel Sanatlar Akademisi'ne girerek önceleri Hikmet Onat sonra heykeltıraş ihsan Özsoy'un atölyesinde çalışmış,1928'de Avrupa Heykeltıraş yarışmasını birincilikle kazanınca Paris'e gönderilmiştir. Orada Kolarossi Akademisinde Marcel Gimond'un yanında çalışmıştır. 1932'de yurda dönüşünde Samsun'da dört yıl resim hocalığı yapmıştır. 1933'de Alayköşkünde ilk özel sergisini açan Z.Mürtoğlu, aynı sene içinde D Grubu'nun kurucuları arasında yer almıştır. 1936-39 arası Arkeoloji Müzesinde heykeltıraş olarak çalışmış ve 1939'da Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü öğretmeni olmuştur. 1940'da G.S.A.'nde modlaj öğretmenliğine atanmıştır.1950'de Heykel Bölümü öğretmeni,1969'da profesör olmuştur.

Sanatçı D Grubu için şöyle der," Bu grup bir sanat akımı değildi, sergiler açmayı ve sanatı yaymayı amaçlıyordu. Belirli bir yolum olmadığı için belirli bir akıma katılamazdım."

Mürtoğlu önceleri küçük pişmiş toprakla başlayan çalışmalarını, ağaç yontarak daha sonra da bakır döverek sürdürmüştür. Sonraları yeniden figüre dönmüş ve daha çok, küçük boyutta heykeller yapmıştır. Figüratif ve soyut anlayışta yapıtlar üreten bir heykeltıraştır. Figüratif heykellerinde yumuşak bir hacimlendirme yöntemi kullanmıştır. Önceleri doğal biçimleri stilize bir anlayışla heykel ve kabartmalara uyguluyordu. 1950'lerin ortalarında geometrik-soyuta yönelerek, heykel alanında bu anlayışın Türkiye'deki ilk temsilcilerinden olmuştur. 1970'te soyut heykellerin yanısıra ayrıntıdan arınmış figüratif heykeller de yapmaya başlamış, 1970' lerin ikinci yarısında küçük boyutlu kil heykelcikler yapmıştır. 1980'lerde de figüratif ve soyut çalışmalarını birlikte sürdürmüştür. Taş, ahşap, alçı, bakır, demir gibi çok çeşitli malzemeler kullanmıştır. Heykelin yanısıra çizim ve seramik çalışmaları da vardır.

Plastik Sanatları, resim ve heykel diye sınıflan - dırmanın yanlış olduğunu, her ikisinin de bir bütün olduğunu savunan Mürtoğlu, yaşamı boyunca " Sanat insanın bir parçasıdır" düşüncesinden asla ödün vermemiştir. Sanatın içinde mutlaka " güzel " in bulması gerektiğini, çünkü " güzel " kavramının her insana göre değişebileceğini savunan Mürtoğlu, bu düşüncesini yapıtlarında da yansıtmıştır.

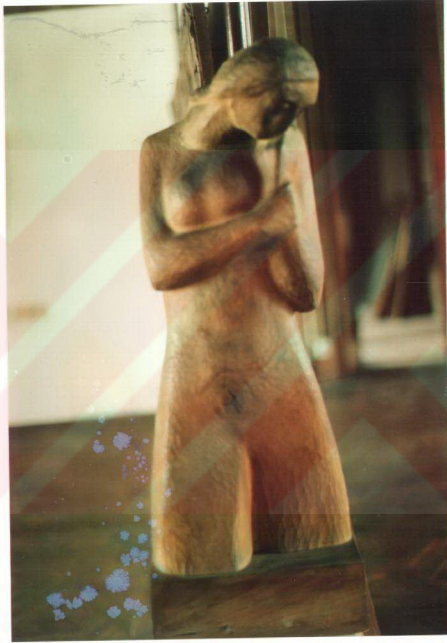
Müritoğlu kendini şöyle tanımlıyor: " Geldik 1986'ya, yaş seksen. Bu seksen yıllık yaşamamımda yakınacak bir durum pek olmadı sanırım. Şanslı bir adamdım. Bir gün " ben heykeltci oldum " diye gelince, Hafız Mehmet Efendi hiç karşı çıkmayacak, olacak şey mi bu ? 34 yaşında Akademiye Hoca olacaksın, 62 yıl çalışma olanağın olacak, daha ne isteyebilirim bu dünyada ".

1934'de Eskişehir Abidesi yarışmasını, 1937'de Erzurum Abidesi yarışmasında ikinciliği kazanmıştır. 1941 - 1943'te Hadi Bara ile birlikte Beşiktaş Barbaros Anıtı'nı, ayrıca Zonguldak Atlı Atatürk ve Atlı İnönü Anıtlarını yapmıştır. Büyükada Atatürk Anıtı'nı ve Muş Atatürk Anıtını da yapmıştır.

Z.Müritoğlu sanat yaşamı boyunca, 1977 Sedat Simavi Vakfı Plastik Sanatlar ödülünün de aralarında bulunduğu ödüller kazanmıştır. San Paolo ve Venedik Bienali'ne iki kez katılan, Müritoğlu'nun bir yapıtı da New York Modern Sanat Müzesi'nde bulunmaktadır. Sanatçı 1978 den beri Simavi Vakfı Plastik Sanatlar ödülü Seçici Kurulu üyesi idi. (6)

Resim 7 Zühtü Müritoğlu " Kadın Torsu " 1944-1945
Ahşap Yüksek.72cm İRHM

ilk çalışmaları sonrasında, bu şekilde ahşap çalış -
malarını görmekteyiz. Sanatçının küçük boyutlu figür çalışma -
ları çoğunluktadır. Bu eser de o gruptan bir örnektir. Figüratif
ve soyut anlayışta çalışmış, ayrıntıdan ayrılmayı amaçlamıştır.

Resim 7 Z.Mürtoğlu
" Kadın Torsu "1944-5
Ahşap 72 cm Yüksek. İRHM

Resim 8 Zühtü Müritoglu " Harp " 1933
Boy 2m, Eni 52cm Ahşap/Rölyef iRHM

Bu rölyef çalışmasında, çizgisel anlatım ağırbaşlıdır.
Dar enine bir şeritte harp, kalabalık figürlerin sıralanmasıyla
resmedilmiştir. Resimde hareketlilik göze çarpmaktadır.

Resim 8 Zühtü Müridoğlu
" Harp " 1933 Boy 2 m.
Ahşap/Rölyef En 52cm.
IRHM

Resim 9 Zühtü Müritoğlu " Kadın Başı " 1932-1933
Yük.21cm Bronz

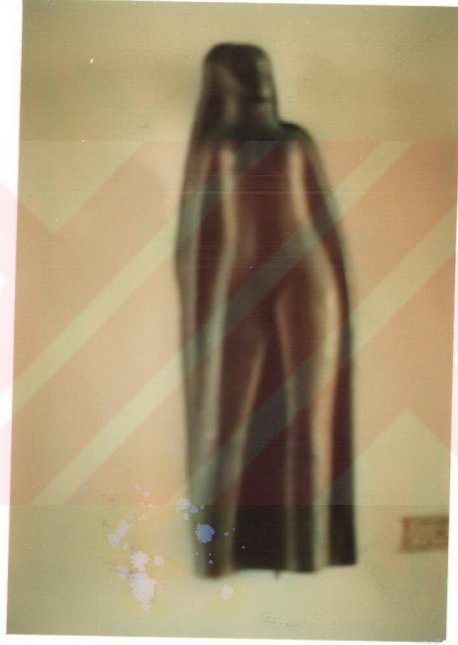
Küçük boyutlu figür heykellerinden biridir.Sadece baş olarak verilmiştir. Sade bir kadın başı, gözlerini kapatmış, kısa saçlı, durgun, hareketsiz bir şekilde verilmiştir.

Resim 9 Z.Mürtoğlu
" Kadın Başı " 1932-33
Bronz 21cm Yük. IRHM

Resim 10 Zühtü Müritoglu " Hürriyet " 1954
Yük.84cm Bakır Dövme/Röylef iRHM

Stililize kadın heykeli, küçük boyutta ve soyut olarak verilmeye çalışılmıştır. Hiç bir ayrıntıya yer verilmemiştir.Sade bir anlatım kullanılmıştır. Ekspresyonist özellik olan hatlardaki abartmayı, burada bacakların uzunluğunda görmekteyiz.

Resim 10 Z.Mürtoğlu
" Hürriyet " 1954
Bakır Dövmе/Rölyef
84 cm Yüksek. İRHM

1.2.5 Elif Naci (1898-1988)

1914'de G.S.A.'e girmiştir.Çallı İbrahim Resim Atölyesinden mezun olmuştur. Milliyet, İfham ,İleri, Tan ve Cumhuriyet gazetelerinde çalışmış, uzun süre öğretmenlik yapmıştır. Türk ve İslam Eserleri Müzesi Müdür Yardımcılığına 1937'de atanmış, 1939'da müdür olmuştur. Müdürlüğü sırasında halılar, Kuran'lar, levhalar, tezhipler, minyatürler, çinilerden çok etkilenmiştir. Resimlerinde 13.yüzyıl Selçuk halılarından etkilenecek soyuta yönelmiştir. Soyutu bağlayıcı gerçeklerden uzaklaşp yaratıcı olmak, olarak benimsemiştir.

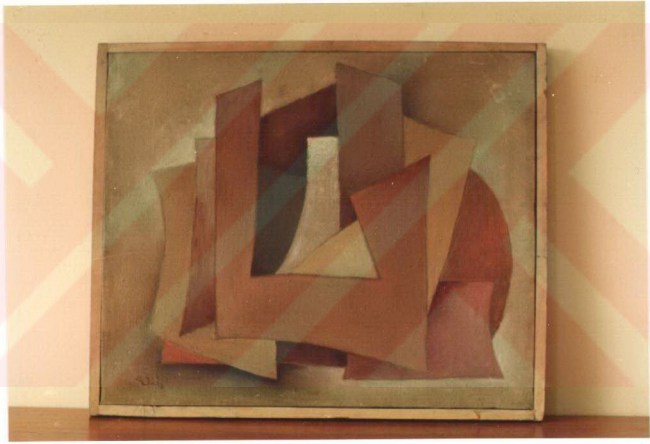
Böylece, figüratiften çok soyut resme yakındır. Kırk yıl soyut çalışmıştır. İbrahim Çallı öğrencisi iken empresyonist olarak resme başlamıştır. Minyatür değil, haliya yönelmiştir. İlk resimlerinde ise kent insanının sosyal yaşamını konu alan kompozisyonlar yapmaktaydı. Sonraları peyzaj ve natürmortlara yönelmiştir. İlk kişisel sergisini 1930'da Alayköşkünde açmıştır. Hat sanatından esinlenerek gerçekleştirdiği soyut kompozisyonları ile tanınan ressam , Türk Resmi'nin önce yersel, sonra evrensel olmasını savunur. Bir sanatın, coğrafi sınırlarını aşabilmesi için önce kendi ülkesinde var olması gerektiğine, Türk Resmi'nin Alplerin ötesinde değil, Torosların eteklerinde doğacağına inanmıştır. "Kökü bizde olan sanat", "Batıya borçlu olmadığımız sanat" olarak Türk Resmini yorumlamıştır.

Son dönem resimlerinde canlı bir renkçilik anlayışına girmiştir. Gerçi sanatçının önceki resimlerinde de desenin ağırlığından çok renkle örtülen yüzeylerin hareketliliği görülür. Özellikle peyzaj çalışmalarında sisli bir atmosferin yarattığı ,sınırları belirsiz bitki örtüsüyle kuşatılmış ağaçlar görülür. Az sayıda nü ve natürmortları yanında, özellikle peyzajları da vardır. Doğa görünüşleri, ufak figürler olan genellikle açık deniz önünde yer alan sahil kompozisyonlarıdır. Sonraları Arap Harflerinin estetiğinden soyut düzenlemelere gitmiştir.

Çalışmaları, Belgrad, Peşte, Atina, Moskova gibi kent - lerde açılan sergilerde yer almıştır.(7)

Resim 11 Elif Naci " Kompozisyon "
Tuv.Üz.Yağ. 38x46cm iRHM

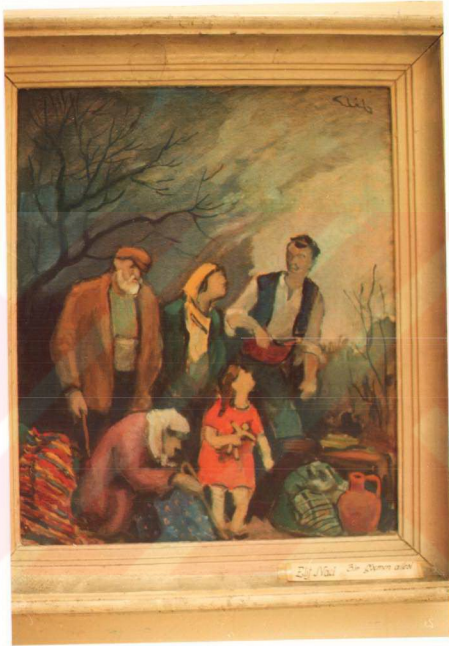
Eski yazıda harflerin bitişmesini andıran dirsekli renk şeritleri birbirleriyle kesişerek istif edilmiştir. Kesişmelerle hareketlilik sağlanmıştır. Resme gülkurusu, pembe, bej, mavi, renkler hakimdir.

Resim 11 Elif Naci
" Kompozisyon "
Tuv.Üz.Yağ.38x46 cm
IRHM

Resim 12 Elif Naci " Bir Göçmen Ailesi "
Tuv.Üz.Yağ. 28x34cm iRHM

Ortada beş figürün görüldüğü resimde, arkada doğa ve gökyüzü verilmiştir. Önde testi ve köylü ailesine ait heybeler göze çarpmaktadır. Solda arkada yaşlı, ak saçlı sakallı bir dede, önde solda yaşlı, başı bağlı, iki büklüm, çömelmiş bir nine, yanında elinde bebeğini tutan bir kız çocuğu, arkada ortada başı bağlı anne ve sol yanında genç baba durmaktadır. Yaşlı dede ve nine hariç, anne, baba, çocuk, birbirleriyle konuşmaktadırlar. Arkada yaprakları dökülmüş, soğuk ve rüzgardan etkilenen bir ağaç durmaktadır. Figürler ayakta, göç etmektedirler. Ancak soğuk ve yorgunluktan mola vermiş, durmaktadırlar. Yüzlerde detaylar üzerinde durulmamıştır. Yalın bir anlatım seçilmiştir.

Resim 12 Elif Naci
" Bir Göçmen Ailesi "
Tuv.Üz.Yağ. 28x34 cm
IRHM

1.2.6. Cemal Tollu (1899 - 1968)

Güzel Sanatlar Akademisi'nde Çallı Atölyesinde çalışmış, fakat düşman işgali altında bulunan İstanbul'un havasından kurtulmak için Milli Harekate iştirak etmek üzere Ankara'ya kaçmıştır. Cumhuriyetin İlanından sonra tekrar GSA'ye devam etmeye başlamış, bir yıl kadar çalıştıktan sonra 1927'de Elazığ Öğretmen Okulu Öğretmenliğine tayin edilmiştir. Tahsiline devam etmek üzere iki defa Paris'e gitmiş, A.Lhote , Grammaire, F.Leger atölyelerinde resme çalıştığı gibi heykele de çalışmıştır. Bir ara Münih'e kadar gitmiş,orada da Hoffmann atölyesinde bir süre desen yapmıştır.

1932'de yurda dönmüş, üç yıl Erzincan'da resim hocalığı yaptıktan sonra 1935'de Ankara Arkeoloji Müzesi Müdür muaviniğine tayin edilmiştir. 1937'de Akademi Resim Bölümü Öğretmenliğine tayin olmuştur.

D Grubu kurucularından olan sanatçı, kökenleri ve kendine özgü yapısıyla Anadolu toprağını, resimlerinde dikkati çeken bir özellik olarak kullanmıştır.

Başlangıçta, konstrüktivist, kübist çalışmış, sonraları Hitit kabartmalarından esinlenerek dekoratif bir inşacılığa yönelmiştir. Kendine has renk ve kütle bütünlüğü elde etmiş daha önceki kuşağın izlenimci, yumuşak anlayışına karşı bir tutumla A.Çelebi ve Z.Kocamemi'de gördüğümüz gibi geometrik sağlam bir çizgi düzenini, Türk Resim Sanatı'na getirmiştir. Bu devre-sinde Tollu, sanatında sadece evrensel anlatım yöntemleri kullanmakla kalmamış, değer olarak evrensel diyebileceğimiz bir düzeye ulaşmıştır. C.Tollu, evrensel bir teknik yeterliği elde ettikten sonra Anadolu'ya özgü temaları işleyerek daha belgesel bir sanata yönelmiştir. Renkleri ahenkli ve ağırdır, özellikle manzara ve portrelerinde başarılıdır. Yerel konuları kübist bir yaklaşımla izleyen ressamdır. Anadolu yaşamına ilişkin yapıtlarında, Hitit duvar kabartmalarının hacimsel geometrisi onun için konstrüktif ilişkilere güvenilir bir dayanak oluşturmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde müdür muavini iken Hitit Uygarlığını iyice tanımış ve resimlerinde bunlardan çok etkilenmiştir.

En tanınmış eserleri : " Hatay Portakal Bahçelerinden", " Zeytin Ağacı ", Okuyan Köylüler ", " Mevleviler ", " Balerin " dir.(8)

Resim 13 Cemal Tollu " Yatan Çıplak "
Tuv.Üz:Yağ. 46x33cm iRHM

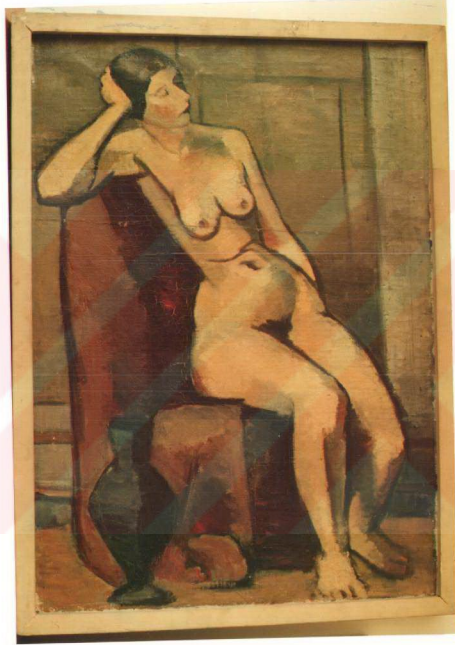
Yan yatmış bacaklarını karnına doğru toplamış eli altında, çıplak bir kadın görülmektedir. Kadın figürü ,rengarenk geometrik biçimlerle oluşturulmuştur. Arka fonda da, kadın figüründe de üçgenler, kareler, yuvarlaklar görmekteyiz. Sanatçı geometrik, sağlam çizgi düzeniyle kübist bir çalışma yapmıştır. izlenimci, yumuşak anlayışını, daha önce görmediğimiz şekilde sağlam çizgiler halinde buluyoruz. Renkleri ahenk içinde kullanmıştır. Kübist bir resim üslubu anlayışında yöresel anlamlar kazandırma yolundadır.

Resim 13 Cemal Tollu
" Yatan Çıplak "
Tuv.Üz.Yağ. 46x33 cm
IREM

Resim 14 Cemal Tollu " Çıplak "
Tuv.Üz.Yağ.35x50cm iRHM

Sağlam çizgilerle nü resmedilmiştir. Figür seyirci ile bağlantı kurmamaktadır. Koltukta oturmuş, elini de başına koymuş düşünmektedir. Önde yerde mavi bir vazo bulunmaktadır. Ekspresyonist deformasyonu, kadının tüm vücudunun verilisinde görüyoruz. Uzun bir beden, kalın kalçalar, incecik kopacak gibi bir bel görülüyor. Vazo ile kadın figürü arasında biçimsel bir bağlantı vardır.

Resim 14 Cemal Tollu
" Çıplak "
Tuv.Üz.Yağ. 35x50cm
IRHM

Resim 15 Cemal Tollu " Manzara "
Tuv.Üz.Yağ. 38x46cm iRHM

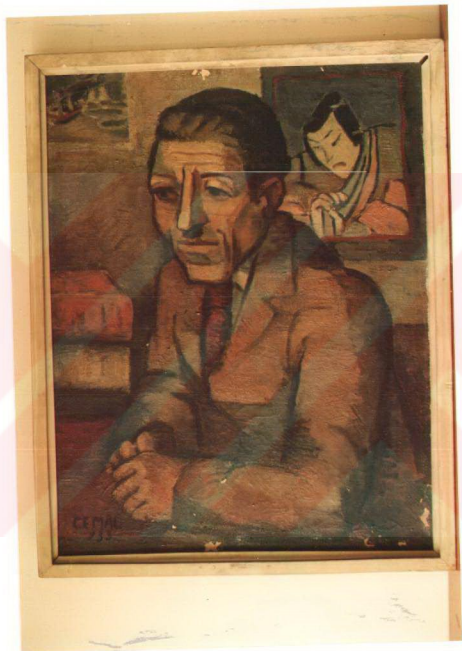
Sanatçının kendine özgü yapısıyla Anadolu toprağını, resimlerinde dikkati çeken bir özellik olarak görmekteyiz. Resimde yalınlık ve sağlamlık belirtilmiş, renkler ahenkli ve ağırdır. Yumuşatılmış geometrik renk alanlarından oluşan bir resimdir. Cezanne'ın açtığı yalınlaştırılmış doğa yolundadır, fakat özgün bir renk ve biçim düzenine sahiptir.

Resim 15 Cemal Toğlu
" Manzara "
Tuv.Üz.Yağ. 38x46 cm
IRHM

Resim 16 Cemal Tollu " Erkek Portresi " Tuv.Üz.Yağ. 34x50cm iRHM

Sağlam çizgilerle kübist çalışmalarından, başlangıç eserlerinden biridir. Yine portrelerinde görüldüğü gibi 3/4 resmedilmiştir ve figür seyirciyle iletişim kurmamaktadır. Sağ arkada kübist anlayışa uyan, köşeli yüzü ile çinli bir figürün olduğu tablo görülmektedir. Empresyonizmden beri Avrupa resminde Uzak Doğu'ya duyulan ilgi yansımış gibidir.Kübist anlayışın sert çizgilerini, erkeğin alın çizgilerinde de görüyoruz. Yine koyu renkler resme hakimdir.

Resim 16 F.Tollu
" Erkek Portresi "1933
Tuv.Üz.Yag. 34x50 cm
IRHM

Resim 17 Cemal Tollu " Köylü Kadınlar " 1956
Tuv.Üz.Yağ.60x72cm iRHM

iki köylü kadın yanyana oturmuş olup, önlerinde de
çuvalları bulunmaktadır. Gövdede, baş örtülerinde yine sert
kübist çizgiler kullanılsa da, renkler ön plandadır. Kadınlar iri
ve kalın hatlara sahiptir. Arka fon, açık mavi renkten oluşmuştur
ve köşeli çizgilere eşlik etmektedir.

Resim; 17 Cemal Tollu
" Köylü Kadınlar " 1956
Tuv.Üz.Yağ. 60x72cm
İRHM

Resim 18 Cemal Tollu " Manzara " 1933
Tuv.Üz.Yağ. 34x50cm iRHM

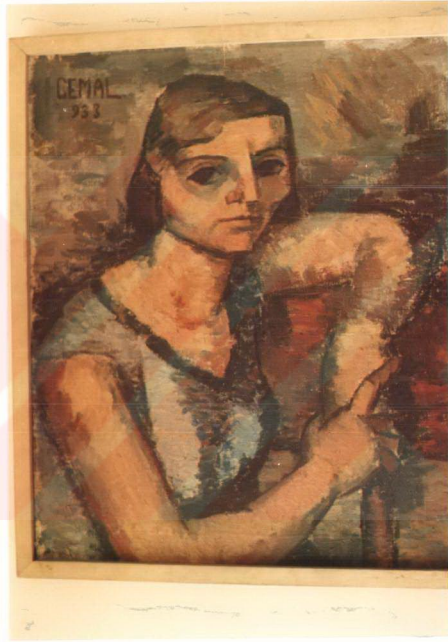
Belirgin çizgilerle verilen minare, evler, tepelerde açık renkler kullanılmıştır. Önde solda bir mezarlık, arkada tepeler ve mavi gökyüzü vardır. Sağ ön köşede de bir tarihi yapı kalıntısı bulunmaktadır. Resimde hiç figür bulunmamaktadır. Duragan dingin bir resimdir.

Resim 18 Cemal Tollu
"Manzara" 1933
Tuv.Üz.Yağ. 34x50cm
IRMM

Resim 19 Cemal Tollu " Kadın Portresi " 1933
Tuv.Üz.Yağ. 53x35cm iRHM

Oturmuş, ellerini sandalyeye dayayarak birbirine kenetlemiş kadın figüründe, yine sert, kalın çizgiler kullanılmıştır. 3/4 cepheden verilmiştir. Sert bir yüz ifadesi ve kübik anlayış ön plandadır. Renkler ve fon koyu kullanılmıştır. Dayandığı kolu, kalın gövde ile adeta ilişkisiz ekspresyonist deformasyondadır.

Resim 19 Cemal Tollu
" Kadın Portresi "1933
Tuv.Üz.Yağ. 53x35 cm
İRM

Resim 20 Cemal Tollu " Ana ve Çocuk "
Tuv.Üz.Yağ. 116x89cm iRHM

Mavi fonda, oturmuş kübik bir kadın figürü, kucağında da emzirir şekilde bir erkek figürü tutmaktadır. Figürlerin konturlarında çok sert, belirgin, kalın konturlar kullanılmıştır. Belki de Hristiyan Sanatından esinlenilerek Meryem - İsa figürlü tablolardan yararlanıldığı çağırışımını yaratabilir. Sanki üç boyutlu bir resim, erkek figürünün de kadın figürünün de tüm hatlarını görüyoruz. içiçe geçmiş iki figür görünümündedir.

Resim 20 Cemal Tollu
" Ana ve Çocuk "
Tuv.Üz.Yağ. 116x89cm
IRHM

B Ö L Ü M 2

D GRUBU SANATÇILARI İLE İLİŞKİLİ SANATÇILAR
(D GRUBU'NUN SERGİLERİNE BİR YA DA BİRKAÇ KEZ
KATILAN SANATÇILAR)

2.1 Hakkı Anlı (1906 - 1991)

Sanatçı öğrenimini, 1932 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde tamamlamıştır. Fikret Mualla ve Fahrünnisa Zeid ile atölye arkadaşlığı yapmış ve Namık İsmail'in öğrencisi olmuştur. Sanat yaşamının başlangıcında nesnel anla - yıla çalışan Anlı, bu dönemde portre ve ölüdoğa çalışmalarında Kübizm'den, manzara çalışmalarında ise, derinlik renk ve kütle bütünlüğü açısından Cezanne'dan etkilenmiştir. 1950'lerin başında Kübizmin Türkiye'deki en önemli temsilcilerinden biri olmuştur. 1950 Paris çalışmalarında soyut akımlara yönelmiş özellikle Picasso'nun figür yorumlarından esinlenerek geometrik soyut anlayışta çalışmıştır. 1950-1960 arası soyut biçim, renk ve leke kullanımını, doğa ile ilişkisini yitirmeksizin, batılı bir figür anlayışı doğrultusunda geliştirmiştir. Leke düzenine bağlı soyut dışavurumcu tavrı 1970'e doğru daha somut bir duyarlılığa yönelmiştir. 1970'den başlayarak figürlerin yarı soyut görün - tülere dönüştüğü tabloların yanısıra, temeldeki sağlam desen anlayışından uzaklaşmadan genelde tek renkli figür düzenlemeleri de gerçekleştirmiştir. Bu dönemde renk lekelerinden oluşan çıplak figürler yapıyordu. Cinselliğin vurgulandığı ya da erotik sahne - lerde kadın ve erkek vücutlarını dinamik bir leke anlayışıyla, öyküye dönüşmeyen bir yalınlık ve uyum içinde işlemiştir.

Yapıtlarında Batı'nın soyut resim akımlarıyla Doğu - nun somut motif geleneğini birleştiren ressamdır.

1947'de Paris'de Jean Metzinger yönetiminde çalış - malarını sürdürmüştür. 1954'de Paris Hartung, Poliakov, Zadkine Archipenko gibi sanatçılarla yakın dostluklar kurmuş ve 1990'da yurda dönmüştür. 1958'de Paris Galeri La Nain Gauche'teki ilk sergisiyle beraber onyedinci kez kişisel sergi açmıştır.

Hakkı Anlı'nın Katıldığı Uluslararası Sergileri:

1946 - Paris , Musee d' Art Moderne, 1950 - Torino , d'Art Clubs, 1954 - Yeni Zelanda, d'Auckland, 1954 - İsviçre , a' Lugana ,1955 - Paris , Salon des Realites Nouvelles , 1956 - Paris , Salon Comparasion , 1956 - Paris , de I' Art Plastique Contemporain ,1956 - XXVII , Venedik Bienali 1958 - Bordo Bienali , 1961 - Paris , Salon des Realites Nouvelles , 1964 - İsviçre , Gaderi im Erker ,1964 - Atina ,

Galeri Mepain 1966 - isviçre , Galerî Raber istanbul Resim ve Heykel Müzesi, Yeni Zelanda, israil, Fransa, Newyork, St.Gallen, Zürich, Berlin, Bal'deki müzelerde eserleri bulunmaktadır.

Sanatçı 1944'de D Grubu'nun onbirinci sergisine katılmıştır. (9)

Resim 21 Hakkı Anlı " Cansız Doğa "
Karton Üz.Yağ. 37x47cm iRHM

Ölü doğa çalışmalarından biridir. Bu tablosunda renk ve kütle bütünlüğü açısından Cezanne'dan etkilenmiş olduğunu görmekteyiz. Renkler birbirine kaynamış, bütünlük oluşturmıştır. Meyvalar ve cisimler konturları belirtilmeden, renk içinde çizgileri kaybolmuş olarak resmedilmiştir.

Resim 21 Hakkı Anlı

" Cansız Doğa "

Karton Üz.Yağ. 37x47 cm

IRHM

Resim 22 Hakkı Anlı " Peysaj "
Tuv.Üz.Yağ. 33x41.5cm iRHM

Sarı tarlalar topraklar arkasında, deniz ve gökyüzü görülmektedir. insan figürü olmayan, boş topraklar boydan boya uzanmıştır. Birkaç ağaç ve uzaktan görülen evler bulunan, sade bir manzara resmidir. Renkli konturlar ve renk yüzeyleri yine Cezanne'ı çağrıştırmaktadır.

Resim 22 Hakkı Anlı
" Pegzaj "
Tuv.Üz.Yağ. 33x41.5 cm
Şehir Müzesi

2.2 Sabri Berkel (1908 - 1933)

ilk resim çalışmalarını Zagrep Akademisinde yürüttükten sonra italya'ya gitmiş (1929), Floransa Akademisinde Felice Carena ile uzun süre çalışmıştır.

D Grubu'na katılmadan önce, 1939 ve 1940'da Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği'nin üyesi olarak 1. ve 2. Devlet Resim Sergilerine katılan sanatçıyı, herhangi bir grubun temsilcisi olarak değil, ancak Türk resminde köklü temellere dayanan çağdaş bir anlayışın en önemli kurucularından biri olarak görüyoruz. Devamlı, kolayca yaralanabilen uygarlık ve kültür değerlerini korumaya çalışmıştır.

Türkiye'ye geldiğinde, sanatının en dikkati çeken yönü, özellikle italya müzelerindeki devamlı incelemeleri sayesinde edindiği klasik kültürün sağlamlığıdır. Desen, gravür, fresk, yağlıboya tekniklerine paralel türleri iyice benimsemiş, sanatın "zanaatla" desteklenmeden başarıya ulaşamayacağını anlamış olan Berkel'in figürleri, portreleri, kompozisyon ve natürmortları, en önemsiz krokilerine dek klasik sanat kültürünün izlerini taşır.

Türk resminde soyut anlayışı, 1950'lerden başlayarak sağlam ve yapısal bir görsel dil düzeyinde ve sanatın temel tasarımı ve düzen ilkelerine sadık kalarak geliştirebilmiş olmasının, 1935'de açtığı ilk sergisinde göze çarpmış olan özelliklerin sanatının derinliklerindeki temel öğeler olması ile ilişkisi vardır. S. Berkel'in ilk sergisinde dikkati çeken klasisizm yenilik, soyut biçimlerin türettiği temeli oluşturur.

Üsküp'te doğup Floransa'da klasik üslubun ayrıntılarını öğrenerek yetişen Berkel, klasik ustaların etkisinde, aklın süzgecinden geçirdiği durgun ve tartılı bir heyecanla soyut resimler yapmaktadır. Berkel'e göre sanat bölgesel bir duyuş değil, evrensel bir dildir.

1930 - 1935 yılları arası, S. Berkel'in Türkiye'ye gelmeden önce Floransa'da yaptığı resimlerden izleyebildiğimiz portre, çıplak ve natürmortlarında konunun üzerinde yoğunlaşan gözlem, çizgi ve ışık örgüsü ile onu boşluktan ayırmakta, kütleyi biraraya toplayan bir kesinlik içinde onun iç devrimine dikkati çekmektedir. 1935 - 1947 arasında yaptığı manzaralarda, Cezanne'nin renk ve ışık kullanımındaki bazı ortaklıklar aracılığı ile izle-nimciliğin yanından geçmiş olduğunu söyleyebiliriz. S. Berkel'in 1930 -1935 dönemindeki Cezanne yakınlığı dışavurumculuğu yönünden karşımıza çıkıyor.

S. Berkel 40 yaşına kadarki gelişme yıllarında, o zamanın akademik öğretilerinde ve sanat piyasasında yaygın olan Kübizm ya da izlenimcilik ve ekspresyonizm akımlarına yakınlaşmamış, 1950 ortalarına kadar, kendi özgün soyut anlayışının temellerini oluşturmaya yönelik bir çözümleme dönemi içindedir.

Sanatı sağlam bir kültüre dayandığından, soyutlarında başarıya ulaşmıştır. S.Berkel renk ilişkilerinde zıtlıklar üzerinde durmuş, renklerin parlaklığı ile kurduğu düzenler aynı renklerin ton değeri ile başka bir boyutta farklı mekansal düzenlere dönüşmüştür. Gittikçe sadeleşen resimlerinde renk çizgi ve ton ilişkileri her zaman, çok boyutlu düzenlerin algılanmasına olanak sağlamıştır. izlendikçe yeni algısal (gizil) güçler resimlerinin tüm dönemleri için geçerlidir.

Berkel'in resimlerinde çizginin tüm olanakları denetlenebilmiştir. Bir çizgi ustasıdır, çizginin yapabileceklerini Rönesans ustalarından öğrenmiştir. Desen ve baskı ile olan deneyimi, erken dönem resimlerinde bile, çizgisine zengin boyutlar kazandırmıştır. Çizgiyi kütle, mekan, hareket anlamlarının ötesinde negatif ve pozitif öğeler olarak zıt anlamlarla ve biçim ilişkilerine canlılık veren nitelikte kullandığı görülür.

Resimlerindeki düşünsel boyut titizlikle eğitilmiş bir algı işleyişinin sonucudur. Resimlerindeki denge, bütünlük ve kesinlik, duygusalın yolundan geçmemeyi öğrenmiş bir disiplinden kaynaklanıyor. S.Berkel'de duygusallık ancak bu disiplini ve onun amaçladığı değerleri korumak konusunda ortaya çıkmaktadır. S.Berkel'in sanatı yazıdan ve süslemeden doğuyor, doğulu kaynaklara bağlı kalırken aynı zamanda, süslemenin dar çemberinden yazısal yorumlamadan kendini kurtarmak için, özel çizgili ve renk renk yüzeyli daha özgür bir alanı ele geçirmeye yönelmektedir.

1950'lerde Venedik Bienallerine, 1967 - 1969'da San Paolo Bienallerine katılmıştır. Türk sergilerinin komiseri olmuş, kendi de sergilere katılmıştır. " Eski Türkiye ve bugünkü Türk Resmi ", sergisine 1964'de, Amsterdam (1948), Atina (1951) Bruksel, Paris, Viyana'daki " Çağdaş Türk Sanatı" sergilerinde resimleri yer almıştır. Paris'e gittiğinde Andre Lhote'nin resim düzeltme derslerini izlemiştir. Halkevlerinde sanatla ilgili programlar düzenlemiş " AR " dergisini çıkarmıştır.

En tanınmış eserleri: " Taksim Meydanı" , " Simitçi", " Kubbeler " , " Tütün " dır.

Resimlerindeki düşünsel boyut titizlikle eğitilmiş bir algı işleyişinin sonucudur. Resimlerindeki denge, bütünlük ve kesinlik, duygusalın yolundan geçmemeyi öğrenmiş bir disiplinden kaynaklanıyor. S.Berkel'de duygusallık ancak bu disiplini ve onun amaçladığı değerleri korumak konusunda ortaya çıkmaktadır.

S.Berkel'in sanatı yazıdan ve süslemeden doğuyor, doğulu kaynaklara bağlı kalırken aynı zamanda, süslemenin dar çemberinden yazısal yorumlamadan kendini kurtarmak için, özel çizgili ve renk renk yüzeyli daha özgür bir alanı ele geçirmeye yönelmektedir.

Kuruluşundan bir süre sonra "D Grubu" sergilerine katılarak, sanatçının bu grupla ilişkisi başlamıştır.1935 yılında Türkiye'ye geldiğinde D Grubu kurulalı iki yıl olmuştur. S.Berkel'in D Grubu sergilerine katılımı, 1939'da İstanbul'da Akademiye Leopold Levy'nin çağrısı üzerine asistan olarak girişinden sonradır. Bu tarihten sonra N.Berk ile yakın çalışmalarını olmuş, Türk resmini çağdaşlaştırmak üzere çeşitli alanlarda çaba göstermiştir. 1941'de D Grubu'nun sergisine katılmıştır.(10)

Resim 23 Sabri Berkel " Kompozisyon "
Tuv.Üz.Yağ. 92x120cm iRHM

Açık yeşil, gülkurusu, mavi ve koyu maviden oluşan kompozisyonda dengeyi, bütünlük ve kesinliği seçmek zor değildir. Duygusallıktan çok bir disiplin göze çarpar. Her resim bölgesinin sınırları belli, hepsi siyaha yakın koyu bir fon üzerinde dağılmıştır.

Resim 23 Sabri Berkel
" Kompozitsyon "
Tuv.Üz.Yağ. 92x120 cm
URHM

Resim 24 Sabri Berkel " Cansız Doğa "
Tuv.Üz.Yağ. 30x40cm IRHM

Kırmızı tabak içinde belirgin olmayan dört yuvarlak meyvadan oluşan nötrmörtde, Sabri Berkel'in sanatının kaynağını gizgi ve süsleme olarak görmekteyiz. Yine koyu fon üzerinde sınırları belirlenmiş renk bölgeleri bulunmaktadır. Renk ilişkilerinde zıtlıklar üzerinde durmuş, aynı renklerin ton farkları ile başka boyutta, başka mekansal düzenler oluşturmuştur. Çizgisel bir canlılık dikkati çekmektedir.

Resim 24 Sabri Berkel
" Çansız Doğa "
Tuv.Üz.Yağ. 30x40 cm
IRHM

Resim 25 Sabri Berkel " Kompozisyon "
Karton Üz.Yağ.50x70cm IRHM

Üç ayrı renkte çesitli boyutlarda üçgenlerden ikisi birbirini içine geçmiş durumdadır. Aynı kesin, hatları belirlenmiş renk bölgelerini bu sefer üç büyük, bir küçük üçgen olarak daha açık fon üzerinde görmekteyiz. Sadelik ön plandadır, zıtlıklar renklerde dikkati çekmektedir.

Resim 25 Sabri Berkel
" Kompozisyon "
Karton Üz.Yağ. 50x70cm
IRHM

2.3 Halil Dikmen (1906 - 1964)

İstanbul G.S.A 'da Çallı İbrahim Atölyesinde ve Hikmet Onat'ın öğrencisi olarak çalışıp, 1927 de Akademiden mezun olmuştur.

1927 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Avrupa yarışmasında birinciliği kazanarak, Paris'e gönderilmiş Jülien ve A.Lhote atöyesinde çalışmıştır. 1931'de yurda dönerek 1936'ya kadar Kayseri Lisesi resim öğretmenliğinde bulunduktan sonra 1937 yılında Galatasaray Lisesinde resim hocalığı yapmış, oradan da Dolmabahçe Sarayı, Resim ve Heykel Müzesi Müdürlüğü'ne atanmıştır. Müzedeki müdürlüğü sırasında 1949'dan itibaren Akademiye resim öğretmenliği yapmıştır. 1961'de M.E.Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne atanmıştır. 1943'de 5.Devlet Resim Heykel Sergisinde ikincilik ödülü kazanmıştır.

Başlangıçta klasik, sonraları ise soyut anlayışta çalışan Halil Dikmen, son dönemi dışında figüre ve geleneksel kültüre bağlı olarak sağlam bir desen, klasik bir kurgu ve dengeli ışık-gölge kullanımıyla akademik anlayışla çalışmıştır. Anıtsal kompozisyon türünün Türkiye'deki ilk temsilcilerinden olmuştur. 1946'da D Grubu'na katılarak figüratif resimden tümüyle uzaklaşıp geometrik-soyut anlayışa yönelmiştir.1960'larda ise yapıtlarında kübist bir eğilim belirmiştir.

Resmin temel ilkelerine teknik ve bilgiye dayanan yönetimine sıkıca bağlı kalan H. Dikmen, klasik diyebileceğimiz bir anlayışta yapıtlar vermiştir. D Grubu'ndaki arkadaşlarına göre klasik ananeye daha bağlıdır. Karakteri, beğenileri, eğilimi bakımından D Grubu'nun estetiğiyle pek bağdaşmamıştır. Paris'te, Paul-Albert Laurens atölyesinde çalıştığı süre içinde başlıca endişesi Rönesans ressamalarının tekniklerini incelemek, özellikle Işık-gölge dağılımı üstünde durarak araştırmalarda bulunmak olmuştur. Bir ara kübist stilizasyonlar denemiş, ama Devlet sergilerinde teşhir ettiği büyük çaptaki düzenlemelerde İtalyan klasiklerinin kurallarını uygulamıştır.

Uzun süreler büyük boyutlu resimler yapmıştır. Yapmayı planladığı büyük tablolar için önceden yaptığı eskizler, sağlamlık bilgi ve arayış bakımından değerlidir. 1937'de Atatürk'ün emriyle kurulan Resim Heykel Müzesi Müdürlüğüne getirilmiş ve 24 yıl bu görevde çalışmıştır. Güzel Sanatlar genel müdürlükten ölmüştür. D Grubu ile ilişkisi, grubun 1939'daki yedinci sergisine katılmasıyla bağlar. (11)

Resim 26 Halil Dikmen " Kompozisyon "
Karton üz.Yağ. 50x70cm iRHM

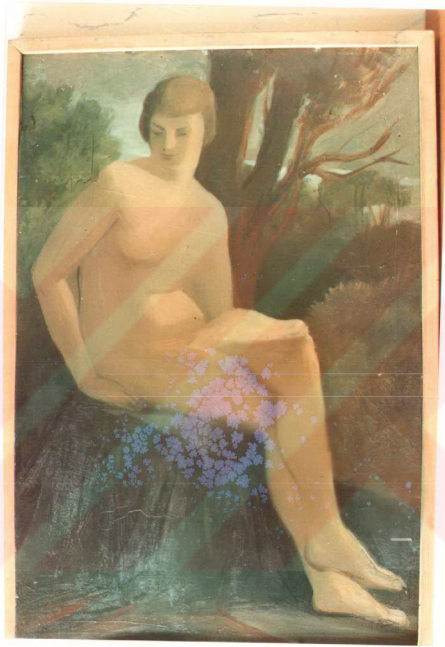
D Grubu'na katıldıktan sonra 1933 sonraları resminde figüratif oluşumlar değil, tamamen geometrik-soyut anlayışı bulmaktayız. Birbirine geçmiş renk üçgenlerinin, koyu zeminde oluşturduğu geometrik böldelel görmekteyiz. Sarı, kırmızı, yeşil, mavi, gri renkli geometrik figürlerde yukarıdan aşağıya doğru hareketlilik sağlanmıştır.

Resim 26 Halil Dikmen
" Kompozisyon "
Karton Üz.Yağ. 50x70cm
IRHM

Resim 27 Halil Dikmen " Çıplak "
Karton Üz.Yağ. 40x60cm IRHM

Halil Dikmen son dönemine dek zaman zaman Rönesansın, klasik resmin, ışık - gölgenin kurallarına da uymuştur. Burada Nü'de de bu özelliklerini denge, renk, ışık - gölge olarak tek tek buluyoruz. Bu resmi ile, D Grubu'nun resimlerine çok uzak kalmakla birlikte, sonraları D Grubu özelliği sayılabilen, soyut resme yönelmiştir. Resimde çıplak kadın vücudu tek bir renk bölgesi olarak resmi boydan boya kesintisiz olarak kaplamıştır. Detaylardan arındığını görmekteyiz.

Resim 27 Halil Dikmen
" Çıplak "
Karton Uz.Yağ.40x60 cm
İRMH

Resim 28 Halil Dikmen " Kübik Kompozisyon "

Tuv.z.Yağ. 122x87cm iRHM

Rengarenk kare, dikdörtgenlerle dikey kompozisyon oluşturulmuştur. içinde  figür seçilebilmektedir.Fonda sarı renk hakimdir. Ortada kare, dikdörtgenlerle oluşturulan mekan içinde, üstte tepede bir kadın figürü, kompozisyonun bir kısmını kucaklamış, ayakta durmaktadır. Figürler kübist geometrizeasyon içinde kaynaşmıştır.

Resim 28 Halil Dikmen
" Küçük Kompozisyon "
Tuv.Üz.Yağ.122x87 cm
IRIM

2.4 Eren Eyüboğlu (1913 - 1988)

Romanya Yaş'da doğmuştur. Orta tahsilini bitirdikten sonra Yaş Sanayi Nefise Mektebi resim kısmında üç yıl eğitim gördü ve Paris'e 1930'da gitmiş, Andre Lhote atölyesinde 1934 yılına kadar çalışmıştır.

1936'da Lhote atölyesinde tanıdığı Bedri Rahmi ile İstanbul'da evlenmiştir. İlk çalışmaları konstrüktivist fakat renkçi anlayıştadır.

B. Rahmi Eyüboğlu'na kıyasla Eren Eyüboğlu, deseninde biçim olgunluğunu, anıtsallığını, kuntluğunu seven, arayan, gerçekleştiren bir mizaca sahipti. Üslubu süslemeci olmaktan çok, daha sade, realist plastik denilebilecek tarzdadır. Çoğu figür ve portrelerinde nesnelerin, vücut bölümlerinin, ışık ve gölge ayırımının bu kaygıya uygun dağıtıldığı görünür. Ahenkli formlar yaratmıştır. Çizgiden fazla modelin karakterini arayan portreler yapmıştır.

Eren de, B. Rahmi gibi, Anadolu köy ve köylüsünün yaşantısını, dekorunu, giysileriyle çeşitli tiplerini canlandırmıştır. Ancak B. Rahmi gibi, süslemeci motiflerin büyük yer kapladığı üslupçuluğa saptamış 1960'lardan sonra eşi gibi soyut resim de çalışmıştır.

Resimlerinde biçim yapı gibi teknik sorunların ötesinde, bölgesel motif ve konuları özel biçim anlayışıyla birleştirmeyi bilinçli bir tutumla amaçlamış sanatçılarımızlardandır.

1930'ların başlarında (inşacı) konstrüktif bir biçimde çalışan Eyüboğlu, giderek yarı soyut ve dışavurumcu bir anlayışa yönelmiştir. B. Rahmi ile birlikte çıktığı Anadolu gezilerinde, doğu insanının geleneksel yaşamının zengin motiflerinden etkilenmiştir.

Gitgide rengin önem kazanmaya başladığı bu dönem yapıtlarında, canlı ve parlak renklerle kompozisyon kaygısı ön plandadır.

Anıtsal biçim anlayışını folklorik özelliklerle birleştirerek yöresel niteliklere estetik bir değer kazandırmıştır. 1950'lerde ayrıntıdan uzaklaşarak daha yalın bir biçim anlayışına ve coşkulu renklere, 1950-1970 arası lirik soyut çalışmalara, sonra yeniden figüratif çalışmalara yönelmiştir.

Bu dönemde Anadolu görünümlerinin yanısıra, duyarlı bir ifade taşıyan kadın portreleri gerçekleştirmiş, mozaik çalışmaları da yapmıştır.

Sanatçı 1939'da D Grubu'nun yedinci sergisine katılmış, böylece D Grubu ile ilişkili olarak konumuza dahil olmuştur.(12)

Resim 29 Eren Eyüboğlu " Sazlı Kadın "
Tuv. Üz.Yağ.140x102cm iRHM

Oturan renkli giysili, kırmızı etekli, sarı cepkenli, başı bağlı köylü bir kadın, yanında da sazı bulunmaktadır. Arkadaki fon sanki kilim deseninden oluşmuş, Anadolu motifleri fona yansıtılmıştır. Sıralanmış renkli, ufak üçgenler dik ve dar şeritler oluşturulmuştur. Köylü kadın ellerini birleştirmiş, ayaklarını da çapraz yapmıştır. Bacak hatları eteğe rağmen gösterilmiş, dışarıya yansıtılmıştır. Sanatçı ilk çalışmalarından olan konstrüktivist ancak renkli anlayışta oluşturduğu bu resminde, deseninde biçim olgunluğunu, anıtsallığını aramaktadır. Çizgiden fazla, modeline karakter kazandırmaya çalışmıştır. Eşi B.Rahmi gibi, Anadolu köy ve köylüsü ile onların yaşantılarını, giysi, dekorlarını canlandırmıştır. Bölgesel motif ve konuları özel biçim anlayışıyla birleştirmeyi başarmıştır. Anıtsal biçim anlayışını, folklorik özelliklerle birleştirmiş yöresel niteliklere estetik kazandırmıştır.

Resim 29 Eren Eyüboğlu
" Sazlı Kadın "
Tuv.Üz.Yağ. 140x102 cm
IRHM

Resim 30 Eren Eyüboğlu " Saz Çalan Kadın "
Ağaç Üz.Yağ. 22x32cm

Oturmuş köylü kıyafetli bir kadın saz çalmaktadır. Ayağında bordo renginde bir şalvar, üstünde mavi cepken, başında yeşil başörtüsü ile, kucağındaki sazı çalıyor. Fon yeşil, bordo sarı renk lekeleri ile oluşturulmuştur. Bir önceki köylü kadından çok farklıdır. Birincide kilim dokuması gibi, küçük renk parçaları, burada ise daha bütünlüğe sahip çizgiler ve renk alanları vardır.

Resim 30 Eren Eyüboğlu
"Saz Çalan Kadın "1944
Ağaç Üz.Yağ. 22x32 cm

2.5 Bedri Rahmi Eyüboğlu (1912 - 1975)

1912 yılında Karadeniz'in Görele kasabasında doğmuştur. 1929'da Güzel Sanatlar Akademisinde Çallı Atölye'sinde çalışmış, GSA'dan birincilikle mezun olmuş 1931'de Paris'e gitmiştir. Andre Lhote Atölyesi'nde çalışmış, ancak yapıtlarında bu hocanın değil, daha çok Raoul Dufy'nin etkisinde kalmıştır. Sanatçı yurda döndüğünde Güzel Sanatlar Akedemisi resim öğretmenliğine tayin edilmiştir.

Paris dönüşü resimlerine yerli bir tat katabilmek amacıyla halk sanatı motiflerine eğilmiş ve gerçekten yerli köklerden yararlanması, Türk ressamlarının yeni aşamalarına yol açmıştır. Anadolu nakış sanatını severek incelemiş ve kendi toprağının malı olan bu eserlere duyduğu ilgi sanatını etkilemiştir. Turgut Zaim, Batı etkilerinden kaçınarak yerel bir sanatın temellerini atmış ve onunla Türk resmi, ilk olarak Anadolu kaynağından beslenmeye başlamıştır. B.R. Eyüboğlu çok yönlüydü. Eyüboğlu, batı estetiğinden kaçınmamakla beraber, yerli tadı, çizgide ve renkte başarıyla kullanmıştır. Eyüboğlu, gücünü, duvar süslemelerinde göstermiştir. Küçük mozaik taşlarının birleşim ve dağıtımı, beton, fresk tekniğinde boyalar, seramikler yoluyla oluşturduğu anıtsal çaptaki panolarında çağımız sanat anlayışına uygun olmakla beraber Batı'dan ayrılmış, " yerli " geçnisi belirli kompozisyonlar yapmıştır. Bu gibi yapıtlarında çizgisel arabeskler göz alıcı, zengin uyumlu renk tertipleriyle kaynaşmış, benek, leke, nokta gibi " zanaat " ın belli başlı araçları renklerin dağıtım planında zengin yardımcıları olmuştur. Gördüğünden çok kendi iç aleminde ilham alan araştırmacı, kendine has bir resim dünyası yaratmaya çalışmıştır. B.Rahmi, geniş renk bolluğu kullanmış, canlı ve hareketli konuları seçmiştir.

Türk kilim, yazma ve diğer elişleriyle yani milli değerlerimizle ilgilenerek, eserlerinde kullanmıştır. 1958'de Brüksel Dünya Fuarında Türk Pavyonu için mozaik pano yapmıştır. San Paolo Bienneline altın madalya almıştır (1958). Paris'te 1959 da Nato Binasına mozaik pano yaparak, uluslararası ün kazanmıştır. Yerli kır kahvelerinden Bursa halılarına, figürlü kompozisyonlarından, çevresinin ve kendisinin portrelerine dek değişik çalışmaları vardır. 1960'lara doğru soyut bir non-figüratif anlayışa yönelmiştir.. Arada figüratif çalışmaları da devam ettirmiştir.

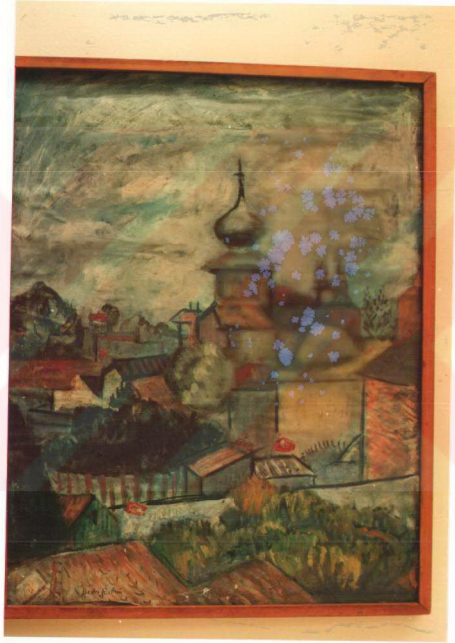
Geleneksel süsleme sanatıyla halk sanatının zengin motiflerinden yola çıkarak özgün bir yoruma ulaşan ressam ve şair, 1933-36 dönemi resimlerinde Van Gogh'dan Matisse'den , Picasso'dan etkilenmiştir. Cezanne'ı, "Köylü Ailesi" resminde anımsatır. Bu tutum Van Gogh renkçiliği ile içiçe görünür. Bugün nerede olduğu bilinmeyen " Yol Kapanlar " da " Köylü Ailesi" soyundandır.Hamam ve ona bağlı çıplak çalışmalarında Akademi eksikliği giderilmek istenmiş gibi ise de, hiç bir zaman bu resimler Akademik değildir.

Bedri Rahmi, Çorum gezisinden sonra El-Greco'nunkileri andıran figür anlayışını, başlangıcından beri kendine mal ettiği çoğuksuluğu ve arı sözlülüğü birarada yürütmüş, lirik, coşkulu, dışavurumcu kişiliktir. Nesneyi yorumlayarak resmeder.

D grubu ile ilişkisi 1933 'de yurda dönüp, bu grubun sergilerine katılması ile başlamıştır. ilk kez 1934'deki dördüncü grup sergisine Turgut Zaım ile katılmıştır. (13)

Resim 31 B.Rahmi Eyüboğlu " Manzara "
Tuv.Üz.Yağ. 50x70cm iRHM

Birbirine yaslanmış yapılar ,ortada soğan kubbeli kilise, sokak görülmektedir. Çok yönlü olarak eserlerinde yerel yörelerimizi ele almıştır. Çizgide ve renkte hep Anadolu'dan yararlanmıştır.Canlı, hareketli konuları, bol renk kullanarak ele almıştır. Eserleri lirik, coşkulu, dışavurumcu kişiliktir. Binaların dış yüzeylerini çizgi ile belirlemiş, gökyüzünde renklerle dalgalanma yaratmış ve rengi bol kullanmıştır.

Resim 31 B.P.Eyüboğlu
" Manzara "
Tuv.Üz.Yağ. 50x70 cm
IRHM

Resim 32 B.Rahmi Eyüboğlu " Sokak "
Tuv.Üz.Yağ. 46x39cm iRHM

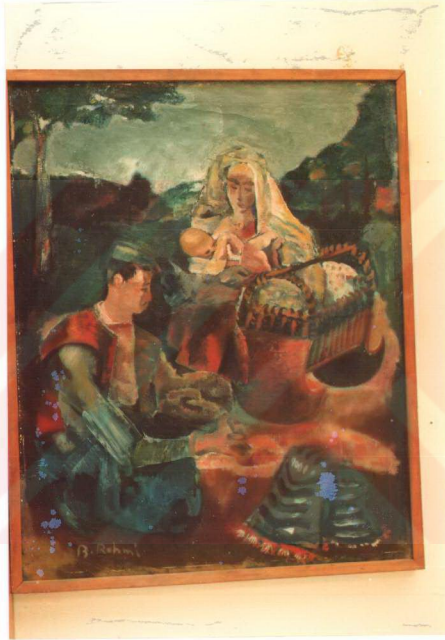
Bu figürlü manzarasında Anadolu atmosferi sunmaktadır. Geniş ve boş görünen bir sokakta ufak, siyah figürler serpiştir - miştir. Gökyüzünde, bulutlarda dalgalanmalar, evlerin çatılarında renk ve ahenk oluşturmıştır. Sağdaki çatılar daha çok masa üzerindeki üst üste duran kağıt tomarlarını hatırlatmaktadır. Renkleriyle, çizgileriyle yine dışavurumcu, coşkulu kişiliğini yansıtmıştır.

Resim 32 B.R.Eyüboğlu
" Sokak "
Tuv.Üz.Yağ. 46x39 cm
IRHM

Resim 33 B.Rahmi Eyüboğlu " Köylüler "
Tuv.Üz.Yag. 70x90cm iRHM

Bedri Rahmi'nin Anadolu'yu sık kullandığını gösteren tablolarından sadece biridir. Köylü kadını kucaklarında çocuğu, yanında tahta beşiği, önde kocası ve heybesiyle tam bir köylü ailesi canlandırılmıştır. Renkler de Anadolu kültürüne uygun olarak bol ve canlıdır.

Resim 33 B.R.Eyüboğlu
" Köylüler "
Tuv.Üz.Yağ. 70x90 cm
IRHM

Resim 34 B.Rahmi Eyüboğlu " Manzara "
Tuv.Üz.Yağ. iRHM

Önde gezinen iki köpek, solda ufak kulübeye benzer ev, arkada bir iki ev ve minare görünmektedir. Dışavurumcu ve hatta naif denebilecek tarzda coşkulu, sevimli ağaçlarıyla rengarenk bir manzara oluşturulmuştur. Renk yumakları ve çizgilerle belirlenmiş renk bölgeleri bulunmaktadır. Konu, canlı ve hareketli olarak ele alınmıştır. Çocuksu, naif anlayışı, Raoul Dufy etkisi bu resimle açıkça görülmektedir.

Resim 34 B.R.Eyüboğlu
" Manzara " 1933
Tuv.Üz.Yağ. 43x52 cm
IRHM

Resim 35 B.Rahmi Eyüboğlu " Beyazıt Meydanı "
Tuv.Üz.Yağ. 50x70cm Özel Koll.

Sanki çocuk resmidir. Sanatçının naif yönü burada çok belirgindir. Derme çatma boyanmış çitler, rengarenk otlar görülür. Sağda okul binası bayraklarla donatılmıştır, arkada kule üzerinde yine bir bayrak görülmektedir. Çizgisel renklerle canlı hareketli cıvılcıvılcı bir resim oluşturulmuştur. Raoul Dufy etkisi bu resimde herşeyiyle belirgindir.

Resim 35 B.R.Eyiboğlu
" Beyazıt Meydanı "
Tuv.Üz.Yağ. 50x70 cm
Özel Koll.

2.6. Arif (Bedii) Kaptan (1906-1982)

1924'de Deniz Harp Okulu'ndan mezun olunca resimle ilgilenmiştir. Komşusu Nazmi Ziya'dan ders almıştır. Bir süre misafir sanatçı olarak Nazmi Ziya ve Ali Çelebi ile birlikte çalışmıştır. 1931'den itibaren Ankara ve Müstakil Res.Birliği sergilerine katılmıştır. G.S.A.'nde 1935'de açtığı ilk kişisel sergisi ile dikkat çekmiştir. Askerlikten ayrıldıktan sonra Paris'e giderek A.Chste atölyesinde 1947-49 arasında çalışmıştır. İlk çalışmalarında izlenimci anlayışta idi. Ancak 1940'lardan sonra Bursa dönemi resimleri yapmıştır. 1945'de tüm ressamlarımızın devletçe gönderildikleri 66 ilde yaptıkları yerel manzaralarla Ankara'da "Yurt Gezisi" sergisinde Kastamonu ve Çanakkale'den yaptığı peyzajlarla birinciliği kazanmıştır. 1950'lere değin süren araştırmacılığın, bu tarihlerde katı bir gizgiciliğe ve kübizmden esinlenen bir düzenleme anlayışına dönüştüğüne tanık oluyoruz. Bu düzenleme anlayışında , sanatçının konu açısından yerel ve folklorik olduğu ilgi çekicidir. Düz renkler ve geometrik biçimlerle perspektiften yüzeye yöneliyor, resmini yüzeysel biçimleme olanaklarıyla oluşturunuyordu. Arif Kaptan yeniyi ve alışılmayanı arayan kişiliğe sahiptir. 1955'lerden sonra lirik renkçi bir doğa soyutlamasını benimsemiştir. Malzemenin tüm olanaklarını görsel tasaları açısından zorlamakta, taze ve çağdaş soyut resim değerlerini içeren evrensel bir dile ulaşmaktadır.

1960' yıllarında Ankara'da Fransa'dan dönen Kaptan'ın buruşturulmuş kağıtlara yaptığı, uzaktan uzağa eski duygulu manzaralarını hatırlatan soyut, sulu boyalar sergilediğini görüyoruz. 1975'de Ankara'da D.R.H. sergisinde başarı ödülü almıştır. Arif Kaptan ressamlığının yanısıra ilk seramikçilerdendir. Paris'de, Amsterdam'da , Arjantin'de, Münih'te, Washington'da bir çok resimleri vardır.

Büyük boyutlu " Portakal Bahçesi " adlı tablosu sanatının iyi bir örneğidir.

D Grubu ile bağı, 1939'da D Grubu sergisine katılması ile başlamış ve devam etmiştir. (14)

Resim 36 Arif Kaptan " Manzara "
Karton Üz.Yağ. 32x37cm iRHM

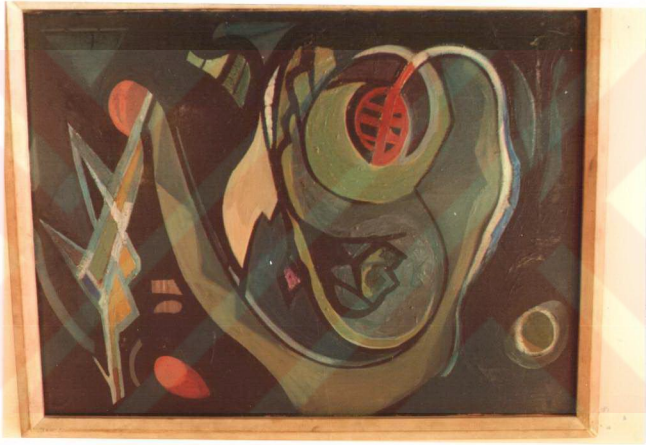
Geniş, renkli, boş görülen tarlalarda çok ufak verilmiş figürler çalışmaktadır. Resmin üst yarısını kaplayan bulutlu gökyüzü görülmektedir. Sanatçı ilk çalışmalarında izlenimci anlayışdadır. Bir süre Bursa dönemi resimleri yapmıştır. 1945'de 66 ilimizde yerel manzaraların yapıldığı " Yurt Gezisi " sergisinde Kastamonu ve Çanakkale peysajları vardır. " Manzara " isimli bu tablosu bahsedilen üç ilimizden biri olmalıdır. Manzara unsurları renk alanları olarak verilmiş olup, renkli konturlarla ayrılmaktadırlar.

Resim 36 Arif Kaptan
" Manzara "
Karton Üz.Yağ. 32x37 cm
IRHM

Resim 37 Arif Kaptan " Kompozisyon "
Kontrplak Üz.Yağ. 53X68cm iRHM

Geometrik şekiller ve renk ile kompozisyon oluşturul -
muştur.Sarı, yeşil, kırmızı, mavi ile çeşitli şekiller yaratıl -
mıştır. Sanatçının yeniye ve alışılmayana arayan kişiliğini bu
resminde fark edebiliyoruz.1955'den sonraki bu özelliğini burada
 lirik, renkli bir doğa soyutlaması olarak görüyoruz. Resim
 malzemesinin tüm olanaklarını kullanmaya çalışmıştır.

Resim 37 Arif Kaptan
" Kompozisyon "
Kontrplak Üz.Yağ.53x68
IRHM

2.7 Zeki Kocamemi (1902-1959)

1916'da girdiği G.S.A.'nden 1921'de birincilikle mezun olmuş ve Almanya'ya gönderilmiştir. Önce Heinnemann ile sonra Hoffmann'ın atölyesinde çalışmalarını sürdürerek 1927'de ülkemize dönen sanatçı konstrüktivist resim anlayışını da bereberinde getirmiştir. İbrahim Çallı'nın öğrencisi iken izlenimci anlayışa,sonraları kübizm ve yapımıcılığa yönelmiştir. Portre, ölüdoğa ve manzaralarında güçlü bir mekan düzenlemesi vardır. Keskin çizgilerden ve stilizasyondan çok , yumuşak ama sağlam bir çizim anlayışına sahiptir. Resimde kütle hareketlerinin, desen gücünün ve yapı sağlamlığının önem kazanması Türk Resmi için gerekli, üstün sanat yetenekleri olan Kocamemi biçimsel kaygılarla oluşturduğu "Plastik Denemeler" ile yetinerek çağına uygun bir sanat anlayışının Türkiye'deki bir temsilcisi olarak kalmıştır.

1928'de Müs.Res.ve Hey.Bir.'nin kuruluş çalışmalarına , 1947'de D Grubu'na katılmıştır. Z.Kocamemi biçimlerin çizgisel yapısına önem vermiştir. Özellikle dış görünüm resimlerinde ön plandan arka planlara uzaklaşan toprakların, ağaç ve ev kümelerinin yapısal değişimlerini belirliyor, yakın - uzak değerlerini empresyonistlerde olduğu gibi renk, sertlik ve ölçgünlükleri ile değil, çizgisel değişimleri ile değerlendiriyordu.

Saf teknikte kalması, değişmelere önem vermemesi, Münih'deki öğrenim çizgisine sonuna dek bağlı kalması her nekadar Z.Kocamemi'nin kişiliğini belirtti ise de, böylesi tek yönlülük belki de onu bir bakıma dar bir sanat çerçevesinde kalmaya zorlamıştır. Z.Kocamemi bıraktığı yapıtlarda, sanatın yarı yarıya zanaat olduğunu hatırlatmaktadır.

D grubu ile ilişkisi, grubun onbeşinci ve son sergisine katılmasıyla oluşmuştur.(15)

Resim 38 Zeki Kocamemi " Peyzaj "
Tuv.Üz.Yağ. 31x39cm iRHM

Çok sakin ufak, tek bir figürlü manzaradır. Sanatçı peyzajda ağaç ve evlerle, öndeki temiz yol ile sanki bir rüya kenti resmetmiştir. Herşey donmuş kalmış izlenimi yaratmaktadır. Renkler açıkli koyulu, kontratlar halindedir. Resimde hareketden çok, renk kümeleri oluşturulmuştur. Resme sarı, kahverengi,yeşil renk hakimdir.

Resim 38 Zeki Kocamemi
" Peyzaj "
Tuv.Üz.Yağ. 31x39 cm
IRHM

Resim 39 Zeki Kocamemi " Peyzaj "
Tuv.Üz.Yağ. 27x41cm iRHM

Ortada تنها bir yol, yanlarda yolu iki taraftan ahenkli, hareketli bir şekilde sınırlayan ve örten ağaçlar, arada az görünen gökyüzü resmedilmiştir. Sanatçı çizgisel değişimlerle yakın-uzaklığı oluşturmaya çalışmıştır. İki yandaki ağaçlarla yuvarlak kütlelerle resme hareket gelmiş böylece rüzgar esiyor görünümü yaratılmış, rengarenk canlı bir resim oluşturulmuştur. Renk kümeleri Resim 25 gibi ressamın fırça özelliğini yansıtmaktadır. Bu resimde ise yola dönük renk çizgileri, farklı bir dinamizmi yaratmaktadır.

Resim 39 Zeki Kocamemi
" Peyzaj "
Tuv.üz.Yağ. 27x41 cm
IRHM

Resim 40 Zeki Kocamemi " Çıplak "
Tuv.Üz.Yağ. 48x53 IRHM

Sandalyeye oturan nü, mavi bir örtünün renk kütesinden oluşan masaya dayanmış olarak, sağ ayağını öne uzatmıştır. Zemin ve arkadaki fonun bir kısmı kahverengi alanlardır. Sol arkada kapıyı çagırıştıran açık renk bir boşluk oluşturulmuştur. Biraz sert çizgileriyle kübizmden esinlenmiş görünmektedir.

Resim 40 Zeki Kocamemi
" Çıplak "
Tuv.Üz.Yağ. 48x53 cm
IRHM

2.8 Mustafa Nusret Suman (1905-1978)

Güzel Sanatlar Akademisi'nde Resim Bölümündeyken 1925'de Heykel Bölümüne geçmiştir. 1929'da İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra, Avrupa burs sınavını kazanarak Almanya'ya gitmiştir. Önce Münih'te Hoffmann ile resim çalışmış, daha sonra Paris'e giderek Despiau'dan heykel dersleri almış, 1934'de İstanbul'a dönmüştür. Çalışmalarını bağımsız sürdürerek Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği ile D Grubu'na üye olmuştur.

Dönüşünde uzun süre serbest çalışmış, 1942 tarihinde Belling tarafından Akademi Müdürlüğü'ne yapılan teklif olumlu karşılanarak 1943'de Treberer'in ayrılmasıyla taş ve ağaç atölyesine asistan olarak getirilmiştir. 1949'da Heykel atölyesi öğretmeni, 1955'de modlaj öğretmeni olmuştur. 1959'da Heykel Bölümü taş atölyesi öğretmenliğine tayin edilmiş 1969'da profesör olmuştur. Emekli olduktan sonra 1978'de trafik kazasında ölmüştür.

M.N.Suman, Cumhuriyet kuşağının, değişik tarihlerde olmakla beraber Avrupa'ya ilk giden dört heykeltıraşından biridir. Yapıtları geniş, keskin ışıık planlarının düzenlediği cesur bir konstrüksiyona sahiptir. Portrelerinin, plastik yönden olduğu kadar, doğanın karakterini verme yönünden de özelliği vardır.

Muğla, Tokat, Çarşamba, Artvin, Sivas, Adapazarı Atatürk Anıtları, Gelibolu Namık Kemal Heykeli, Anıt-Kabir'de kulelerdeki röliyerlerden ikisi, Kütahya-Atatürk Kocatepe'de, Gaziantep-Atlı Atatürk Anıtı, Bingöl, Sinop, Tekirdağ, Yozgat, Mudanya Atatürk Heykelleri sanatçıya aittir. (16)

Resim 41 Nusret Suman " Köylü Kadın " Alçı
Yük.73cm iRHM

Alçıdan yapılmış köylü kadın, diz çökerek oturmuş, elini çenesine dayamış düşünmektedir. Başı bağlı, biraz irice bir kadın figürüdür. Dışavurumcuların sadeleştirilmiş, " tamamlanmamış " hissini verecek şekilde bırakılmış anlatım tarzındadır.

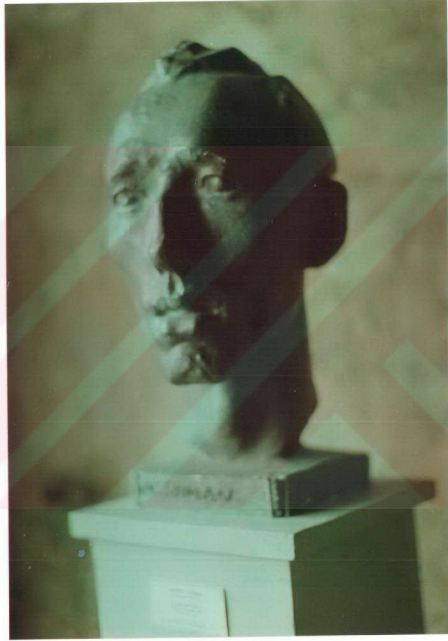

Resim 41 Nusret Suman
" Köylü Kadın "
Alçı 73 cm Yüksek.

IRHM

Resim 42 Nusret Suman " Şair Orhan Veli'nin Başı "
Alçı Yüksek.38cm İRHM

Şairin başı sade bir şekilde biçimlendirilmiştir. Doğallık ön plandadır. Saçları dökülmüş, alnı açılmış figürün dudak kıvrımları, çene burun kemiği ayrıntılarıyla tek tek belirtilmiştir. Orhan Veli'yi tanıdık kılan bir içtendiktir.

Resim 42 Nusret Suman
"Şair Orhan Veli'nin Başı"
Alçı 38 cm Yük.

IRHM

Resim 43 Nusret Suman " Mimar Sinan "
Yük.70cm iRHM

Mimar Sinan oturmuş olup, bir elini dirseğine yakın yerinden ayağına dayamış, diğer eli ile oturduğu kütleyle tutunmaktadır. Başını çevirmiş, yana bakmaktadır. Durağan ve kendi içine kapanmış bir heykel değildir. Yana bakış ile tutunmalarla Barok dönemde olduğu gibi heykelin sınırlarını aşma çalışması vardır. Sinan dönerek bir eserine bakar gibidir.

Resim 43 Nusret Suman
" Mimar Sinan "
70 cm Yük. IRHM

2.9 Salih Nuri Urallı (1908- 1984)

1928'de Güzel Sanatlar Akademisi'ne girmiştir. E.Weber'in yanında bir buçuk sene süsleme çalışmış, sonra ressam N.ismail'in atölyesine katılmıştır. Bir buçuk yıl sonra Akademinin teorik bilgi sınavlarını verip 1931'de Paris'e gitmiş, Andre Lhote'nin yanında çalışmaya başlamış, bir süre de F.Leger'in yanında çalışıp 1931'de geri dönmüştür.

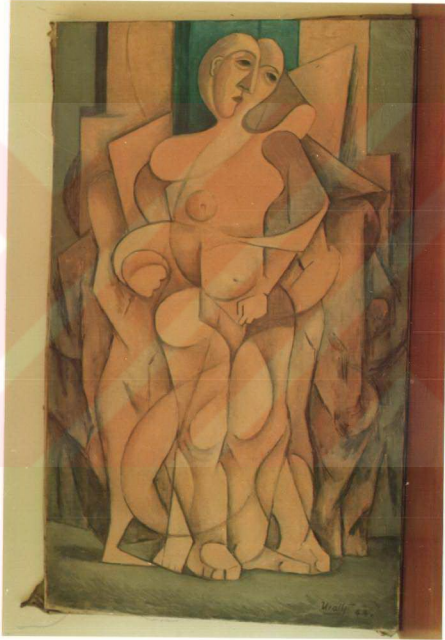
Paris'den döndükten sonra yurttaki resmin ilerlemesi ve tüm yurda yayılması, sevilmesi için çok çaba harcamıştır ve bu nedenle Ankara'da birkaç arkadaşıyla birlikte AR mecmuasını çıkartarak genişli resim yazıları yazmışlardır. 1938'de D Grubu'na katılmıştır.

Çalışmalarının ilk yıllarında Picasso'nun etkisi altında oldukça başarılı ve umut verici figürlü kompozisyonlar yapmıştır ancak, daha sonra uzun süre sergilene katılmamıştır.

1939'da " D Grubu " 'nın yedinci sergisine katılmıştır.(17)

Resim 44 Salih Urallı " Geometrik Soyutlama " Tuv.Üz.Yağ. 92x56cm iRHM

Başlangıçtaki eserlerinde, bu eserinde de görüldüğü gibi Picasso'nun etkisinde kalmıştır. Birbiri içine geçmiş çıplak kadın figürleri veya aynı figürün çesitli bakış açılarına göre çizülmesi verilmiştir. Tam arka ortada, kadın başlarının üst kısmında mavi fon iki yanında önce bej, daha yanlarda ise yeşil fon kullanılarak dikey, daralarak yanlara ilerleyen şeritler bir çerçeve verir.

Resim 44 Salih Urallı
" Geometrik Soyutlama "
Tuv.Üz.Yağ. 92x56 cm
IRHM

Resim 45 Salih Urallı " Kompozisyon "
Tuv.Üz.Yağ 75x64cm iRHM

Koyu fonda, fon rengine siyah kısa saçlı bir kadın figürü ayakta ve çıplaktır. Elinde tuttuğu maskeye bakmaktadır. Kalın çizgilerle konturlar verilmiştir. Vücut çizgileri renk için de erimiş, tüm detaylarından arındırılmış durumdadır. Sol arkada koyu renklerle dikey ince bir şerit oluşturulmuştur. Kübizmin küt formları keskin açılarını görmektedir.

Resim 45 Salih Urallı
" Kompozisyon " 1959
Tuv.Üz.Yağ. 75x64 cm
IRHM

2.10 Eşref Üren (1897-1984)

Güzel Sanatlar Akademisi'nde Çallı İbrahim'in Atölyesinde çalışmıştır. 1929'da Paris'e gitmiş, bir sene Andre Lhote atölyesinde çalıştıktan sonra İstanbul'a dönmüş ve Erzurum Öğretmen Okulu'nda, Sivas Lisesinde ve Ankara Erkek Lisesi'nde resim hocallığında bulunmuştur. 1936'da D Grubu'na katılmıştır. 1938'de tekrar Paris'e gitmiş çalışmalarına bir süre orada devam etmiştir. Daha çok peyzajlar yapmış, renk ve ışık sorunlarına dikkatle eğilmiş bir sanatçıdır. Renkçiliği ve görüş açısı yönünden izlenimci anlayışa yakındır. Rengi ışık oyunları ile yitirmemesi, tersine renge resim olayının kurucu unsuru olarak bakması resimlerine çeşni vermesini sağlamıştır.

Gerçek bir izlenimci havasına sahip duygulu şiirsel bir peyzaj resminin en iyi temsilcilerinden olan, Eşref Üren Grubu'nun sergilerine katıldıktan sonra duygusal bir empresyonizm uyguluyor gibiydi. Aslında empresyonizmden çok, açık havada çalıştığından bu izlenimi veriyordu. Eşref Üren hiçbir zaman Batılı anlamda izlenimcilerin uzantısı olmamıştır. O, resmine bir "Türk Resmi" damgası vurmayı amaçlamıştır. Ulusal resme yerli motiflerle değil, resmin atmosferiyle ulaşabileceği inancıyla resim yapmıştır. Etkilere açıksa da kendine özgü bir okul yaratmıştır. Eşref Üren'in sanatı "izlenimi yeniden düzenleme, doğadan insana ve insandan insana bir geçiş ile buna bağımlı görüntüler bütünü" olarak ele alınabilir. Yumuşak desenleri, duygulu renk benekleri ile kendi iç dünyasını yansıtır.

Turan Erol ise Üren hakkında şöyle der; " Kuşkusuz E.Üren'in bir doğa hayranı oluşu, ışığı gözden yitirmeyişi, onunla izlenimciler arasındaki bir koşulluk kurulma sebebidir. Ancak E.Üren gerçek izlenimciler - Monet, Sisley, Pissarro - gibi ışığı geçici anlarını, kaçan an'ı yakalamaya çalışmaz. Onun tek ve sürekli ışığı vardır ki, mekanı ve nesneleri hep aynı ölçüde aydınlatan, nesnelerin canlı renk etkilerini yoketmeyen bir ışıktır. Kırılmış bir perspektif yüzeyde gelişen bir kompozisyon yöntemi bu ışık ve renk anlayışı ile birleşince E.Üren Doğulu yönleri ağırbaşan modern bir ressam olarak belirir."

Resimleri, D Grubu sergilerinde, Galatasaray Sergilerinde yer aldı. Katıldığı Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin bazılarında, 1942'de üçüncülük, 1945'de ikincilik, 1964'de birincilik almıştır. Ayrıca Venedik Bienali'ne, Paris (Unesco) San Francisco ve Atina Sergilerine katılmıştır.

En tanınmış eserleri; Ankara'da Kış, Gençlik Parkı, Beynam Ormanları, Karadeniz Kadınları, Paris.

D Grubu'nun yedinci sergisine 1939'da katılarak, adı D Grubu ile anılmaya devam etmiştir. (18)

Resim 46 Eşref Üren " Konpozisyon "
Tuv.Üz.Yağ. 40x51cm iRHM

Açıkhavada yeşillikler içinde koyunlar, atlar, köylü kadınlar verilmiştir. Anadolu kokan bir resimdir. Beyaz renk lekeleri ile hayvanlar verilmiştir. Ellerini kaldırmış önde oturan bir köylü kadın, ayakta da iki kadın figürü, arkada atlı figürler görülmektedir. Kırmızı, bej, kahverengi, yeşil renk resme hakimdir. Arkadan gelen atlılar yada askerler, özellikle öndeki beyaz atlının diyagonal duruşu, beklenmedik bir perspektif etkisi ile gözü arka plana çekmektedir.

Resim 46 Eşref Üren
" Kompozisyon "
Tuv.Üz.Yağ. 40x51 cm
IRHM

Resim 47 Eşref Üren " incesu'dan "
Kontraplak Üz.Yağ. 37x48cm iRHM

Dört yol ağzı ve apartmanlarla rengarenk boyanmış manzara oluşturulmuştur. Ev yığınları üstünde gökyüzü kar grisi olarak verilmiştir. Ortada yol kıyısında birkaç yapraksız ağaç, mavi ve donuk sarı renkler soğuk bir kış görünümü yansıtır.

Resim 47 Eşref Üren
" İncesu'dan "
Kontrplak Üz. Yağ.
37x48 cm IRHM

Resim 48 Eşref Üren " Karadenizli Kadınlar "
Duralit Üz.Yağ. 124x100 cm

Arkada kapkara, köpük köpük dalgalı bir Karadeniz vardır. Önde ayakta iki siyah çarşafli kadın durur. Önlerinde de onlara benzeyen başka kadın oturmuştur. Kucağında ve yanında çocukları vardır. Arkada sahil tarafında sağ ve solda siyah çarşafli kadın grupları oluşturulmuştur. Sol arkada deniz sahil ve bir yelkenli görünmektedir. Siyahın hakimliği toprağın sarı - lığıyla azaltılmıştır. Sağlam kurulmuş bir düzende suskun kadınlar bir anıtsal atmosfer yaratmaktadır.

Resim 48 Eşref Üren
" Karadenizli Kadınlar"
Duralit Üz.Yağ.
124x100cm

2.11 Turgut Zaim (1906-1974)

Resmin teknik yöntemlerini 1919'da girdiği Güzel Sanatlar Akademisi'nde ve daha sonra Paris'te öğrenmiş, resimlerinde ışık derinlik ve kuruluş gibi bazı ana sorunları ele alarak, daha çok minyatür üzerinde bir anlatım yolu kurmuştur. Batı akımlarının dışında kalmaya çalışan Zaim, gitgide daha da yoğunlaşacak olan ulusallık ve bölgesellik eğiliminin ilk ürünlerini vermiştir. Anadolu'da çeşitli yerlerde öğretmenlik ve Devlet Tiyatrosu ve Operası'nda dekoratörlük yapmıştır.

Turgut Zaim açık havanın, yaylaların, keçi yollarının, otlakların, ressamıdır. Güzel gözlü, ufak ağızlı insanlarını kendine özgü iklimde yaşatır. Kırdan sehvasını kuran biri değildir. T.Zaim gözlemlerini atölyesine taşıyan, yol boyu edindiklerini arınmış dekorlar haline getiren bir sanatçıdır. T.Zaim ne portre gerçekçiliğine itibar eder , ne de tek figürü yüceltmeye çalışır. Yüzeyde gruplaşmaları kalabalık küme düzenlerini gerçekleştirirken öbür nesneleri, evleri, karpuzları, testileri de sevimli istifler, başbaşa vermiş topluluklar olarak düzene koyar.

T.Zaim'in figür şemacılığında içli, sıcak bir duyarlılığın yankısı vardır. Erkekler sağlam yapılı, yakışıklı baba yiğittirler, Kadınlar diri, güçlü, genç ve güzeldir. Çocuklar yumuk, minnacık ağız burunlu, kara gözlüdürler. T.Zaim'in Anadolusu fakir değil, figürleri zavallı değil canlı, renkli, sağlıklıdır. Yalnız, giysi ve kadın başlıklarında değil testi, kazan, çadır, ev, kaşık, sofras, heybe, tezgah, çuvalda da belgeliyici özelliğe sahiptir. Bozkır hayatından belli durumları belgeci bir gözlemlerle karşımıza getirme çabasıdır.

Günlük yaşama eğildiğinde, sofras başında oturan, pazar yerinde çömelen, başbaşa verip fiskos eden, bebeğini emziren, kilim dokuyan, mısır yayan, tütün dizen, gelin süsleyenler asıllarının yaşam içindeki davranışlarını yansıtır.

T.Zaim daha çok köyün, köylünün ressamı olsa da, kent yaşamına yöneldiği zaman da gene bir çeşit safyüreklerle çalışır. Kentin gündelik yaşamı içinde normal, tek düzeli, görünüşlerinden ayrı, değişik bir yanını arar. Bir bayram yerinin garip eğlence araçları, renkli, acaip kalabalığı onu çeker. O hareketli yığını resmeder. Ön plandaki figürlere ayrı değer verip özellikle çarpıcı renkli giysiler içindeki kadınları belirtir.

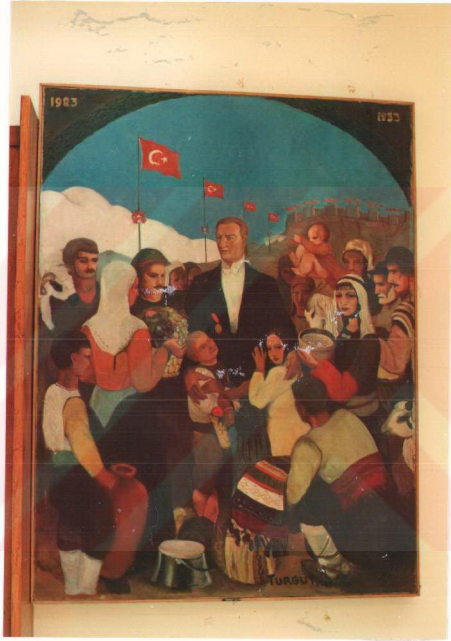
Tedbirli bir renk düzeni içine koyu, canlı renkler koymak hem resmi çöştürmakta hem de düzen sağlamaktadır.

Eserleri 1932 - 1935 yıllarında inkılap Sergilerinde, 1934 den sonra bazı D Grubu sergilerinde yer almıştır. Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde 1957'de ikincilik, 1958'de birincilik ödüllerini kazanmıştır. 1964'de Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü tarafından Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı Galerisi'nde özel sergisi düzenlendi. 1966'da Ankara'da Doğu Galerisi'nde retrospektif sergisi açılmıştır.

1934'deki dördüncü D Grubu Sergisine katılmasıyla sanatçı D Grubu ile ilişkili incelenenler arasına girmiştir. Ancak Anadolu motiflerine bağlılığı ve özgün bir "Anadolu tipi" yaratması zaman zaman minyatür istifini kullanması ona bu grup çizgisi dışında özel bir yer vermektedir. (19)

Resim 49 Turgut ZAiM " ATATÜRK'e Arz "
Tuv.Üz.Yağ. 190x120cm iRHM

Yüzeyde gruplaşan kalabalığın ortasında ATATÜRK'ü görmekteyiz.T.Zaim daha çok köyün köylünün ressamıdır.Hareketli, renkli insan figürlerini vermiştir.Önde kap türünde betimlemelerle köylü figürlerinin eşyalarını da resmetmiştir.Arkada Türk Bayrakları mavi gökyüzünde sıralanmıştır. Atatürk'e sarılmış, ayakta duran kız ve erkek çocukları iki tarafta ayrı ayrı durmaktadır.Başı örtülü köylü kadınları, beli kuşaklı erkekler, renk renktir.Ön solda su testisini eli ile tutmakta olan bir çocuk, bakışlarını resmin merkezine yöneltmektedir.

Resim 49 Turgut Zaim
" Atatürk'e Arz "
Tuv.Üz.Yag. 190x120cm
IRHM

Resim 50 Turgut ZAiM " Yörük Kadını"
Tuv.Üz.Yağ. özel Koll.

Herşeyi ile tam bir yörük kadını bağdaş kurmuş oturmuştur.Yanında çocuğu ve beyaz keçisi, heybesi bulunmaktadır. Başını hafif yana yatırmış seyirciye dönük bakmaktadır.Arkada evler ve mavi gökyüzü görülmektedir.T.Zaim'in kendine has fırça yazısını gösteren resimlerdendir.

Resim 50 Turgut Zaim
" Yörük Kadın "
Tuv.Üz.Yağ.Özel Koll.

2.12. Fahrünnisa Zeit (1903-1991)

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ve Paris'te özel eğitim görmüştür. Sanatçı D Grubu'nun onbirinci sergisinde Gruba katılmıştır. Yıllarca Türkiye'den uzak kalmıştır.

Newyork, Londra, Zürih, Brüksel, Dublin, Bristol gibi şehirlerde sergiler açmıştır. Paris'te Katia Granoff galerisinde 1972'de açtığı sergide, tavuk kemiklerini kullanarak düzenlediği resimle heykel arası objelerden vazgeçip anıtsal çapta figür ve portrelere yönelmiştir.

Başlangıçta renkli dokulu çalışmalar yapan sanatçı daha sonraları naif görünümlü portreleri ile tanınmıştır.

Sanatçı D Grubu'nun onbirinci sergisine katılmıştır. D Grubu ile ilişkisi bu sergi ile başlar. (20)

Resim 51 Fahrünnisa Zeit "Kardeşi Aliye Berger'in Portresi"

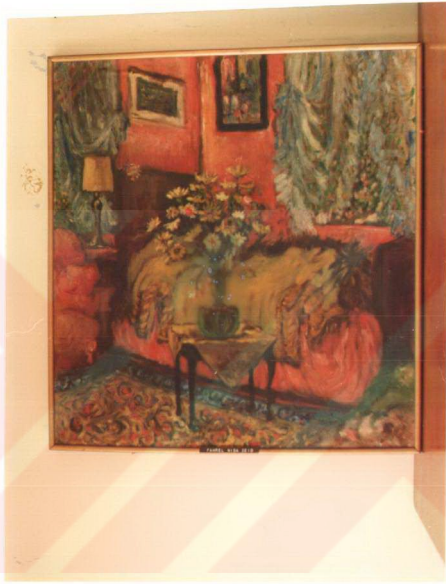
Mask benzeri bir tablodur.Tüm resmi kaplayan yüz ve gizgisel anlatımda yüz hatları tek tek,iri iri verilmiştir. Saçlar sarı form içinde kaybolmaktadır. Mavi renkli yüz gerçekçilikten çok uzaktır.Dışavurumcuların, Picasso'nun Afrika masklarına merakı;belki sanatçının bu anlatımında öncülük etmiştir.

Resim 51 Fahrünisa Zeit
" Kardeşi Aliye Berger
in Portresi "

Resim 52 Fahrünnisa Zeit " Enteriyör "
Tuz.Üz.Yağ. 64x59cm iRHM

Ortada bir sehpa üzerinde, vazo içinde çiçekler görülmektedir. Renkli odanın içi ve eşyalar konturlarla belirtilmiştir. Renk, sanki dokuma gibi verilmiş, renk yumakları oluşturulmuştur. Perdenin renkleri hafiften birbirine karışmış - tır. Net çizgiler, belirli konturlar yerine, renk dağılımı göze çarpmaktadır. Ekspresyonizm, Fovizm renkçiliği anlayışındadır.

Resim 52 Fahrünisa Zeit
" Enteriyör "
Tuv.Üz.Yağ. 64x59 cm
IRHM

2.13 Cemal Nadir Güler (1902-1947)

Karikatürist C.Nadir, ressam olmak istemiş ancak GSA sınavlarında başarılı olamamıştır. ilkokullarda gezici resim öğretmenliği yapmıştır. ilk karikatürünü 1920'de Sedat Simavi tarafından çıkarılan, Diken adlı gülmece dergisinde yayınlamış, İstanbul'a gelerek " Yeni Dünya "da da karikatürler çizmiştir. Sonraları öğretmenliğe dönerek, Bursa'dan gazete ve dergilere karikatürler göndermiştir. 1928'de çizdiği günlük karikatürler ve Amcabey olmak üzere yarattığı tipler kısa zamanda tutularak kendisine büyük ün kazandırmıştır. C.Nadir karikatürün günlük gazetelere girmesinde, yapıtlarıyla öncülük yapmıştır. Karikatür gibi etkili bir anlatım aracının sevilmesini, aranmasını sağlamış, geniş bir izleyici kitlesinin ilgisini toplamıştır. Ayrıca karikatür çizgisine özgün bir anlatım dili getirmiştir.

Hergün çizdiği Amcabey tipini ölünceye dek sürdürmüştür. Amcabey'in dışında Dalkavuk, Ak'la Kara", Dede ile Torun Yeni Zengin ve Salaman tiplerini yaratmıştır.

Üye olmadığı halde, D Grubu'na karşı sevgi ve yakınlık gösteren Cemal Nadir Güler, D Grubu'nun üçüncü sergisinde, seçilmiş karikatürleriyle bir köşe yapmış ve sergiye diğerlerinden farklı bir hareket getirmiştir. (21)

BÖLÜM 3 D GRUBU HAKKINDAKİ YAZILARDAN SEÇMELER

EK 1 D Grubu kurucularından olan Abidin Dino'ya yaptığımız baş vuruya elyazısıyla verdiği cevap.

Ek 2 Yeni Adam Dergisinden, D Grubu Sergisi ile ilgili fotokopi

Sayın Esin Küken,
ne yazık ki sağlık durumum
size yardımcı olmaya engel.
Bana "D" grubu dostları
yok, dergilerde, gazetelerde
yazdıklarımı bulmak için
Vaktiniz olsaydı, derdim ki
Grup'un ilk ve ikinci sergisi
~~seralanda~~ basında görür yazılır
tarayın. Orijinal bir kâğıt
oldu.

İkinci iş, her üyenin
sanatsal çizgisini belirtmek.
Bildiriniz gibi Soğuk Pariste
Küçük ertesi, post-küçük
etkileri gösteriler. Zülfü,
Elif Naci ve her birinin
dışında.

Hiç bir okuldaki öğrenci
için değil, ilk resimlerin, ilk
(Eserler, Parnaklar)

varolan aklımlara pek hayranım
("Eller" Kitabına beklen, orkestra
yazma).

Bu kadar kısa
yazdığım için özür diler,
başarılarınızla sevinirim

Gök

Bu hatırlatma: "D. Grupuna
1 katkın ilk iki sergide, orkestra
sone için gel boyunca memlekette
yoktur.

RESİM , HEYKEL , MİMARİ

D. Grubunun 3'üncü sergisi yeni ressamın gücünü gösteriyor

Heykeltıraşlık eserleri doğruluk ve samimilik şartlarına en güç katlanan eserlerdir. Süs, gösteriş, bayağılık onun ezellik düşmanlarıdır. Zühü'nün işi Türk heykeltıraşlığına teknik güçleri ile birlikte bir ahlak getirmiştir. Bu ahlaki doğruluk, açıklık ile anlatılabilir. Klasik kültüre bağlılığı da fanilik ve bayağılık korkusundandır. Bu «Kadın başı» heykeltıraşın mesleklik ahlakını da göstermeye kâfidir. Eser hiç aldatmıyor, yalnız inan-dırıyor, saygı veriyor.

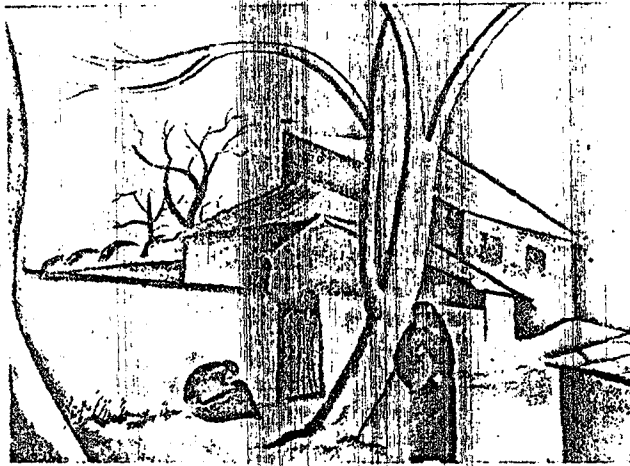
Dr. GURUPU RESİM SERGİSİ

Denize girmenin karpuz kabu-ğu ile münasibeti ne ise, sanat-kârın ilham ile de iliği okadar dır. Birdenbire bastırıveren sıcak-larla tezcanlılığımızın tuzlu suya a-tıştı, serinleyiş gibi, yaratıcı genç ressamı da zekânın yakığı iç ateşi-nin hızla sünühatı beklemeye lü-zum görmeden gövalesi başında yaratır buluyoruz. İşte sade bu, D. grubunun başlı başına bir yoni-ligidir. Perii ilham eski şarkının tevekkülü kadar senelerce yakası-na yapışmış bir munasibetti, tenbel-lik bahanesidir. Entellektüel res-sam şimdi kendi beyni ile gıda-lanıyor, mütemadiyen bu tüken-miyen sermayeyi harcıyor. Dokuz ayda beş sergi açmak bu cömert-liğin mesut israfıdır. Sergiyi gezi-yoruz. Eserler, kıymetleri bakımın-dan dikkatimizi şiddetle üzerlerine çekiyor, durduruyorlar. Salonda ceyfiyet olgunluğu ile karşılaşı-lıyor. Serginin karakteri: aynı pı-ardan gelenlerle görülen benze-işlerden bir iz bulunmaması, «fab-rication»'a düşmemesi, kıymetine arar vermeden aklın azamî hizme-i, orkestrasyonu düşünen, düşündü-en ifadeli bir desen. Zeki Faik u «variation sinfonik»'te kudretli ir solisttir. Zannettiğimizden faz-le yapacağının pek iyi farkında. Ézanne'dan Derain ve Friesze'e uyar uzanan bir sülânenin ka-nda dolayan çevherden onda da r. Cemal Sait teknik yolunda paaşlam, demir gibi. Klâsikler-

ABİDİN DİNO'NUN ESERİ: SAZSAİRİ

Kırmızı-yeşil ahengi içinde yapılmış bu tablo, Abidin'in şimdiye kadar gördüğümüz en güzel eseridir. Tabloda renkler tırkip kaidelerinin dışına çıkmış, fakat desen, gerek oynaklık, gerekse hat terkiibi itibariyle tamamiyle ananevidir. Resmin mücerret olması ananedan uzak kalmıyacağını bu eser bize ne güzel gösteriyor. Bir hamlede mukavva üzerine serpmiş olduğu hat ve renkler bu genç ressamın ilerde bize daha çok mükemmel eserler vad ediyor. Abidin'in eseri takdire değer...

Memlekette Parisim üzerine en çok kafa yoran ressam, Nurullah Cemal'dir diyebiliriz. Fakat bu yeni resimdeki Parisim Nurullah'ın diğer resimlerinde olduğu gibi becası Leger kokmuyor. Artık şahsiyetini bulmuş ve hat ahengi nedir anlamış bir ressamın olgun terkiibi var. Ağaçta ve kadınlarda münhâni olan hatlarını fazlalığı evler ve duvar üzerinde düz hatlarla azaltılarak, insanın gözünü yormıyacak bir hale getirilmiş. Çizgilerdeki katıyet iyi hesaplanmış. Tablonun umunluk ahengi Nurullah'ın eseri üzerinde ne kadar yorulduğunu gösteriyor. Bazı kimseler Nurullah için kafasıyla fazla çalışan ressamdır, diyorlar. Makinenin harikaları yarattığı bu devirde artık «büyükörüne yürümek kâhil midir? Lazımdır ki ressam da hesaplı ve makul adımlar atсын bu kadar nefis ve hesaplı bir resim yaratan mütevası ressamı samimi olarak tebrik ederiz.

deki rahat sadeliğe kavuşmuş. On-da sağlam bir inşacılık var; Zühü: Heykelden caka ve çalınır silkip atmış, camur ve alçıya hürmet et-mesini biliyor. Yunan ve Romayı biri birden ayrıran farkları seçiş, Rodin, Maillat, Despieau ve De-gas'ı taklide düşmeden anlayış mükemmel.

Nurullah Cemal huzursuz ve didişken. Fresnay, Lhote telâkkisi-nin, Léger'in mücerret "abstrait", mesaisine geçiş ateşli bir arayış devresinde olduğunu hissettiriyor.

Elif Naci, o bir eski apartman! Şimdi her katında yeni bir ya-pı, bir faaliyet, bir modernleşme var. Bir zaman sonra gözlerimizin önünde hayret verici kükük bir hacımla yükselişine hiç şaşmamalı.

Abidin Dino yepyeni ve taptaze. Ölü desene can veriyor, hareket-siz kalıpları kımıldatıyor, çizgide müphemeye düşman, katiliğe düş-kün!

Calût iriliğinde büyük sanat tezekküllerinin yapamadığını bu Davut cüsseli grubun sapan taşı-mı beklemek artık hiçte uzun sür-miyecek gibi görünüyor.

Eşref Fehim

YENİ ADAM YENİ RESMİ GETİREN BU GENÇ ARTİST SOYUNU KUTLULAR

Naci bu resimle bize hergün biraz daha terakki ettiğini göste-riyor. Ne mücerret olmak, ne de Parisim yapmak istemiyen bu genç

sanatkâr akademinin empresigonizm iptilândan kaptığını gerek bu eseri gerek grubunun ikinci sergisindeki eserlerle ispat etti. Artık Naci'nin resimlerinde anlaşılmadan öteye berige sürülmüş fırça darbeleri değil, anlayan ve daha anlamıya çalışan genç bir neslin hatvelerini görüyoruz.

Müteferrik

" Genç Ressamların Bir Teşebbüsü "

Ressam Elif Naci, Nurullah, Zeki Faik, Cemal Sait, Abidin ve Heykeltraş Zühtü Beyler, aralarında bir fikir anlaşması yapmışlar ve D Grubu namıyla faaliyete geçmeğe karar vermişler, bu grup eskilik yenilik gibi gayelerden uzak olarak, sadece mesaisini halka tanıtmak üzere teşekkül etmiştir. Senenin muhtelif mevsimlerinde sergiler açacaktır.

" D Grubu Sergisi

Ressamlarımızın Yeni Eserleri Teşhir Ediliyor. "

Genç ressamlarımızın teşhir ettikleri D Grubu, Beyoğlu Halkevi'nde bir resim ve heykel sergisi açmıştır. Bu serginin açılma merasimi dün çok kalabalık bir davetli kütlesinin iştirakiyle yapılmıştır. Sergide A.Dino, Cemal Sait, Elif Naci, Nurullah Cemal, Zeki Faik ve Zühtü beylerin 48 eseri teşhir edilmiştir. Genç sanatkarların hemen bütün eserleri, sergiyi gezen binlerce seyirci tarafından beğenilmiştir.

D Grubunun bu sergisi 9 şubata kadar açık bulunacak ve herkez duhuliyesiz sergiyi ziyaret edebilecektir. Grubun genç ve çalışkan sanatkarları, sanatle uzaktan ve yakından alakası olan - ları sergiye davet etmektedirler. Ressamlarımıza muvaffakiyetler dileriz.

" D Grubu Ressamları "

Ressamlarımızın eserleri Sovyet Rusyada, Moskova ve Leningratta teşhir edilmiş, beyenilmiştir. " Ankara, Türkiye' nin kalbi " filminin rejisörü Yutkiyeviç Yoldaş memleketimiz - deyken genç ressamlarımızın eserlerini görmüş ve çok beyenerek bunları Rusya'da teşhir etmek istemiştir. Bir müddet evvel ressamlarımızdan Abidin Dino, Arif Dino, Nurullah Cemal, Münif Fehim, Fikret Mualla ve Cemal Nadir Beylerin eserlerinden 50-60 kadar resim gönderilmiştir.

Yutkiyeviç Yoldaş, bu resimleri Moskova'da, Leningrat' ta " Sanatkarlar kulübü " salonlarında teşhir etmiş ve bu arada Türk Resim sanatına dair müteaddit konferanslar vermiştir. Ressamlarımızın eserleri Sovyet Şehirlerinde çok beyenilmiştir.

" D Grubunun Sergisi

Geng Ressamların Açtığı Uğunçu Sergide Birçok Kıymetli Eserler Teşhir Edildi "

D Grubunun Uğunçu plastik sergisi Taksim Dağcılık ve Yürüyücülük kulübü salonlarında açılmıştır. Sergide D Grubu azalarından Abidin Dino Beyin teşhir ettiği tuvaler fireks tarzında şimdiye kadar hiç görülmemiş, yepyeni bir tarzda ve çok kırapan renklerle işlenmiş bulunuyor ve dikkati çekiyordu.

Cemal Sait Beyin resimlerinden bilhassa portreler, muvaffak olmuş eserlerindendir. Cemal Sait Bey Erzincan'da yaptığı peyzajlarında da muvaffak olmuştur.

Elif Naci Beyin " Ocak Başında " tablosu serginin en iyi eserlerinden biridir. " Sanatkar ", " Çingeneler " ve " Sokak Kadınları " tablolarını boyama hususunda mahalli mevzum mahali renklerle tespit etmek hususunda hususi bir muvaffakiyet göstermiştir.

Nurullah Cemal Bey peyzajlarında çok modern bir stil göstermiştir. Nurullah Cemal Beyin bilhassa " Bir Sokak " deseni muvaffak bir resimdir. Gergef işleyen kadın, gerek çizgi, gerekse renk itibarile çok güzeldi.

Zeki Faik Beyin " Dere Kenarında " isimli kompozisyonu da muvaffak olmuş eserler meyanındadır. Bu sanatkarların " Çıplaklar " isimli tablosunu da muvaffak bir etüt olarak kabul etmek lazımdır. Zeki Faik Beyin " Çamaşır Yıkayan Kadınlar "ı da, sergide çok taktir olunmuştur.

Sergide heykeltraş Zühtü Bey teşhir ettiği beş kafa heykeli ile, dört statüden ibaret eserler ile haklı bir taktir kazanmıştır. Sergi on gün açık kalacak ve parasız olarak gezilecektir.

Gelecek cuma günü sergide karikaürist Cemal Nadir Bey tarafından bir köşe hazırlanacaktır.

Türk Resmi'nde D Grubu hakkında ve bu grubun sanatçıları için yapılan eleştiriler şöyledir:

Tollu'nun hareket noktasının dayandığı temeli, eleştirmen Kaya Özsezgin incelemesinde şöyle belirtiyor: " Anadolu toprağının katı gerçekleri, gevresini somut resim öğeleri ile yorumlamak isteyenlere ilginç ipuçları veriyordu. Tollu bu gerçekleri, bağımsızlık özlemi ile silaha sarılan ve düşmana karşı elindeki kıt olanaklarla direnen bir halkın içinde yaşamış, yakından görüp algılamıştı. izlenimciliğin yumuşak anlatımı ile Anadolu bozkırının insana katı, kesin şeyler düşündüren somut yapısı arasında bir uzaklık bağı bulunduğunu seziyordu. Hele Anadolu'da Hitit Sanatı'nın dayandığı somut kavramlarla, çizgi ve düzeyindeki geometri ile, Avrupada benimsediği eğitim ilkelerinin doğru bir seçim olduğunu bir kez daha anlamıştı. Gözü, Hitit Sanatını oluşturan yalınlık ve sağlamlıktaydı. Kendi resminde yer alacak figürlerin çizgi, biçim ve renk düzeninde, bu sağlamlığı büyük ölçüde anımsatan derin izlerin yer almasını istiyordu. Resmin üzerine konulan her çizgi, her lekede bu derin izlerin bir payı olmalıydı. "

D Grubu'nun son sergisine dek gazete ve dergilerde çıkan değerlendirmelerin olumlu yönde olanları şu noktalarda yoğunlaşmaktadır;

- 1) Grup üyeleri Avrupa'dan sadece diplomayla değil, bir sanat kafasıyla dönmüşlerdir.
- 2) Grubun sergileri, yeni entellektüel ressamın ilham beklemeyip kendi beyniyle gıdalandığını ve sürekli tükenmeyen sermayeyi kullandığını göstermektedir. Ayıca aynı kaynaklı olmakla birlikte grup üyeleri fabrikasyona düşmeyip, kendi kişiliklerini yansıtmışlardır.
- 3) D Grubu iyi sanat için yorulmadan, dinlenmeden çalışmak zorundadır, bunun için de en önemli faktör zamandır.
- 4) Grubun ilk sergilerini görenlerden bazıları, grubun ihtilalci sanatçılarının, bütün şekil bozmalarının, doğadan kaçışlarının, bütün çizgi ve zevk devrimlerinin bilinçli sonuçlara varacak uygun bir araştırma olduğunu farketmemişlerdir.

5) Çallı Kuşağı'na karşın Müstakiller'le başlayan sanatın özünü ve gerçeğini aramaya başlama, D Grubu ile sürmüştür. Grup on yıl önce açtığı sergiyle sanatta bir anarşi ve ihtilal havası yaratmıştır. Doğayı taklit etmek kolaydır, sorun bayağıdan ve tekrardan kurtulmak için ideali ve güzeli her yerde aramaktır. Müstakiller ve D Grubu bunu yapmış tehlikeye önem vermeden bilikle ve cesaretle sürekli kişilik peşinde koşmuştur. Grubun artık doğayı deforme etmek, resmi süslemeci sanatlara yöneltmek gibi endişeleri yoktur. Artık kendi kendilerine sahip, hislerini olduğu kadar fikirlerini de güzel doğaya benzeyen çizgi ve renkleriyle ifade etmekle mutludurlar.

Gazete ve dergilerdeki yazı, fıkra, karikatürlerle yapılan olumsuz görüşlerde ise ağırlık noktası şöyledir;

- 1) Grup, sanat dünyasını şaşırtan tartışma götüren bir kuruluştur.
- 2) Grup sanatçıları resim kuramlarının tümünü bilseler de resim yapısını bilmemektedirler.
- 3) Anlaşılmayan sanatın sevilmeceği kesindir.

Şimdi de o dönemde yazar, şair, sanatçı, sanat tarihçilerinden bazılarının, D Grubu hakkında neler söyledikleri üzerinde tek tek duralım ;

Sabahattin Eyüboğlu; " Yeni resim gökyüzü kadar manasız ve boş, fakat gökyüzü kadar derin ve zengindir. Maviliği seven bir adamın yeni resmi sevmemesine olanak yoktur. Ancak maviliği sevebilmek problemdir. " (22)

Suut Kemal Yetkin ; "... Fakat sanat alanında alışılmamış şeyler getiren ve yolları açmak kendine düşen sanatkarlara bir bakalım. Bunlar başarıyı değil, dikkati bile üzerlerine çekememişlerdir. Fransa'yı gözden geçirirsek gerçek değerler ,değil halk tarafından, sanatkarlar tarafından bile anlaşılmadığını görürüz. Picasso, Monnet, Sisley, Renoir, Berde Morisatm Quilliummin, Cezanne Akedeminin ananeciliği kitlenin alayı ile şiddetli mücadeleye zorunlu kaldılar ." (23)

Mazhar Şevket ipşir;"Ancak D Grubu'nun eserleri tamamiyle Avrupa ürünü bir sanat gibi ele alınırsa haksızlık edilmiş olur. Eğer abartmış olmaktan korkmasam ona yurt havasının değil de, bir tür alaturkallığın karışmış olduğunu söyleyeceğim." (24)

Fransız Akedemisi üyesi ve Cernusch Müzesi Müdürü Rene Grousset; " Türk modern sanatı üzerinde inkar edilmez bir etki göstermiş olan D Grubu'nun 1933'de Avrupa'dan Türkiye'ye dönen birkaç genç sanatkarının eserleri inşaacı, realiteye uygun ve renk bakımından kendi sanat ananelerini devam ettirmektedir."(25)

Burhan Toprak; " Özellikle D Grubu'nun önemi Türk Resim tarihinde cesaretle ve daima şahsiyet peşinde koşmuş olmalarındandır." (26)

Fikret Adil; " Modern Sanat dediğimiz akım yüz yıl kadar evvel, fazla realizm ve natüralizmden doğmuştur. Fazla modernlerin çok yaşamıyarak yine doğal bir seyir ile klasikliğe akışları da geçen onbeş, yirmi yıl içinde oldu. Bu arada D Grubu'nu beş on senelik az bir zaman içinde daha cana yakınlaşmış, daha kanı sıcak, daha doğal ve biraz daha insaflı deformasyonlu bulduk. Bu şekilde sanat sevgimizle estetiği birleştirebildiğimize de çok seviniyoruz." (27)

Mustafa Şekip Tunç; " D Grubu'nun resim sergisi ile kendimizi bulmaya doğru önemli adımlar atılmıştır. " (28)

Şevket Rado; " D Grubu ressamaları, Avrupa' dan yeni resim anlayışlarıyla ilk iletişimlerinden sonra yurda döndüklerinde heyecanlıydılar. Bu heyecan hiç bir süzgeçten geçmeksizin bütün aşırılığıyla eserlerine yansıdı. Ancak eksilmez bir sanat aşkı içinde devamlı şahsiyet araştırmaları, havamıza güneşimize, toprağımıza ve insanlarımıza uyum sağlamalarıyla, sanatkarın artan bir beceriyle huzur ve sessizlik içinde işlediği eserlere ulaşmıştır. D Grubu ressamalarının sanata, olgunluğa doğru gidişini beraberce izlemiş olan seyircinin şimdi duyduğu takdir hissi bununla açıklanabilir." (29)

Ahmet Muhip Dranas; " D Grubu'nun yedinci sergisini, herşeyden önce 'Yeni bir klasisizmaya doğru' veya ' Bir Türk resmine doğru' diye alkışlamak lazımdır. D Grubu' nun ilk sergilerini görenlerden bazıları, bütün o şekil bozmaların, bütün o doğadan kaçışların, bütün çizgi ve renk karmaşalarının, bilinçli sonuçlara varacak uygun bir araştırma olduğunu farketmemişlerdi. Bir sanatın kendi klasiğini yapmadıkça, düzenini ve esaslarını kurmadıkça varolması mümkün müdür?" (30)

Redi Cevad Ulunay; " D Grubu, sanat dünyasını kah düşündüren, kah tebessüm ettiren, kah hayretlere düşüren tartışma konusu bir kuruluştur." (31)

Necip Fazıl Kısakürek; " Beklenen sanatkar yolda, eğer yaklaşınca göreceği manzaranın dehşetinden geri dönmezse..." (32)

Ahmet Hamdi Tanpınar; " Gerçek şudur: Genç Türk resmi gittikçe kuvvetleniyor. Onu sevmek ve tanımak için yabancıların işaretini beklemeyelim, mahcup oluruz." (33)

Celalettin Ezine; " Hiçbir meslek güzel sanatlar kadar uluslararası olmaya muhtaç değildir. Özü milli, fakat şöhreti uluslararası sanata inanmak zamanı gelmiştir. Türk resim sanatında D Grubu ressamları bu merhaleye vardıkları için, sanat tarihimizde de merhale olabileceklerdir." (34)

Madeleine David - ARTS Gazetesi,(Paris Gaimet Müzesi Mutehassızlarından); " Paris'te Lhote'ların, Leger'lerin Gromaire'lerin atölyelerinde çalışmış olan bu ressamlar kübizmi keşfettikten sonra Türkiye'ye sanatın daha entellektüel, bir anlayışını, daha insancı şekillerini getirdiler. O zamana kadar empresyonist sanata alışmış olan halk yeni eserler karşısında yadırgandı. Fakat faal ve hareketli olan D Grubu azaları az bir zaman içinde Türk resminin modern devresini açmakta başarılı oldular. (35)

Vedat Nedim Tör; " Bu bizim D' ciler sanat varlığımızın barometresidirler. Bir zamanlar, bugünkü harbe -alt üst oluşa gebe Avrupa'nın o aşırı subjektif sanat akınlarını yurdumuza getiren dostlarımız, bir kaç yıldır, özentiden, yeltenmeden, gariplikten kurtulup öz şahsiyetlerini bulmaya doğru hızla ilerliyorlar. " (36)

Hikmet Münir; " D Grubu ressamları çok ilgi uyandıracak şahsiyetlerdir. Hepsi genç, hepsi yeni anlayışlı, hemen hepsi dünyanın en kaynayışlı sanat merkezlerinde dolaşmış, etüd etmiş insanlar." (37)

Peyami Safa; "

- D Grubu manga değil.
- Ne sağa çark, ne sola
- Kendi mihveri etrafında dönen altı kafa!
- Altı çift göz ki maddenin içine de, üstüne de bakıyor ve ölüde bile gizlenen canı arıyor...
- Yeni resim değil bu; Avrupalı yahut yerli resim de değil. Resim. " (38)

G.Pirimi ; " ilerisi için niyetleri ne olursa olsun bundan sonra göreceğimiz sergilerdeki cesaretleri ne kadar aşırı olursa olsun, D Grubu üyeleri kesinlikle desen çizmesini biliyorlar. " (39)

John Steegman - Cardiff Müzesi Müdürü, STUDIO Dergisi; " Modern Türk resminin gelişimi tarihinde en önemli olay 1933'de D Grubu'nun kuruluşudur. Grup kelimesine rağmen bu topluluk aynı amacı güden ve aynı tekniği kullanan bir sanat okulu değildir. D Grubu birbiriyle anlaşmış birkaç ressamın bir araya gelmesinden doğmuştur. Ancak D Grubu üyelerinde sezilen ortak bir karakter var bu sanatkarlar resim denilen olayın ruhunu kavramış bulunuyorlar. Resim sanatının, ifade edilmesi kesinlikle gereken ve ifadesini ancak ve ancak çizgi ve renk yolunda bulan birkaç araç olduğunu anlamışlardır." (40)

Derek Patmore, Studio Dergisi; " Türklerin yağlıboya tarzında çalışmaya başladıkları tarihin yakınlığı göz önünde tutulacak olursa, modern Türk resminin eriştiği, olgunluğun derecesi kolaylıkla anlaşılır. Bu günün Türk resmi, eskiden beri bu sanatta başarılı olan diğer milletlerin seviyesine varmış bulunuyor. Halen Türkiye'de çalışan ressamlar arasında en dikkate değer topluluk D Grubu'dur." (41)

Jeannine Aubover, Cernuschi Müzesi Mütahassızlarından, France illustration Dergisi; " ... bu serginin (Paris'te 1946'da, Cernuschi Müzesinde açılan sergi) en dikkate değer eserleri 1933'de kurulup, sonraları Türkiye'de büyük bir yer tutan D Grubu üyelerinin tablolarıdır. Gimond, Gormaire, Lhote ve Despiau gibi Fransız üstadlarının yanında çalışan bu sanatkar, bugün Avrupalı eleştiriyi kendi ananelerini, kendi folklorlarını barıştırmaya çalışıyorlar. Eserlerinde dikkati çeken başlıca özellik, kompozisyonun iç yapısının mimarisidir. Bu sağlam temel üzerine Türk ressamları kah tatlı ve cazibeli, kah ise ağır ve sade renkler kullanıyorlar. Bugün birkaç örneğini gördüğümüz modern Türk resminin geleceğine güvenle bakabiliriz." (42)

Kemal İskender; " Çoğunlukla Akademi çevresinde oluşturulan yerleşmiş bir Sanat Tarihi görüşüne göre; Çağdaş Türk Resminin yanlı yada yanlış bir tutumla 1928-33 tarihleri arasında başladığı varsayılmaktadır. Bunun nedeni, Müstakiller'in 1928 de, D Grubunun ise 1933'de kurulmuş olmasıdır. Gerçekte müstakiller ile D Grubu sanat anlayışları temelde aynıdır. Her iki grup da çağdaş saymadıkları Çallı kuşağı izlenimciliğine karşı çıkarken, post-kübizme dayanan akademik ve eklektik bir biçim anlayışını paylaşmışlardır. Ancak nasıl akademik ve eklektik olumsuz tanımlamaları olan yaklaşım 'çağdaş ' sayılabiliyor?

Ardıl biçimiyle kübizm, günümüze izlenimciliğin olduğundan çok daha yakın bir zamanın ürünüdür. Ancak, günümüze daha yakın olmak, çağdaş olmak için yeterli midir? Ayrıca kübizm ve uzantıları 1930-40'larda Batı sanatının gündeminden çoktan düşmüşse bunlar sadece Türk sanatında ilk kez görüldüklerinden çağdaş mı sayılmalıdırlar? D Grubunun çağdaşlığı göreceli bir kavramdır. (43)

Malik Aksel; " Bizde istanbul'da Batılı modalar hemen uygulanmaya başlamıştır. Özellikle 1933'ten başlayarak resimde yerli Matisse ve Picasso'lar çoğalmıştır. Türkiye'de D Grubu halk için resim yapma iddialarıyla yola çıkmış, ancak onların eğilimlerinin karşıtı şeyler yaparak, halkın resim zevkini geliştirmeyip tepki yaratmıştır. Resim gelenekleri yerleşmiş ülkelerden bile aşırı bir anlayış ortaya konulmuştur. Ancak zaman, sanat yapıtının gerçek değerini ortaya koymada ölçüt olabilecektir." (44)

Grup sanatçıları 1947 sergisinden sonra dağıldılar. Bu dağılma herhangi bir anlaşmazlıktan doğmuyordu. Grup, modern sanatın çeşitli eğilimlerini savunmakla beraber, tek bir çizgi üstünde, bir " ekol " değildi. Onbeş yıllık yoğun bir çalışma döneminden sonra sanatçıların kendi başlarına çalışarak belirmiş kişiliklerini bir topluluğun desteğinden uzak geliştirmek istemeleri normaldi.

Nurullah Berk grubun bir yandan müzeye dayanan kendi deyimiyle arkitektüral yapısı, bir yandan modern estetiği yürütmeye çalışmasıyla yeni bir anlayışa yol açtığını belirtmektedir. Sanatçıya göre grubun dağılmasının da iki nedeninden biri ; önceleri gereken dayanışma isteğinin sonraları her birinin kendi yolunu bulmasıyla ortadan kalkması. ikincisi; estetik açıdan yolların ayrılmasıdır. Örneğin Cemal Tollu'nun, özellikle Paris'te çalıştığı sanatçıların hepsi konstrüktivist olduğundan grupta en çok biçime ve kütleye önem veren gerçek bir konstrüktivist olduğu belirtilir. B. Rahmi ise, Lhote'un en az etkisinde kalandır, fantazisttir, disipline girmemiştir. Böylece kısmen gerçekleştirdiği bir Türk resmi ideali peşine düşmüş ve bu anlayışla gruptan ayrılmıştır. Z.F.izer, lirik düzeyde kalmıştır A.Dino dağınık bir illüstrasyon sanatçısıdır. E.Üren çalışma - larını modern empresyonist olarak sürdürmüştür. A.Kaptan, H.Dikmen ve E.Eyüboğlu D Grubu'nu genişletmişler, ancak ilk estetiğine bir yenilik getirememişlerdir. (46)

BÖLÜM 4 DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

DEGERLENDIRME ve SONUÇ

Önceki her resim grubunun Türk Resmi'ne katkısının tartışılmayacağı gibi olumlu ve olumsuz birçok çok eleştiri ile karşılaşan D Grubu'nun Türk resmine katkısı da büyüktür. D Grubu da kendinden önce aralanan Batı yolunda, önemli bir yol almış ve onbeş yıl içinde onsekiz sanatçısıyla bu yolunda emin adımlarla yürümeye çalışmış, eleştiriler ne olursa olsun oldukça da başarılı olmuştur.

1933-1947 Yılları arasında etkinlik göstermiş olan D Grubu, Türkiye'deki Resim ve Heykel anlayışının elli yıllık bir gecikme gösterdiğine inanıyordu. Onlarca gecikme 19.yy ortası yağlıboya ressamı ile başlamış, Sanayi Nefise Okulu'nun uyguladığı eğitim ve Şeker Ahmet Paşa, Hüseyin Zekai Paşa, Süleyman Seyyit ile sürmüştü, son olarak Çallı İbrahim ve arkadaşlarının Akademik Empresyonizmiyle sonuçlanmıştır.

Gerçi Çallı İbrahim ve arkadaşları aynı zamanda modern sanatımızın hazırlayıcıları da olmuşlardır. Sanatımıza yenilik katmışlardır. Ancak resmimizin gelişmesinde geri kalma sebepleri, dünya resim akımlarına yeterince ilgi göstermemelerindendir. Oysa yüzyılın başından itibaren Avrupa, Plastik Sanatlar alanında yeni görüş duyuların, yeni teknikler içeren değişik eğilimlerin anavatanı olmuştur. Soyut sanat yüzyılımızın başında Avrupa, Rusya ve Almanya'da doğmuş Kübizm, Konstrüktivizm, Sürrealizm, Soyut görüşlerin çeşidi dünyaya yayılmıştır. Türk Resmi tüm bu akımlara 19.yy ortalarından, 1928-1930 yıllarına dek uzak kalmıştır.

Bu uzaklaşmanın çözümü için, Cumhuriyet'in ilanından sonra Batı'ya bir sanatçı kuşağı gönderilmiştir. Yurtdışına yollanıp sanat eğitimi gören ve yurda dönen sanatçılar, artık yıllarca tekrarlanan empresyonizmin dışına çıkarak, yurdumuzda yeni sanat akımlarını tanıtmaya başlamışlardır. Bu sanatçılar, 1905'de Fransa'da ortaya çıkan Fovizm (Çiğ Renkçilik), 1907'de doğmuş Kübizmi, 1906'da Almanya'da ortaya çıkmış bir empresyonizmi yurda getirdiler.

Bu sanatçı kuşağından bir grup D Grubunu kurmuştur. D Gubu Cumhuriyet Döneminin ilk önemli atılımcılarından. D Grubu İstanbul'da alışılmış akademik anlayışa zıt görüşteydi. öncelikle D Grubu kurucuları, Empresyonizm dışına çıkan Post Empresyonistlerdi.

Hernekadar D Grubu'nu kuran sanatçılar ve genel yorumcu eleştiriler D Grubu'nun bir ekol olmadığını vurgusalar da, biz bu tezimizde, D Grubu'nun aslında " Bir Ekoldür " denecek kadar birliktelik, bütünlük gösterdiği görüşündeyiz.

D Grubu özelliklerini şöyle toplayabiliriz:

1. öncelikle empresyonizm sonrasını savunan Post Empresyonist sanatçılardan oluşuyordu.

2. Cezanne'dan, Dufy'den , Matisse'den etkilenmeler resimlerde göze çarpıyordu.

3. Resimlerde ortak özellik olarak kübizm'i, Fovizm'i, soyutu gözlemlemekteyiz.

4. Emprstyonistlerin renk anlayışına desenin sağlamlığını da katmaya çalışmışlardır. Empresyonizm ile desen yapısının önemi azaldığı için, desen yapısı ve küteselliğini yeniden canlandırmak üzere Rönesans ustalarından yararlanmak gerekecektir. özellikle de Leonardo Da Vinci'nin " Resim aklın ürünüdür " anlayışı benimsenecektir.

5. D Grubu üyeleri, farklı anlayışlara sahip olsalar da, Türk Resmine yeni bir entellektüel yaklaşım getirmek, sanat yapısında ustalıkla tekniği, düşünce ve fikirle birleştirmek gibi bir ortak ideoloji ve estetikle birbirlerine bağlıydılar.

6. 1933'deki ilk sergi desenlerden oluşmuştur. Bu desenlerde D Grubu'nun ne kadar klasisizmi benimsedikleri ve özellikle Holbein, Dürer, Leonardo Da Vinci gibi büyük Rönesans ustalarından yararlanarak, bu sanatçıların klasisizm ile modern sanatın eğilimlerini birleştirmeye çalışmış oldukları görülmektedir.

D Grubu'nun oluşma nedeni: Birbirini anlayan seven birkaç arkadaşın çok sınırlı kadro ile grup kurarak birlik sağlama isteğidir. Diğer neden, çağdaş yaşayan sanatı yurda yaymak, halkın sanata karşı ilgisini çekmektir.

D Grubu'nu oluşturan altı sanatçımız da Z.Faik İzer, Abidin Dino, Cemal Tollu, Nurullah Berk, Elif Naci, Zühtü Müridoğlu sanatta devrime susamış kişilerdir ve esas amaçları; Sık sık sergiler açmak, bunun için de sanatçılar olarak birliktelik sağlamak sanat hareketliliği oluşturmaktır. Yarım yüzyıla yakındır Batı'da yaygın olan, hatta klasikleşmeye yüz tutmuş çağdaş sanatın bazı eğilimlerini yurda tanıtmaya çalışmışlardır. Tabi Batı'dan yeni eğilimleri tanıtırlarken olumlu ve olumsuz çok eleştiri almışlardır. Olumsuz etkilerin sebebi, Türk Toplumunun yeni yeni empresyonizme alışmışken birden böyle yabancı olduğu farklı, aşırı entellektüel gelen araştırmalar karşısında kalması ve buna hemen adapte olamamasındandır.

D Grubu'na yöneltilecek asıl eleştiri, hep Avrupa akımları doğrultusunda bulunmalarıdır. Yine de bu sanatçılar katıldıkları akımlar çerçevesinde özgün yorumlar yapabilmişlerdir.

" 1933 - 1947 yılları arasında onbeş yıl boyunca grup nasıl değerlendiriliyordu " sorusuna bir cevap ararsak ; O yıllar İstanbul'un ilginç bir yönü, aydın çevrelerin, basının günlük gazetelerin grup gösterilerine verdikleri önem olduğu görülür. Ünlü düşünürler, yazarlar, şairler, yüksek okul gençliği, sergileri değişik tepkilerle karşılamakla beraber, ilgilerini gösteriyorlardı. Yeni sanatı kuşku ya da kararsızlıkla karşılayanlar yanında, övgüde bulunanlar da vardı.

Zamanın tanınmış yazar, şair ve kimi sanat tarihçileri grubun savunduğu fikirleri ve yaptığı resimleri desteklemekte, ya da en azından hoş görüşle karşılamaktaydılar. Fikret Adil, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Ahmet Eşref Fehim, M. Şevket İpşiroğlu, N.Fazıl Kısakürek, Hikmet Ünir, Peyami Safa Sabri Esat Siyavuşgil, Ercüment Ekrem Talu, A.H. Tanpınar, B.Toprak, Vedat Nedim Tör, Mustafa Şekip Tunç, Suut Kemal Yetkin bu grubu oluşturmaktaydılar. Bunun yanında grubun çalışmalarını beyenmeyenler de çoğunlukta idi. Özellikle grup hakkında çıkan alaycı karikatürler de az sayıda değildi. Malik Aksel ise olumlu olumsuz görüşler üzerinde durarak, daha tarafsız kalmaya çalışmıştı.

D Grubu ile ilgili sanatçıları sanat akımlarıyla bağlantılarına göre ayırabiliriz:

1. Cezanne etkisindeki D Grubu sanatçıları:

Hakkı Anlı, manzaralarındaki renk ve kütle bütünlüğüyle Cezanne'i çağrıştırır.

Sabri Berkel'in Cezanne'dan etkilenmesi 1935-1947 yılları arasındaki manzaralarındaki renk ve ışık açısından. Sanatçı daha çok dışavurumcu ve klasik kültür taraftarıdır.

2. Kübizm - Konstrüktivizm etkisindeki D Grubu Sanatçıları:

Hakkı Anlı, portre ve nötrmörtlerinde Kübizm'den yararlanmıştır.

Halil Dikmen, 1960'larda kübist çalışmalar yapmıştır. Aslında italyan Klasik sanatçıları etkisinde kalmaktadır.

Eren Eyüboğlu, ilk çalışmalarında bol renk kullanarak konstrüktif eserler oluşturmıştır.

Zeki Kocamemi, son çalışmalarında Konstrüktivizm'den yararlanmıştır.

Zeki Faik izer, önceleri çalışmalarında Kübizm etkisinde görülse de, sonraları bu akımdan uzaklaşmıştır.

3. Fovizm (Matisse, Dufy) Etkisindeki D Grubu Sanatçıları ;

Bedri Rahmi Eyüboğlu, özellikle fovizm temsilcisi olan Matisse ve Dufy etkisindedir. Ayrıca 1933 - 1936 larda bazı eserlerinde Picasso ve Van Gogh'dan ve kısmen Cezanne'dan da etkilenmiştir. Resimleri Anadolu kaynaklı ,bol renkli ,canlı, hareketli, naiftir.

Nurullah Berk, Matisse'den etkilenmiştir. Ayrıca konstrüktivist çalışmaları da vardır.

4. Soyut Etkisinde Olan D Grubu ile ilgili Sanatçılar;

Eren Eyüboğlu, 1960'lerden sonra soyut çalışmaya başlamıştır.

B.R.Eyüboğlu da birara soyut çalışmıştır.

S.N.Urallı, soyut çalışmalarında Picasso'dan etkilenmiştir.

Turgut Zaim ise çalışmalarında çok sınırlı olarak soyut olayını kullanmıştır.

Z.F.izer son dönem çalışmalarında soyut eserler oluşturmıştır.

5. Post Empresyonist ya da kısmen de olsa izlenimciliği çağrıştıran sanatçılar ;

Arif Kaptan ve Eşref Üren'i bu gruba sokabiliriz.

" Resmimizin soyutlama sürecinde, bugüne kadar geçirdiği evreler nelerdir?" sorusuna S.Berkel şöyle demiştir:

" italya'daki eğitimimde Rönesans ustalarının güçlü yapısalcılığını öğrendim. Konstrüksiyon beni her zaman ilgilendiren bir konu olmuştur. Kübizm'in de bu yönü ile ilgilendim. 1950'lerde Berk ile " Türk Resmi " yapalım dedik. Kübist bir yapıdan hareket ederek konu yolu ile Türk Kültürünü yansıtmaya çalıştık. O dönemden simitçi, yoğurtçu ve cami konularını işleyen resimlerim vardır. Ama bu yolu ancak mevzularla yürütebilirdim ve bu yolda kalmak istemedim. Bir akım doğar büyür ve sanatçıların elinden kaçır geriye onun ruhu kalır. (47)

1933' de D Grubu'nun kuruluş yıllarında, önceki üç grubun yardımıyla sanat alanında çalışmalar olsa da, bu çalışmalar yeterli değildi ve Türkiye sanata açtı. D Grubu, bu açlığı doyurmada önemli adımlar atmamakla, daha sonraki gruplara da yardımcı olmuş, Türk toplumunun sanat alanında, daha çok özellikle resim alanında da eğitilmesini, resim kültürünün artmasını sağlamıştır. Türk Resmi, D Grubu'na, Batı tarzını tanıttığı, Türkiye'de resme yenilik sağladığı için teşekkür borçludur.

DİPNOTLAR

- (1) Esin Yarar Dal " D Grubu ve Türk Resmindeki Yeri " BOYUT Eylül 1983 Yıl 2 S.15 s.3
N.Berk - A.Turani, " Başl.Bug.Çağ. Türk Res. San.Tar. " Tıglat Yay.
- (2) Marchiori Giuseppe, " Sabri Berkel'in Sanatı " Sanat Çevresi 73 Kasım 1984 s.22-23
- (3) "Doğum Tarihi,1904",N.Berk, D Grubu 1939,ist.Cum.matbaası.
"Doğ.Tar.1906",Adnan Turani,Batı Anlayışına Dönük Türk Resim Sanatı,T.iş Ban.Yay.Ankara 1984.
"ölüm Tarihi,1982",Ana Britannica C.4 s.14
"1929'da Müstakil Res.Bir.'ni kurmuştur." S.Pertev Boyar, Türk Resim Sanatı Tarihi 2.
Turan Erol,"N.Berk Üstüne"BOYUT Nisan 1982,s.20-22
Nurullah Berk,D Grubu 1939,istanbul s.12
- (4) "Resme karşı beslediği ilgi nedeniyle Robert Kolej'deki ortaöğrenimini yarıda bırakarak yalnızca resim ve karikatürle uğraşmayı seçti", Ana Britannica C.7 s.292
- Ana Britanica C.7 s.292
- Meydan Larousse C.3 s.717
- (5) Doğum Tarihi,1905 Türk ve Dünya Ünlüleri ans.C.6 s.155
Doğ.Tar.1905 Ana Britannica C.12 s.171
Doğ.Tar.1905 N.Berk, D Grubu 1939 ist.
- Sezer Tansuğ, Çağdaş Türk Sanatı 1986 s.377
- Gül irepoğlu, Sanat Tarihinde Doğu'dan Batı'ya "Ünsal Yüce Anısına Sempozyum Bildirileri " 1989 ist. s.56
- (6) " Zühtü Müritoğlu ile Görüşme"BOYUT Eylül 1982 s.5
- (7) ölüm tarihi 1987, Ana Britannica C.8 s.127
"İkdam Gazetesinde çalışmıştır",A.Turani,Batı Anlayışına Dönük Türk Resim Sanatı,Ankara,1984
"1931'de Türkiye'de ilk defa olarak yalnız kendi eserlerinden mürekkep bir sergi açtı",N.Berk,D Grubu 1939
- (8) K.özsezgin,"Değinmeler" Varlık Dergisi,S.728, 15.10.1968,s.9
- Sezer Tansuğ, Çağdaş Türk Sanatı 1986 s.378

- (9) "1940'da D Grubu'na katılmıştır." Ana Britannica C.2 s.114
- "1941'de D Grubu 9. sergisine katılmıştır." D Grubu ve Türkiye'de Resim, F.Adil 1947 s.11
- (10)"Doğum Tarihi,1907 ",Jale N.Erzen,"S.Berkel ve Figüratif Resimleri:1931-1947" BOYUT Eylül 1983 Yıl 2 S.15 s.16-19
" Doğ.Tar.1908",N.Berk-Adnan Turani,"Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi C.2 s.108
" Doğ.Tar.1909",Akademi Mimarlık ve Sanat-50 Yılda Cum. 50 Yılda Güzel Sanatlar Temmuz 1974 S.8 s.124-126
" Doğ.Tar.1907",Ana Britannica C.4 s.15
- (11) N.Berk, D Grubu 1939 ist.
- N.Berk -H.Gezer , 50 Yılın Türk Resim ve Heykeli
- (12)Doğ.Tar.1912, Ana Britannica C.8 s.406
- (13) Doğ.Tar.1913,A.Turani,Batı anlayışına dönük Türk Resim Sanatı.
Doğ.Tar.,1911,N.Berk,D Grubu 1939
Doğ.Tar.,1911,Ana Britannica,C.8 s.407
- (14) "1930'da Bahriye Zabitliğinden çekilerek kendini resme vermiştir."N.Berk,D Grubu 1939,Arif Bedii Kaptan s.25
- (15) Doğum Tarihi,1900 Baş.Bug.Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi N.Berk-A.Turani Tıglat Yay.C.2 s.65
Doğ.Tar.1901 Ana Britannica C.13 s.415
- (16) Ölüm yeri izmit'tir. Ana Britannica C.20 s.130
- (17) N.Berk, D Grubu 1939 ist.
- N.Berk -H.Gezer , 50 Yılın Türk Resim ve Heykeli
- (18) T.Erol, B.R.Eyüboğlu Yetiştirme Koşulları, Sanatçı Kişiliği
- (19) Doğum-ölüm tarihi 1904 - 1976, Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi, N.Berk-A.Turani,Tıglat Yayınları C.2 s.89
- (20) "1941'de Grubun 9. Sergisine Katılmıştır." D Grubu ve Türkiye'de Resim 1947 s.11
- (21) Ana Britannica C.11
- (22)Kemal iskender,"1950-1990:Türk Resmi'nin gelişim süreci içinde çağdaşlık"kavramının anlamı",Sanat Çevresi Haziran 1990 (140) s:22-24

- F. Adil, D Grubu ve Türkiye'de Resim ist 1947
- Esin Yarar Dal, " D Grubu ve Türk Resmindeki Yeri " BOYUT Eylül 1983 Yıl 2 S.15 s.5-6

(23) Fikret Adil, D Grubu ve Türkiyede Resim ist.1947

(24) A.g.e

(25) A.g.e

(26) A.g.e

(27) A.g.e

(28) A.g.e

(29) A.g.e

(30) A.g.e

(31) A.g.e

(32) A.g.e

(33) A.g.e

(34) A.g.e

(35) A.g.e

(36) A.g.e

(37) A.g.e

(38) A.g.e

(39) A.g.e

(40) A.g.e

(41) A.g.e

(42) A.g.e

(43) A.g.e

(44) Kemal iskender, " 1950 - 1990 Türk Resmi'nin gelişme süreci içinde Çağdaşlık Kavramının Anlamı " SANAT ÇEVRESİ Haz.1990 (140) s.22 -24

(45) Esin Yarar Dal, " D Grubu ve Türk Resmindeki Yeri " BOYUT Eylül 1983 Yıl 2 S.15 s.5-6

(46) A.g.e s.6

(47) A.g.e s.16

KAYNAKLAR

- ADİL Fikret , D Grubu ve Türkiye'de Resim
istanbul 1947
- Anonim , Zühtü Müridoğlu, YKB Yay. 1992
- Anonim , Akademi Mimarlık ve Sanat - 50 Yılda
Cumhuriyet 50 Yılda Güzel Sanatlar -
4 Temmuz 1974, S.8 s.124-128
- Anonim , Ana Britannica Ansiklopedisi 22 Cilt.
- Anonim , " Nurullah Berk " , İDGSA 1977 Sergi Katoloğu
- Anonim , " Nurullah Berk Üstüne " , BOYUT Nisan 1982
s.20-21
- Anonim , " Erotik figürler " , Hürriyet Gazetesi Magazin
Dergisi, 16-22 Şubat 1992 s.41
- Anonim , " Elif Naci, Sanatı ve D Grubu Üzerine " BOYUT
Eylül 1983 S.15 s.25-27
- Anonim , " Bir Anket Münasebetiyle " BOYUT Eylül 1983
s.25-27
- Anonim , " Çağdaş Türk Resmi'nde Cemal Tollu " BOYUT
Eylül 1983 Yıl 2 S.15 s.10-12
- Anonim , " Dört Başlı Dragon " , YENİ ADAM 30 Ağ.1934
- Anonim , " Cemal Tollu'nun Hiç Bilinmeyen Gravürleri" Milliyet Sanat Dergisi Şubat 1992 s.36-37

- Anonim , " Abidin Dino'yu Kaybettik " , Hürriyet Gazetesi 8.12.1993 s.23
- Anonim , " Elif Naci'nin Sözleri "Kökü Bizde Olan Sanat","Batı'ya Borçlu Olmadığımız Sanat" " SANAT ÇEVRESİ 76, Şubat 1985 s.4-18
- Anonim " ismail Zühtü Bize Avrupalıları Anatmayacak Taze Bir istidattır" YENİ ADAM 25.Haz.1934s.7
- Anonim , " Türkiye İş Bankası Ressam Eşref Üren için Film Gösterisi ve Resim Sergisi Düzenledi " SANAT ÇEVRESİ 76, Şubat 1985 s.70-73
- Anonim , " Zühtü Müridoğlu ile Görüşme " BOYUT Eylül 1982 , s.5
- Anonim " Müridoğlu'nu Kaybetik " Hürriyet Gazetesi 22.08.1992 s 17
- Anonim , " D Grubu'nun Kurucularından Hakkı Anlı " GALERİ REHBER DERGİSİ, S.26 ,Mart 1991 s.23
- ATAÖV Türkkaya, Türk Ressamları Dizisi EŞREF ÜREN
Ankara 1986
- Anonim , " Müteferrik ", Cumhuriyet Gazetesi 18.ey.93 s.2
- Anonim , " D Grubu'nun Sergisi " Cumhuriyet Gazetesi 9 Haz.1934 s.2
- Anonim , " D Grubu Sergisi " Cumhuriyet Gazetesi 20 ocak 1934 s.2
- Anonim , " D Grubu Ressamları ", Cumhuriyet Gazetesi 31.mart 1934 s.2
- BALCIOĞLU Semih, Türk Karikatürü 1983

- BAŞKAN Seyfi , Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi, Ak Yay

1989
- BERK Nurullah , D Grubu 1939 , istanbul
- BERK Nurullah ' Türkiye'de Resim, Güzel Sanatlar Akademisi Yay.

istanbul 1943
- BERK Nurullah - GEZER Hüseyin, 50 Yılın Türk Resim ve

Heykeli istanbul 1973 iş Ban.Yay
- BERK Nurullah - TURANI Adnan, Başlangıcından Bugüne Çağdaş

Türk Resim Sanatı Tarihi 11

istanbul 1981 Tıglat Yay.
- BERK Nurullah - ÖZSEZGİN Kaya, Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi

Ankara 1983
- BOYAR S. Pertev, Osmanlı imparatorluğu ve Türkiye

Cumhuriyeti Dönemlerinde Türk Ressamları

Ankara 1948
- BÜYÜKİŞLEYEN Zahit, " Ankara'nın Eski Sanat Ortamında Arif
Kaptan" BOYUT Kasım 1982 s.14-15

- BÜYÜKİŞLEYEN Zahit, " Çağdaş Türk Resminde Cemal Tollu ",
BOYUT Eylül 1983 Y.2 S.15 s.10

- ÇITAK Esin , Türkiye Bayındırlık ve İskan Bakanlığı

Resim Koleksiyonu Yayınlanmamış Lisans

Tezi, Ankara 1985

- ÇOKER Adnan , Nurullah Berk Resim Katoloğu, istanbul
1977
- Anonim , DGSa Sanatçı Katalogları , Çallı 1947 ,
- Anonim , DGSa Sanatçı Katalogları , Fikret Mualla 1967
- EROL Turan , " Nurullah Berk Üstüne " BOYUT Nisan 1982
s.20-22
- EROL Turan , " Bedri Rahmi Eyüboğlu " BOYUT Eylül 1982
s.18-19
- EROL Turan , Günümüz Türk Resmi'nin Oluşum Sürecinde
" Bedri Rahmi Eyüboğlu Yetiştirme Koşulları,
Sanatçı Kişiliği" istanbul 1984 Cem Yay.
- ERSOY Ayla , " Nurullah Berk'e Bakış " , SANAT ÇEVRESİ 75
Ocak 1985 s:49
- ERZEN Jale N. , " Sabri Berkel ile Söyleşi ve Düşündürdükleri " BOYUT 1/1 172 15.01.1982 s.6-11
- ERZEN Jale N. , " Sabri Berkel ve Figüratif Resimleri 1931-47 " BOYUT Eylül 1983 S.15
- GEZER Hüseyin , Cumhuriyet Dönemi Türk Heykeli, İş Ban.Yay
Ankara 1984
- GÖNENÇ Turgay , " Eşref Üren'de Ustalık ve içtenliğin Bileşimi " SANAT ÇEVRESİ 78 Nisan 1985 s.74,75
- Anonim , Hayat Ansiklopedisi
- GÜVEMLİ Zahir , Sabancı Resim Koleksiyonu , Akbank Yay.
ist. 1984

- İREPOĞLU Gül , " Zeki Faik izer ve Estetiği "
 Sanat Tarihinde Doğudan Batıya
 " Ünsal Yücel Anısına Sempozyum
 Bildirileri " ist.1989 Sandoz Yay.s.55
- İREPOĞLU Gül , " Çağdaş Türk Resminin Büyük Ustası
 Zeki Faik izer " Antika Dergisi Mart 1988
 S.35 s.30
- İSKENDER Kemal , " 1950-1990:Türk Resmi'nin Gelişim
 Süreci içinde Çağdaşlık " Kavramının
 Anlamı " SANAT ÇEVRESİ Haziran 1990
 S.140 s.22-24
- İSKENDER Kemal , " Altı Kaval Üstü Şişhane " yada " What
 shall we do with the drunken Sailor "
 SANAT ÇEVRESİ 1990 s.34-36
- İSLİMYELİ Nushet , Türk Plastik Sanatçıları Ans.C.I,II,III
 Ankara 1967,1969,1971
- İSLİMYELİ Nushet , Ülkemize Onur Kazandıran Sanatçılar
 Ankara 1980
- KAPLANOĞLU Semih , " Soyuttan Bize Kalan " SANAT DÜNYAMIZ
 Yıl 16 S.45 Güz 1991 s.20-24 YKB.Yay
- Anonim , Meydan Larousse
- MARCHIORİ Giuseppe " Sabri Berkel'in Sanatı " , SANAT
 ÇEVRESİ 73 Kasım 1984 s.22,23
- RENDA Günsel , Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı
 1700 - 1850 Hacettepe Ün.v.Yay. C.17
 Ankara 1977

- TANSUĞ Sezer , Beş Gergekci Türk Ressamı
- TANSUĞ Sezer , Çağdaş Türk Sanatı, Remzi Kit, Yay. 1986
- TEKAND Esat - YORUZLU Şenol - ŞEN Mithat , " Dünden Bugüne
Türk Resmine Bakışlar " SANAT DÜNYAMIZ
Yıl 16 S.45 s.18-25 YKB.Yay.
- TOROS Taha , ilk Kadın Resamlarımız, Akbank Yay. ist.
1988
- TURAN Güven , " Soyut Resmin izinde " SANAT DÜNYAMIZ
Yıl 16 S.45 Güz 1991 s.19 YKB. Yay.
- TURANİ Adnan, Batı Anlayışına Dönük Türk Resim
Sanatı Ankara 1984 iş Ban.Yay.
- TURANİ Adnan, Dünya Sanat tarihi Ankara 1979
- TURANİ Adnan , Sanat Terimleri Sözlüğü , Ankara 1980
- Anonim , Türk ve Dünya Ünlüleri Ans.8 cilt
- YARAR (DAL) Esin , " D Grubu ve Türk Resmindeki Yeri "
BOYUT Eylül 1983 s.3-13
- YARAR (DAL) Esin , " Türk Resminde Grupların Yeri "
BOYUT Kasım 1984 s.10-26
- Anonim , Yedigün Dergisi C.3

ÖZGEÇMİŞ

Esin Çıtak 1963 Balıkesir'de doğdu. Balıkesir [redacted] İlkokulu'nda başladığı eğitime, Balıkesir M.Hasbi [redacted] Lisesi'nde devam etti. 1980'de Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümüne girdi, bir yıl İngilizce hazırlık okudu. 1985'te mezun oldu. 1988'de İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programına katıldı. Aynı üniversitede bir yıl İngilizce hazırlık okudu. Çalıştığı Yapı ve Kredi Bankası'nda bir ay için İngilizcesini geliştirmek amacıyla İngiltere'ye gönderildi. Halen, Yapı ve Kredi Bankası'nda çalışmaktadır.